

یہ کمہمین گوفاری کارگری و گشہ پیدانی مرقوبی
لہ کوردستاندا

41

لہ پلناو گملکی خاوه بریاردا

منتدی اقرأ الثقافي

www.iqra.ahlamontada.com

مانگانه کی تایه ته به کارگری و گشہ پیدانی مرقوبی

سالک چارهج نشرینک یہ کمہ - ۲۰۱۱

ئافره تی سرکه وتوو

کییه و چونه؟

په یامیکی بیئاو نیشان!

نورینگر نو

له خرمه شر (خالق) دا

چون

بروا به خوبوون
بنیاد ده نییت؟

رازی نرخ

ژیار

به پلار

هاورپییه کمه ده کمه ن!

ده ته ویئت شیربیت، یا ریوی؟!

The first Magazine Specialized in Management and Human Development in Kurdistan

له پلناو گەلیکی خاوەن بریاردا

بریار

مانگانهیهکی تایبەتە بە کارگێڕی و گەشەپێدانی مرۆیی
سالی چوارەم - ژماره 41 - تشرینی یەكەمی 2011

خاوەنی نیعتیار

ئەندازیار: مەسعود تاهیر پۆژبەییانی

سەرنووسەر

عادل محەممەد شیخانی

sarnosar@bryarmagazine.com

بەرپوێبەری نووسین

بەرزان ئەبو بەکر

دەستەوی نووسەرانی

پەری شیخ کەریم

بیگەرد فارس

وەهاب حەسیب

ئەسکەندەر پەحیم

هاژە شیروانی

پەیمان بەرزنجی

محەممەد میڕگەیی

محمد هاشم محمد

بەشی ھونەری و دیزاین

قەیدار پەحیم

راویژکاری یاسایی

پاریژەر: نازاد محیّدین

بەشی پیکلام

07480112787

چاپ: کۆمپانیای پیرمێرد

نرخ 2500 دینار

14

3

27

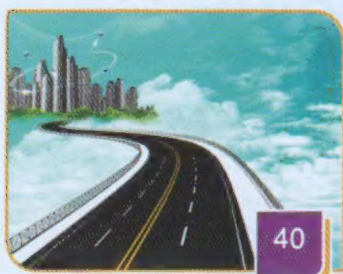
18

35

30

40

37

ناونیشانی گۆڤار

سلیمانی - شەقامی سالم - تەلاری جەمائی حاجی عەلی - ئەومی سییەم

نزیك پردی خەسرەو خاڵ

۳۱۹۳۹۴۶ - ۰۷۷۰۲۱۷۸۶۸۲

هەولێر ۰۷۵۰۴۴۶۳۲۳۰

E-mail: bryar@bryarmagazine.com

دابەشکردن: کۆمپانیای پەیک

۰۷۷۰۸۶۴۹۲۱۰ - ۳۲۰۴۰۹۶

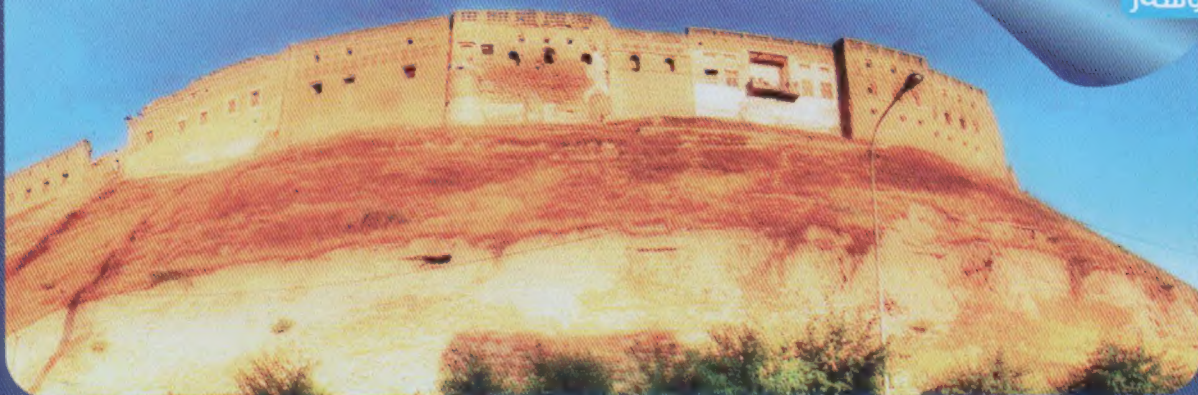

هەر ځای یو پلوه پلوه یو سهرگرده،
ماره ته څو کسانه نییې که
خزمه ته ده که ن،
کو ژماره ته څو کسانه یې که
خزمه تیږان ده کات!

شۈيەنەۋارى يېشىنان

دەستىكلىدىن سەرىكلىدىن، بە يەك دەست
ھەۋلى ئاۋەدىكى دەستەۋە ساۋىرگەندى
بىرىنەكەن بىدىن!

لە بىرى ئەۋەدى ۋەلى خۇمان قەۋمى
بەكەن بۇ بىشۋ سەيران پۈۋەكەن
ۋەلى، ۋەلى خۇمان بەكەن بەھەشتى
سەرىۋەلى لە بىرى بوش پەۋش ۋەلى
خاشاك، گۈلۈگۈلۈزەر بىرىنەن!

بەلام كى بەم كارە ھەلىۋ چۈن؟
كە تانىستا كەس خۇلى لە قەۋرى
ئەم پەرسىيەنە نادەت، چۈنكە ئىمە تەنە
دەمانەۋەت، ئەم ۋەلى بىشۋىن، بىشۋەۋە
ھىچى يېشەكەش بەكەن!
خۇشەۋەستان، زەمەن ناۋەستەت،
مىژۋە خامەكەلى دانانەت، ئەۋەكەلى دۋە
خۇمان نامانەۋەن!

مەن تا ئىستەكتەكەن لە نوۋەسىنى
سۈلەنەكەن عۈسمەنى نەبىنەۋە،
بەلام بىنىم دۋە خۇمان، پاشماۋە
دەسلەۋەكەن، ماپەلى شانازى ئەۋەكەلى
دۋە خۇمانە!

با ھەمۋە لاپەكەش بزانن، كە پۈۋەك
ھەر دىت، مالاۋەلى لە زىان بەكەن، بەلام
جىۋاۋەن ئەۋەكەنەلى بە نەمەلى لە دلى
نەۋەكەنەلى دەرۋەن ئەۋەكەنەلى كە ھەر
لە زىانى خۇمانە زىنە بەچال دەرۋەن
دۋە نەمانە خۇمان ھىچ شۈيەنەۋەك
نابەت، كە يادەن زىندۋە رابگەت!

ئەمەۋە ھىچ بەھانەكەن نەۋە،
ئەمە ۋەلى خۇمانەۋەلى با كوردەۋەن
ۋەلى رەۋەن، بىشە پەشەۋە بە يەك
دەنگ بىلن، كوردەستانە، جىلى شىرانە،
دەبەت سەرىكەۋە!

ئەۋە ۋەلى ھەر ھەنگاۋەك كە بەسەر
خاكەكەنە دەرۋەنە، زىارۋ پەشەۋەتى
گەۋەت ۋەبىر دەخەۋە دەرۋەت
بىلەن، تىكەۋە ئەۋە شەرەلى مەن بىنىم،
مۆۋەخەنە!

ئەمە ۋەلى ئەۋە كە خەمەتەندى
ۋەلى پاكۋەۋەنە ۋەلى پەشەۋەتى چەندىن
ئەتەكەنە زىان، كە بىگۈمان كارى چەند
پۈۋەك نىيەۋە پەۋەدەۋە بۇۋەۋە چەندىن
سەمەۋە.

ھەمۋە ئەۋە كارەش تەنە بە
پەشەۋەۋە پۈۋەۋە كەتەۋە گۈۋەۋە
پۈۋەنامە ھەۋەمە نەبەن، بەلگۈ دەبەت
پەۋەدەۋە رابەنەۋە پەدەۋەكەنەكى
ئەتەكەنە، لە لاپەن ھەمۋە تەكەكى
كۆمەلگەۋە.

ئەۋە دەۋەنەۋە زۋە ۋەلى ئەۋە پەرسىيە
بەدەۋە كەچى گراۋە لە رابەدۋەۋە ئىستە
چى دەرۋەت چى لەپەنەۋەۋە بۇ
دەۋەۋە!

ئەۋە رابەنە بەۋەكەسە كە خەمەتى
ۋەلى كەكەنە دەۋەۋە پەۋەۋە ۋەلى كەكەنە
بەۋەۋە دەۋە، با لە بىرۋەۋەۋەنىشە
لەكەنە جىۋاۋە بىت، چۈنكە پەۋەۋەۋە
ۋەلى كەكەنە لە سەۋەۋە ھەۋەۋەۋە
دانەۋە!

بەلام بەدەۋەۋە ئىمە تا ئىستە لەسەر
گەۋەتەنە بىنەۋە نەۋەۋە كۆكەن،
كە پارەستەنە پەۋەۋەۋە گەشە گەۋە
نەۋەۋە، بەلگۈ پەۋەۋەۋە چىزىۋە
زۋەۋە تەكەكەسەۋە لەسەۋە ھەمۋە
ئەتەۋەكەۋە.

دەرۋەت لە بىرى پەلەۋە مەلەۋە

بە بىنىنى شۈيەنەۋە ئەۋە سەرىكەنە
سەرسام دەمە، كە لە دۋە خۇمان
لە بىرى قەسە زۋە، كەدەۋە زۋەنە
بەجەۋەۋە!

دۋە مەندى خۇمان دەۋە پەۋەۋەكەن
لە قەسە بىرەۋەۋە ۋەلى ھەمەسەۋە
دەرۋەۋە پەۋەۋەۋە بى كەكەنە
بەجەۋەۋەۋە، تا ئەۋەكەنە دۋە
خۇمان، تەنە سەۋە تەسەۋە پەۋەۋەۋە
بىشەۋە ھىچ شەكە لە پاشماۋەۋە
بابەۋە خۇمان بىنىن!

ھەلەت كەتەكە بۇۋەۋە مەلەۋە
زىتەۋە خۇلى لە قەسە زىدە بىنىنەۋە،
ئەۋەكەنە دەرۋەۋە ھەستە بە گەۋەۋە
پەشەۋە خۇمان نەكەۋە خۇمان بە نەۋە
گەۋەۋەۋە كەلەۋەۋە مىژۋە نازانن!
ئەۋە كەشەۋە ۋەلى نوۋەۋە دەۋەت،
گەۋەۋەۋە بەلەۋە ئەۋەكەنەۋە،
كەتەكە تەمەۋە دەرۋەۋە خۇمان دەكەن،
تەنە پەۋەۋە خۇمان پەلە يەك دەمەن!

لەم مەۋەۋە سەۋەۋە پەتەۋە
دەۋەۋە عۈسمەنە كەدە، (ئەستەۋە)
ھەلەت لىرەۋە مەبەستە ھەلەۋەۋە
دەۋەۋە عۈسمەنە نىيە، كە قەسەۋە
زۋە ھەلەۋەۋە ئىمە كەدەۋە پەۋەۋە
ئەۋە مەدەۋە، زۋەۋە ھەندەۋە پەۋە
نەۋەۋە شەكەۋە دەمەنەن، ھەندە بە
نەۋەۋە ناپەنەن!

بەلگۈ دەۋەۋە سەرىكەنە بۇ لى
ئەۋە رابەكەشە كە پەشەۋە ئەۋە جىيان
بۇ دۋە خۇمان بەجەۋەۋەۋە، ئەكە
جىيان بۇ غەۋەۋە خۇمان، پەن جىيان بۇ
كەدەۋە؟

كارگېرى بە گوفنار

ئەوھى دېك بېروئىت، ترى ناچىتەو!

پەندىكى غەربى

بېئىوايى، خۆكۆزى دىل!

رىختىر

بۆچى خۇمان بخەينە دەرياو،
پىش ئەوھى پاپۆرەكە نقوم بىت!

پەندىكى چىنى

ئەو گەلەى وەفای نىيە،
نازانىت پىشكەوتن چىيە!

پەندىكى تايلاندى

ئەوھى زمانى شىرىنە،
ھەمىشە ھاوړى زۆرە!

نېينولەموقەففە

ئەوھى لە گورگ بترسىت،
نايىت بچىت بۆ دارستان!

پەندىكى رووسى

دەتەوئىت شىرىت، يا رېوى؟!

بۇ خۇمان بىر لەۋە نەكەينەۋە كە ئىمە بىتۈن كەسانى تىر دابمەزىنەن و كارىان بۇ پەيدا بىكەين؟

۴- با ھەتتەمىن خاۋەنى پىرۇۋى خۇمان بىنۇ خۇمان بە بەشكە لە پىرۇۋى كەسانى تىر ئەزانىن، بى بىر كىرەنەۋە دانەنىشتىن دىۋا (۱۶) سال خۇننىن، تەنھا چارمىۋوسمان لە دامەزىرەندىن دا نەبىنەنەۋە!

۵- پىرەمىردى شاعىر گوزارش لە ھىممەتى بەرزى خۇى دىكاتو دەلەت، لە سايە عىزىزەتى نەقسەم مل كەچ ناكەم بۇ ھىچ كەسى سەرم بەرزە كە نايەلەت، دەم بەرم بۇ ھىچ دەسى! چەند شانازىيە بۇ مەۋف كە ناۋا بۇ؟

۶- ھىممەتى مەۋفە خاۋەن ئامانچو ھىممەت بەرزەكان مەملەت لەگەل لوتكەى چىكاندا دىكاتو ھىچ بەرەستىك ناتوانىت بەرامبەرى بوۋەستىت، بە ھىممەتى ئەۋان و لەسەرشانى ئەۋان، پىرۇۋەگەۋەركەكان بۇ ئاۋەندىكەنەۋە زەۋى، دەچىتە بوۋى جىيەجىكەنەۋە، تاۋەرە بەرزەكان، پىرە ھەلۋاسراۋەكان، كەشتى ۋە ۋەكە گەۋەركەكان، ...ھەتتە، بى ھىممەتى ئەۋان، ھەركىز دروست نەدەبوۋ، كەۋاتە بوۋى مەۋف، ۋاتە بوۋى ھىممەت ئاۋاتى بەرز.

۷- ۋازى لە گەشتەكەى ھىنا، ئەۋ دىمەنەشى بۇ باۋكى گىرپايمەۋە، كە چۇن رېۋىيەكە تۈنى لە پاشماۋە شىرەكە خۋاردىنى خۇى دەستىخات، بەبى ھىچ مەندوۋىۋونىك، كۈرەكە ئەۋ كارەى بە شتىكى ئاسان و خۇش دەھاتە بەرچاۋ، كە ۋادەكات مەۋف خۇى مەندوۋ نەكات و بەبى مەندوۋىۋون خۋاردىنى خۇى بە دەست بىننىت، بەم شىۋە دەۋى نامىرتا

بەلام باۋكى ۋەلامى دايەۋەۋە گوتى، كۈر شىرىنەم، تۇ ھەلەت، مە ئاۋاتەخۋازم تۇ شىر بىتو رېۋىيەكان لە پاشماۋە تۇ بۇخۇن، ئەك رېۋى بىتو لە پاشماۋە شىرەكان بۇخۇت!

لەم چىرۆكەۋە ۋىرەمىن:

۱- مەۋف بە ھىممەتى بەرزەۋە، لە بوۋەمەۋەردا جى پىى خۇى دىكاتەۋەۋە بوۋى خۇى دەسەلمىننىت!

۲- ھەندىك ۋەكو رېۋىيەكە بىر دەكەنەۋە، ھەمىشە چاۋىان لە پاشماۋە كەسانى تەۋە خۇيان بە شاۋانى ئەۋە نازانن كە ۋۇزىك لە ۋۇزان شىر بىن.

۳- خەمى ۋۇزىك لە خۇننىكەرانى زانكۇۋ بەيمانگاكان ئەۋە، كە دىۋى دەرچوۋىيان كەس داياننامەزىننىت، ياخۇد ھىچ كارىك ناپىت بىكەن! ئەى بۇجى ھەمىشە چاۋەۋانى دەستى كەسانى تىرىن، تا دامان مەزىنن، ياخۇد كارمان بىن بىكەن؟

كارابەكى بازىرگان كۈرپىكى خۇى بۇ بازىرگانى ناردە شارىكى دۈۋر، لە گەشتەكەىدا كۈرپى كابرى بازىرگان، كاتىك بە رېكەدا دەرۋىشت، چاۋى بە رېۋىيەك كەۋەت، كە لە پىرسا دەمىنلانن، لە دلى خۇىدا گوتى، ئەم ھەزارە دەمىت لە كۈۋە شتىكى دەستبەكەۋىت، تا بىخۋات؟ چۇن دەتوانىت شتىك پەيدا بىكات، تا لە پىرسا نەمىرت؟

لەۋ كاتەدا كە ئەۋ بىرى لە ھالى رېۋىيەكە دەكەدەۋە، لە ناكاو شىرەك پەيدا بوۋ، نىچىرپىكى بە كەلەمەكانى ھەلگىرەۋە، كۈرە لاۋەكەش لە ترسا لە پەناپەك خۇى شاردەۋە، بەلام بە نەننى چاۋەۋى شىرە رېۋىيەكەى دەكەرد، تا بزاننىت جى روۋەدەت، تەماشى كىرە شىرەكە دەستى بە خۋاردىنى نىچىرەكەى خۇى كىرە، دىۋى ئەۋە تىرى لىخۋارد، بەجىيەشت، بەلام شتىكى ۋەھى پىۋە بەجىيەشتىۋە، كە سوۋىكى ۋەھى لىۋەربىگىرتا!

كاتىك شىرەكە نىچىرەكەى بەجىيەشتوۋ دۈۋرەكەۋە، رېۋىيەكە بە سەكەشكى خۇى گەمەندە بەرماۋە شىرەكە دەستى بە خۋاردىنى كىرە ھەرجۈننىك بىت، بەشى خۇى لىچىرەۋ لە بىرسىتى رىزگارى بوۋ!

كۈرپى كابرى بازىرگان بىپارى دا، رېۋىيەكە بىكاتە پىشەنگى خۇى چاۋى لى بىكات! ھەم لەبەرئەۋە گەپايمەۋە بۇ لى باۋكىۋ

ئەم كىتەبە بەرھەمىكى بە نرخى دەستى بە ئەمەك و دىئۆزى گۆفارى بىرپارە
 بۇ يەكەم جار بە زمانى شىرىنى كوردى، كىتەبىكى قەشەنگ باس لە چەمكى بەرپۆەبردن و
 كارگىرى دەكات و لە گرنگى و بوارەكانى و گرنگىرىن ھەنگاوەكانى كارگىرى دەكۆلەيتەو.
 لەم كىتەبەدا بە گرنگىرىن قوتابخانە كارگىرىيەكان ئاشنا دەبىتو بە پلىكانەى بەرپۆەبردندا لە
 پلاندانانەو بەرھەم رېڭخستن و ئاراستەكردن و چاودىرى، پاشان جىبەجىكردن و بازارسازى، ھەنگاو
 دەنىيت..

وەرگىرپانى ئەم كىتەبە بە برۆاى من، يەكەم كىتەبى زانستى و مەنھەجىيە لە بواری بەرپۆەبردندا،
 بەم كارەشى كاك وەھاب لە بواریكى زۆر گرنگدا گەورەترىن خزمەتى پېشكەشى بە نەتەوەكەى
 كردو زمانى كوردیشى دەولەمەندتر كرد.

لە نزىكەشەو ئەگادارى كاك وەھاب بووم كە زۆر ماندوو بوو، ھەولى دا بەشپۆەپەكى موختەرىفانە
 وەرگىرپانەكە بە زمانىكى زانستى وەرگىرپانت، ھەلبەت وەرگىرپانى دەقە زانستى و زاراوپیەكان
 كارىكى ساناو ئاسان نین.

بەلام بۇ مرۆقى خاوەن ئىرادەو بپوچان ھىچ كارىك ئەستەم نىيە!
 ئەم كىتەبە سەرچاوپەكى گرنگە، پپووستە لە كىتەبخانەى
 مامۆستایان و قوتابیانى كۆلێژەكانى بەرپۆەبردن و كارگىرىدا ھەبىت.
 ھەر سەرگەوتوو بن.

عادل شىخانى
 سەرنووسەرى گۆفارى بىرپار

ئىستاتىستىكا

لە بازارپەدايە

چوُن دہییتہ

گرنگترین سیقاتی سەرۆكۆك به‌پۆمه‌ی سهرکه‌وتوو، (پۆوانه‌کردنی به‌ها به‌رمزخانه به‌ناکارو ره‌وشتی که‌سیتی به‌پۆمه‌ی سهرکرده، واته له هه‌موو شتێک گرنگتر نه‌وه‌یه که به‌پۆمه‌ی خاومنی که‌سایه‌تییه‌کی جوانو ناکارو ره‌وشتی به‌رمز بێت، پۆچوون له کاروباره گرنگه‌کان، توانای دیاریکردنی نامانه‌کان، رێکخستن و دیاریکردنی کاری له پێشینه‌و به‌دمسته‌ینانی هه‌بێت).

جۆرمکانی به‌پۆمه‌ی:

به‌پێی بیردۆزمکه‌ی بێسیسۆ، سێ جۆر به‌پۆمه‌ی هه‌یه:

۱- به‌پۆمه‌ی زۆردارو دیکتاتور:

دمسه‌لاتو به‌یاردان بۆ خۆی قۆرخ دمکات، واده‌زانیت جگه له خۆی که‌س ناتوانیت ئهو دامه‌زراوه‌یه

7
شماره 4 - تشرینی یەکمی 2011

رێبار

گہندہ لی کارگیری

تا: خمده پهمهزان - زکرا پهمزی

دوو ږوويي له کارگړيدا

بهشی چوارہم

گه‌ندلی د‌خ‌ر‌ت‌ه پ‌ا‌ل‌ی‌ه‌و‌ه، چ‌ون‌گ‌ه ل‌ه
ب‌و‌ل‌ت‌ی‌ک‌ا ن‌ه‌گ‌ر ک‌ه‌ر‌ت‌ی گ‌ش‌ت‌ی گ‌و‌ر‌ه‌ب‌و‌و
ن‌ه‌و‌ا ن‌ا‌س‌ت‌ی‌ک‌ی ب‌ه‌ر‌ز‌ی گ‌ه‌ن‌د‌ه‌ل‌ی ت‌ی‌ا‌ی‌د‌ا
ب‌ه‌د‌ی د‌ه‌ک‌ر‌ت‌، ب‌ه‌ل‌ام ح‌ا‌ل‌م‌ت‌ی س‌ه‌ن‌ا‌ف‌ا‌و‌ا
ف‌ل‌ه‌ن‌ا‌و س‌و‌ی‌د ن‌ه‌م ت‌ی‌و‌ر‌ه ر‌ه‌ت د‌ه‌گ‌ه‌ن‌ه‌و‌ه،
ل‌ه‌م و‌ل‌ا‌ن‌ا‌ن‌د‌ا گ‌ه‌ن‌د‌ه‌ل‌ی ل‌ه ن‌ا‌س‌ت‌ی‌ک‌ی ز‌و‌ر
ن‌ز‌م‌ا‌ی‌ه، ه‌ر‌ج‌ه‌ن‌د‌ه ک‌ه‌ر‌ت‌ی گ‌ش‌ت‌ی‌ا‌ی‌ا‌ن
گ‌و‌ر‌ه‌ی‌ه.

بیگومان دپاردی دوورپویی کارگنیری
دردیکی کوشندیه پتخراوهکه له ناو
مبات، به لایه‌نی که‌مهوه له‌شیرازه‌ی
خوی دتمرازتیو شپ‌رزی دمکات، بۆیه
پ‌یوسته به‌رژومه‌ر بیرتیژو فراوان بیتو
باخهل هوول بیت له مامه‌له کردنیدا
له‌گهل فرمان‌بهراند، ته‌نها نه‌و
پ‌وی‌چووانه‌یان وهر‌گریت که‌وا دوی
لیک‌زینه‌وو خو‌تندنه‌ویان به ورده‌کاری
ته‌واو شیک‌رینه‌ویان له به‌رژومه‌ندی
گشتی کارکردن‌ان، هه‌روه‌ها پ‌یوسته
د‌سۆزی راست‌گۆی له کارکردن‌دا دروشمی
به‌رده‌وامی فرمان‌بهران بیت، نه‌وه‌ی
ئه‌نجامی د‌م‌ن له پ‌ئ‌او به‌رژومه‌ندی
پتخراوه‌که‌یان بیت.

[illegible]

دڭاكت، بهر ژومندى پځخستو نايښدى
نابښت، واړو پداوه دووړووى كارگرې
بښته پرد يو پهرنوموگميشتن به ناوښه
سرگردايمتپهكان، لهوانه پزېښدى
هرمانبهره ناوښهكان له دامو دمزگانى
بهرنومېردن، داودمستى بهرنومېرښى
پاداشت خوځحالو رازيه، شتوازي
دووړووييه لهوان پسهننترى دمگړو
له سر رووى تواناو توانستى دادمښن،
يو گميشتن به پلهو پايه بهرزهكان به
شيوهيكى گشتو پايه سرگردايمتى به
شيوهيكى تابېمت.

ئەو چەپلە لىدىرئەھو زووپىنا بېژانەي
كەوا بەرز بوونئەھو تەنھا شارەزايى، يان
پىسپۇرپان ھەيە، چۆن باشكۆز دەسلەتە
بالاكانى ((دەزگا كارگىرپىيەكان نىيە؟ پاپەندىن
بە پىساي بۆ گەيشتە ئامانچ ھەموو
شېوازەكان ھەلەلن). دەكرىت دوورۋويى
فەرمانبەرە ژىر دەستەكان ھۆكارمەي
بەكرىتەھو بۆ بارودۇخى ژىنگەيى، يان
پەقتارەھو بىت، بۆ دەستكەھوتىكى ماددى
بىت، پاخود دەسكەھوتىكى زەينى بىت،
ومك ئەھوى لەبەردەم ھاورپىكانى خۆي
وانىشان بەدات كەوا (دۆستى بەرپۆمبەرە)،
يان (بېرپەتەي) و بەشدارى لەگەلدا
دەكات لە ۋەرگىرتى بېرپارەكان، خرابەترىن
شېوازى ئەم دىئاردەيە ھەۋل و تەقەلەي
دوورپوۋەكانىن بۆ شېوانىنى ۋەنەي
ھاورپە دىلسۆزەكانى لە كارگىردىنا لەبەردەم
بەرپۆمبەر، يان بۆنەھوى بە چاۋىكى سووك
سەپريان پىكاتو مەئانەيان پېنەكات.
دوورۋويى بەكتىكە لەم تېۋزانەي كەوا

بهندی دووم: دوو پرووی له کاره
کارگیرییه کاند:

دوو پووی له کاره کارگیریه کاند
یه کیکه له نه خوشیه تر سکانه کی
دامو دزگا کارگیریه کان دوو جاری
دمنو له نهمجاما دمبته مایه (نیلیجی
دۆسته کان) و (کۆمه لی بهر تو مهران) و (کۆمه لی
سو دینه کان) و جالاکیه کانی.

فرمانگه و دوزگاکانی به پوهو مېرمن
لکه دار دمکات، ناوروگی دیارده که گوزارسته
له هه لسو که وتو خو ښاندانی کومه ټیک
له فرمان بهرانی دروون نرزم لمبه ردم
بهر پر سهکان، کهوا دلسوزو خه مخوری
کار کردن دمکه نو تمنها مه بهستان
بهر زکرنده وی ناستی هم کارانه به، نه گهر
بهر پر سه که به یاری کی و مرگرت سه بارت
به ژپانی ریکه ستنه وه، یا خود به پیره وی
سیاست کی نوی بکاتو ناکوک بیت له گل
سیاستی لپه رسراوه که ی پشودا، نهوا
نهو فرمان بهرانه به شان و شوکه تی هم
به یارده هه لده لاین، به به یاری کی ژپرو
دروست باسی دمکه نو هم سیاسته
به یرو دمرگرت له ریکه خراوه که دا نه.

ئەگەر ھەرمەنگەھ دووچارى
شېرزىو نالەبىرى بوو، بە ھۆى
پىادەکردى سىياسەتگەن وەرگرتى بىرپارە
نەگەنچەگەن بېرپەمەر، ئەو ئەم
دووروانە دىئەي دەگەنەمو پاساوى ئەو
بۇ دەپنەنە ئەو پەيدە بەھەلە نا
دەسزى ھەرمەنگەھ ژىر دەستەگەن بوو،
يان ھەگەمەن مەدەن. بەم شەمە دىپاردە
دووروانە بېرچاوى بېرپەسەگەن تەماوى

لاری بهر ژوند و کار کړدن له ږنگای
ږنځراو، کوا له فرمانبهری گشتی دمکات
له کاتی کار کړندا پامند نه پیت به
پاساکان، بڼه ماکانی تمشریعی، پارسا ستی
پاسای تاکه کمسی، نه مهش دمپته هو ی
نیستغال کړدنی فرمانبهرانی حکومتی
له شوینی خویان، بو هینانه دی چمند
دستکوتو بهر ژوندی به ږنگای نا
شهرعی.

۳- گه‌نده‌لی دارایی: دیارده‌گانی
لادانی دارایی و جیه‌جینه‌کردنی یاساکانو
له ریک‌خراوه حکومیه‌کانو لادان له
جاودیرکردنی دارایی.

۴- گندملی رهوشتی؛ درد مکه ویت له
لادانی رهوشتی وه لسو کوهوتی تاکه مکه سی
که پابند نییه به ناین و دابو نهریتی
کۆمه لایه تییه وه.

بەندى دووم: جۆرمكانى گەندەلى بە
بىلى قەبارە:

۱- گەندەلى بچووك (گەندەلى نىرخەكانى كار): ئىو گەندەلىيە تاكەكەس ئىنجامى دىدات، بىيى بەرنامە ئىگەل كەسانى تىردا. بۆيە ئىم بىر بىلەۋە لە ئىو قىرمانبەرە بچووكەكانە كاتىك بىرتىل ۋەردەگىرن لە كەسانى تىر.

۲- گندهلی گهوره، (گندهلی پله
بهرزفکاني کار؛ نهم گندهلییه گهوره،
بهربرسانو همرمانبهران نهنجامی ددهن
بو ودمستهپناني شو شتهی مهبستهپانه.

بهندی سییهم:
هویه‌کانی گهنده‌لی و کارتیکردنی:

۱- ھۆيەكەنى سىياسى: مەھسەت لى
ھۆيەكەنى سىياسى ئومۇمىيە نەبوونى ئازادى
رۇئىمى دىموكراتى لى چوار چىۋە دىزگائى
گۆمەلگى مەدەنى، لاواز بوونى راگەياندىو
چاۋدىر كىردى.

۲- ھۆيەكانى كۆمەلەيتى: بىرىتتە
مەشھۇر شۆرشەكانو ئاكامەكانى لە
كۆمەلگاۋ دەستتۇمردانى دەرەكى
تايەقەگەرىۋ مەزھەپ و نېگەرانى لە
نەبوۋنى ئاسوودە، ترسى لە داھاتوۋى
ئاديارو كۆرەنەۋى سامان بە ھەر
پىكايەك يىت بۇ ۋوبىۋوبوۋنەۋى
دوارۋۇ داھاتوۋى ئاديار.

۲- ھۆيكەكانى ئابوورى: بارودۇخى ئابوورى خراپ پال بە تاكەكەسەۋە دىنىت بۇ گەندەلى زىادىبوونى نارەھەتتەيكەكانى ئيان و بىزىلوى رۇزانە.

٤- هۆیه‌گانی به‌ڕێوهرێدو ڕێکخستن؛
به‌درومه‌گه‌وت له گه‌رده نالۆز مه‌گانی
شیواو و ناداری چیه‌جێکردن و کار نه‌کردن
له ناو دمه‌گاکاندا؛ بۆ به‌شت نه‌به‌ستنی
به‌کمه‌سی له‌هاو له لایه‌ن به‌ڕێوهرێدنه‌وه.

- باورنەبوون بە ھەندىك نامانج.
- خۆشەويستى كارەگەىو شارمزا
نەبوون لىي.

- په له‌گړدن له دروست‌گړدنې سره‌گړدو
پېداښی هېڅ‌ستې سره‌گړدایه‌تو هېڅ
ناماده‌گړدنې به ناشی.

- زۆربوونی ھەلەکانو چارەسەرکردنیان.
بەندی سییەم:

واتاو ناومروؤكو گرنگى گهندهلى:

لەم سالانەى دواییدا، چەند دیارمەك
كە تابهته به هه‌سوكهوتى نابەجى
تاكەكەس دەرگه‌وتو سەرى هەلدا،
ئەمەش دەرگه‌كه‌وت له ناهاكى كەسەكان
له (هه‌سوكه‌وت - كارگرەن - لایەنى
سەرمایەدارى)، ئەمەش كاری گرەووتە
سەرتا‌بوورى عێراق، چونكە ئەم دیارنە
وێكو مشەخۆر چۆتە نیودام و دزگاكانى
دەولەت و لەناوبرنى هەموو تواناكانى بۆ
پروپەرتووبوونەوى ئەم دیارنە، جگە
له بێرەركى جیهانگەرایى ناكامى شەرو
قەیران لەسەر عێراق و هەموو گۆڕانکارییە
سیاسییە نیو دەولەتیەكان، ئەمانە
هەمووی بووتە هۆی پرسیارگرەن له
هۆشمانى ئەم جۆره هه‌سوكه‌وته، هه‌ولدان
بۆ دانانى چارەسەرى سەركه‌وتوو.

بهشی دووم: بهندی یهکم
مانای گندهلی بهر یو ببردن و ماددی:
گندهلی زا رومیه که زور مانا دهگرتنه
خو، خراپه کاری له هه موو که رته کانی
حکومت بوونی هیه، هه رومها له که رتی
تایبمی. له هه ر پیک خراوێک بوونی هیه،
کاتیک که سیک ده بیته هیزی دمه لانداری
ده بیته هیزی ده سته سه رداگرتن به سه ر
که لو په لیک، یان خز مه تیک، یان خاوه ن
به یاریک، سه ره به خو یی به یاری کردنی
که سه کان نه وانه ی خز مه تیک، یان که لو
په لیک ده گرتنه نه ستو، به یاری ته نه به
کو مه له که سیک به له که سانی تر، زا رومی
گندهلی بهر یو ببردن چهنده ته مومیه کی
هیه:

۱- گەندەلىي سىياسى: ئۇمۇمىي
بۇرۇنكى ھۆكۈمەت لىيە سىياسەتى ئۇمۇمىي خىزىپىك،
يان پىكخراۋىك، لى ئىنجامى ھىستىكرىنى
بەھىزىو دىسەلانى تاگە كەسى خۇى بە
باۋمىرى خۇى گە بەھىزىرىن كەسە، پاخۇد
ھۆۋىشتى ھەمۇو بىرۇباۋمىرى دائىراۋ لى
ئۇمۇمىي پىكخراۋىك بۇ بىرۇۋىۋىنى چىند
كۆتلىگىكى دۆلەتىۋ ھەرىمىۋ نەتۋىمى،
بە ھۆپەك، يان زىاتىر لى ھۆپەك، لىمانەش؛
خىانەتىكرىن، بى ئاگابوون، گۆپەندەن؛
نەزەنن، پالەبەستۇ ...ھتد.

۲- گه‌نده‌لی به‌ری‌وه‌بردن: نه‌مه
به‌درد که‌ویت له نه‌نجامی خرابه‌کاری و

تەمەنەن درۆۋ دەلەسە دوورپوۋىيى ئەگمەنە،
ئامپازىك بۇ بەرزىوونەۋى پەلەۋ پايەمیان،
پاستى قەرمەۋە پەيامبەرى مەۋفایەتى
مەھمەد (دروۋى خەۋى لى بىت)،
نیشانى دوورپوۋەكان سى شىتن، ئەگەر
قەسمان كەرد درۆ دەكەن، ئەگەر بەلئىناندا
پاشگەز دەبنەۋە، ئەگەر شىتىكان پى
سپىردە، ئاپاكى لىبەكەن)، بۇيە دەبىت
بەرەسە كارگىرپىمەكان پۇلى دوورپوۋەكان
پەراۋىز بىكەن سەۋۋەريان بۇدانىن،
لەبەر رۇشناي ئەم راستىيانى ئامازەمان
پىكرەۋە، پىۋىستىمان بە زانىتىك ھىمە
كەۋا ئەۋ رىساۋ بىنەمايانە دەستىشان پىكات،
بۇلەۋى پىنشانەدر بىن بۇ پوختىۋون
دروۋستى كەرە كارگىرپىمەكان، ئەركەكانيان
زانستانە ئەنجام بەدن، پىۋىستە ۋلاتە
تازە پىگەشتەۋەكان كۇلىزۇ پەيمانگا
كارگىرپىمەكان زۇرتەر دابەمەزىنەت، ھەروەھا
پىنمايى رىساۋ ياساكان پوۋىبىرئەۋە
مافو پايەندىۋون دىارى بىكەن، ۋەرتۇ
شۋىنى جىبەجىكرەنەكانو كارگىرى پاستو
دروۋستىن، شىكرەنەۋى جىيا جىيا نەمەتە
ئاراد، ھاۋكات نانانى پىۋەمەكان بۇلەۋە
دەستەكانى كۆمى بىتۋان بەۋەردى
پەمىرەۋى بىكەن. دەسەلەتدارانى ۋلاتە تازە
پىشكەۋتوۋەكان بىر لە گەلەكانيان
داۋا لىكراۋن بىرپەمەندىنى ئەركەكانيان
بۇ دەربازىۋون لە بازىمەۋى دۈگەۋتوۋىي
گەشتەن بەكارۋانى دولەتە پىشكەۋتوۋەكان
لەسەرھەم بىۋەركەنى ژياندا.

کلیشه و لاوازی سرگردمگان:
لیرمدا نیشانه‌گانی لاوازی دمه‌لاتو
که‌سایه‌تی سرگردده باس دمه‌گن، له‌گن
هؤکارو چاره‌سهرمانکی لاوازی سرگردایه‌تی،
سهرمتا و مگو بهرچاو روونییه‌ک پیتاسه‌ی
لاوازی سرگردایه‌تی دمه‌پینه به‌ریاس.

لاوازی: بریتییہ لہ لاوازی کاریگری
 بہرنامہ و سیاسۃتہ کانی سہر کردہ لہسہر
 دہرووو ہہ لہسوکہوتی تاکہکان بؤ گمیشتن
 بہ نامانج .

* نیشانه‌گانی لاوازی سه‌رگرم‌گان:
- نه‌بوونی پیک‌خستنیکی ته‌واو له ناو
کۆمه‌لگدا.

- پاریزگاری نه‌کردن و پشتگیری نه‌کردنی هاوکارمکانی.

- لاوازی له ههنگاونان بۆگه‌هستن به
نامانجو کارو چالاکییه‌کانی ریکخراو.

- بوونی هەندێ خەسەتی نەرتنی لە
نیو هەندێک لە ئەندامەکانی کۆمەڵگەدا.

- گوئی نہ مگرتن بؤرای بہرامبہر۔

* ھۆكۈمەت كۈچىنىڭ ئالدىنقى سەپىدە:

- دنگرتن لههك چوارچيوي
سهركردايهتي كردندا.

بەكەم: نامانجى كارگىرى ئېلېكترونى:

۱- بهر زگرده‌وی ناستی زیره‌کی
و چالاک‌کردنی کارمکان و گم‌یاندن و به
جبهه‌نشان له‌ناو بمه‌گانی ده‌ولت‌دا.

- باشکردنی ناستی زیرهکی له به کارهیناندا.

- که مکړنه موی کاتی پټوېست
له جټبه جټکړدن له نیوان هموو
بهریو بهر اړه تیه کدا.

- سود و مرگرتن له تاهيکردنه وه
نمونه يه کان له کارکردندا.

- سمرنجدان له به دستهینان له کارمکاندا.

۲- که مکړنه وې تیځوونۍ دولت
به هم رڼکایانې خواروه؛

- چاک کردن و پیش‌خستنی بواری
نه‌ندازیاری کارمکان.

- ناسانکاری پوونیو شفافیت له کارمگان.

- که مکړنه وې نه و زانیاریانې که
دووباره دښنه وې.

- هاندانی په که گانو ته و او کاره گانو
نالو گوړ کر دنیان له نتوان زانیار په گاندا.

۲- بهر زگردنه وهی ئاستی سوود وهر گرتن

لهو پرؤزانهی که پیشکشیان دمکریت.
-ئاسانکاری له پرؤزه خزمهتگوزارییهکانی

حکومتداد.

- که مکړنده وی کات بو گه‌یشتن به

خزانه‌تگزاری پیوست.

- پیشگاه شکر دینی زانیاری به ته‌واو مکان

۴- پشتگیر کردن له پروگرامی له کاتی گونجاندن دا به گویره پیوست.

پیشکەوتنی ئابووری دەولهت،
- ئاسانکردنی هەلسوکه و تکردن له

نیوان گهرتی حکومیو گهرتی تایبه‌تدا.
- که‌مکردنه‌وهی بری لیچوونو

- هاندانی بو دروستکردنی بیناو

باله خانه.

- دمرگا والاگردن بؤ بهرهمهینانی

تازە.

- لىكۆلىنىدە بە پىلى بىررۇ تەۋاۋ لى

نیوان پروژمکانی حکومت و گهرنی تایبتهدا
که خرمته به بواری نابووری دمکات.

**- رنک‌خستنی پیش‌که‌وتنو گرداری
بمره‌مه‌ینان.**

- پښتون وینانم دی پلاندانانو
بهره مهینان.

- ریڅڅستن و پېڅڅستنی
کارمکان له رووی دایه شکردن و

گشتگیریه وه.

- جبکہ ی فروشتنی نه لکترونی.

- جیکھی بازارگانی نه لکترونی.
- ریکستن و هیانانه دی بهر و بهر ایه تی

په یومندییہ کان.

- ریکستنو پیشکھوتنی په یومندی

نیوان داممزار و مکان.

- بانکہ گانی نیو دمولہ تی.

- كۆمەلگای بازارگانی جیهانی.
- كۆمەلگای بازارگانی شتوومهك.

۵- خەسلەتەکانی بەرپۆمبەری
ئەلکترۆنی:

- داهینان: توانای داهینانی همبیت.
- زانیاری: زانیاری تازمو نویی لادوست

بکھویت۔
- کھسیکی زیندوو چالاک بیت۔

- پیکهستی هکرمو هزری دامه زراوه..

دووم: بېرئومېردىنى كارمگان له كارگيرى نه لىكترۇنىيە:

۱- پلانى نه لىكترۇنى: زاروډى پلاندانان زارومېهكى زور باوه، نهك هر له بوارى زانستى نابوورېدا، به لكو له بوارى زانسته پامپارىو كۆمهلايمتىو كارگيرىيەكانيشدا، زارومېهكى بېستراوودو كارگيره له ولاتانى پيشكهوتوو، گهشهكردودا.

پلاندانان: كارگيرى مرقافايمتپيه، پهموندى به همولدان بۆ نهخشهكيشانى پچكهكانى دوا رۆزموه هميه، له ژيانى تاپمىتو گشتى له همموو پچخراوودو دامهزراوه گشتپيهكاندا.

له (بوارى كارگيرى)دا له وصفكردى پلانداناندا (هينرى فايل) دهليت: (پلاندانان برىتپيه له پيشبىنى دوا رۆزو خو ئامادىمكردن بۆ).

پلاندانان نهو چالاكپيميه كه گهسك دمكوازيتمهوه له بارى ئىستاوه بۆ نهو بارى كه دمپوئيت پلى بگات، نهوش به پشتبىستن به پلانو بهرنامهرپژى جياواز.

بهشپومپهكى گشتى پلانى نه لىكترۇنى هيچ جياوازيپهكى نپيه، لهگه پلاندانانى شيوازي كۆن، نهگهر به شيومپهكى گشتى تماشاي بگهين همدوو جۇريان له رووى ناوهرؤكو ئامانچو هؤكارى تويزينمهوه له ئامانجهكانيان بهك شته.

بهلام جياوازي سمرمكى هميه لهم سى بوارى خوارومودا،

۱- پلانى نه لىكترۇنى: برىتپيه له كردارى فيزيابى له روانگه ئامانجه فراوانهكانىو نهموونيانىو له سرخؤيو كورتى ماومكشى لهگه تواناي ديارىكردنو گهشهپيدانى بهردومام كه ناسنامى سمرمكپهتى به پچهوانه پلانى شيوازي كۆن كه ئامانجهكانى بهخراب دمككيتمهوه له سر تواناو بليمىتى پلاندانان.

۲- زانپاريه زامريپهكان: به شيوى بهردومام دمپؤيت كه ناسنامى سمرمكى بهردومامبونى همموو شتيكى له كۆمپانيادا همتا پلانداناشى كه واى ليدمكات له پلاندانانلىكى كاتى پچراو (دانانى راپؤرتى ومرتى) دمكاتو پلاندانانى بهردومام.

۳- بېرؤكهى دابهشكردى كارى كارگيرى كۆن له نيوان كارگيرى پلاندانانو بهرپرسپاريهتى هيلى پيشهوهى جيبهجيكرن: دموانرؤيت به هؤى، ياخود له ژير رؤشناى كارگيرى نه لىكترۇنى چارهمر بكرؤيت، بۆيه همموو نهو

كهسانى كه كار دهكمن له هيلى پيشهوهى كارگيرىيەكان دموانن بهشدارى بگهن، ياخود بهشدار بن له پلاندانانى نه لىكترۇنى لهگه همموو بېرؤچوونيك كه خؤى دمهخشيت له شوئنه جياوازهكانو گشت كاتهكان بۆنهوهى بپيته مۆلەتى كاركرن. چا بۆيه نهو بهراورد كردنه وادمينرؤيت كه پهمونده به دابهشكردى كارى كارگيرى كۆن، هر وهك ئامازمهان پيدا (بېرؤكهى تاپلؤرى چوار) لهگه بۆچوونهكانى پلاندانانى نه لىكترۇنىيە.

۲- رچكخستى نه لىكترۇنى: نزيكى سمدسال له پهرسهندنى بوارى بهرئومېردن، له جهوههرى راستههينهدا پهرسهندن بووه له رچكخستن (كه سهخترين هيزه له بهرئومېردندا) نهگهر پلاندانان زؤرترين پهموندى به كاتهوه همپت له رووى دانانى پلانى پهموست بهو همولو كؤششهش كه كۆمپانيا دميدات بۆ ئامانجهكان و ديارىكردنى ئامپازى پئويست بۆ ومديهينانى له ماوى داهاتوو(ماوى پلان)، نهوه رچكخستن زؤرترين پهموندى به شوئنهوه هميه له رووى همپهكىلى رچكخراومپىو زنجيرى فرمانهكان له سر ئاستهكانى رچكخراومپى (پهموندى نيوان سهررو خواروو)، فهرمى بوونى رچكخراومپى كه نهمهيان زياتر چر دمپتفهوه له ناوموى كۆمپانيا چرى كهمر له دمروهى كۆمپانيادا.

رچكخستن: برىتپيه له رېزبهندى چالاكپيهكان بهشيومپهك كه بهشداره له ومديهينانى ئامانجهكانى رچكخراومكه.

۲- سمرگردايهتى نه لىكترۇنى: سمرگردايهتى له راپردودا رووبهرووى دووناستهنگى بنچينهپى بووموه، نهوانيش نهركو كاركران، نهو دوو ئاستهنگه، كاتو گرنگى پيدانى بهرئومېردن دابهش دمكات، همرهوا عهقؤ دلى كاركران.

نهو دوو ئاستهنگه، لهگه پهرسهندنى بېرى بهرئومېردن، بووه هؤى دمركموتنى دوو دمروازه:

پكهميان: دمروازى جهق بهستوو له سمر نهرك: نهو دمروازه توندو به هيزمى سمرگردايهتپيه كه له سمر هيزى رچكخستن وهستاوه كه خؤى له هيزى سمنتى بهرئومېردن، هيزى شمريعيت (پهموسته به دهسهلاتى فهرمى) هيزى ستممگى، هيزى زانپاريپهكان ئا نهوه سمرگردايهتى جيبهجيكارپيه، نهمش نهو سمرگردايهتپيه تهركىز دمكاتو سمر نهركمگان.

دووم: دمروازى جهق بهستوو لهسمر دوو فاكتهرمكه برىتين له: دمروازى نهمرو نيان، كه پهموسته بههيزى كهسيتىو هيزى پهموندى نيوان سمرگردو خواستى خؤىو قېولگرندى خوارو بۆ سمرگردمهكانو كارگيرى نهو له سمر نهوان. نهو سمرگردميه نزيكتره له دوو فاكتهرمكه. بهو پپيه كه سمرچاوى نهوى چاومپروانكراوه له رچكخراومكه. ئا نهوه دمروازمپهكه ئاراستهكراوه بۆ چالاكبوون، واته نهنجامدانى شتى راستههينه.

لهگه نهوش كه نهو دوو دمروازمپه به گشتى همموو نهو پهرسهندنه كۆدهكاتمهوه كه له ماوى نزيكى زياتر له سمدمپهكموه ومديهياتوه له بوارى سمرگردايهتپيدا، بهلام بى وهزدانپيمو بگره نهو خستنهرووه خيراوه گونجاو نپيه نهو توانايه قېولو فراوانو جؤراوجؤرى كه له سمردمى راپردودا بهدمستهاوتوه، كورت بكرؤتفهوه. نهمش چى له بارى جهمكهكان تيؤرمكان باشترين پراكتيك، ياخود وانى سودمى كه پهموندى به سمرگردايهتپيموه هميه. سمرگردايهتى له روانگه تهمقيدوه (كهپيش سمرگردى نه لىكترۇنى دمكپوئيت) له سمر كلتورىكى دمولهمند وهستاوه، ناكريت فهزلهكهى بۆ بگيرؤتفهوه. لهو دمسهكوتانهى له بوارى تواناي نهىدى كارمگان، پان له بوارى كارابوون (ئامانجهكان، فاكتهرمكان).

۴- چاودپرى نه لىكترۇنى: پهكپك لهو تاپبهدمهمنپيانى كه چاودپرى لاسايىكردنهوى پيدىناسرؤتفهوه، نهو چاودپريميه كه ئاراستى راپردو كراوه. نهمش نهومان بۆ روون دمكاتوه كه چاودپرى له قؤناغيتكدايه كه له دوى پلاندانانو جيبهجيكرن دؤت. چونكه پرؤسهى بهرئومېردن پچكيت له:

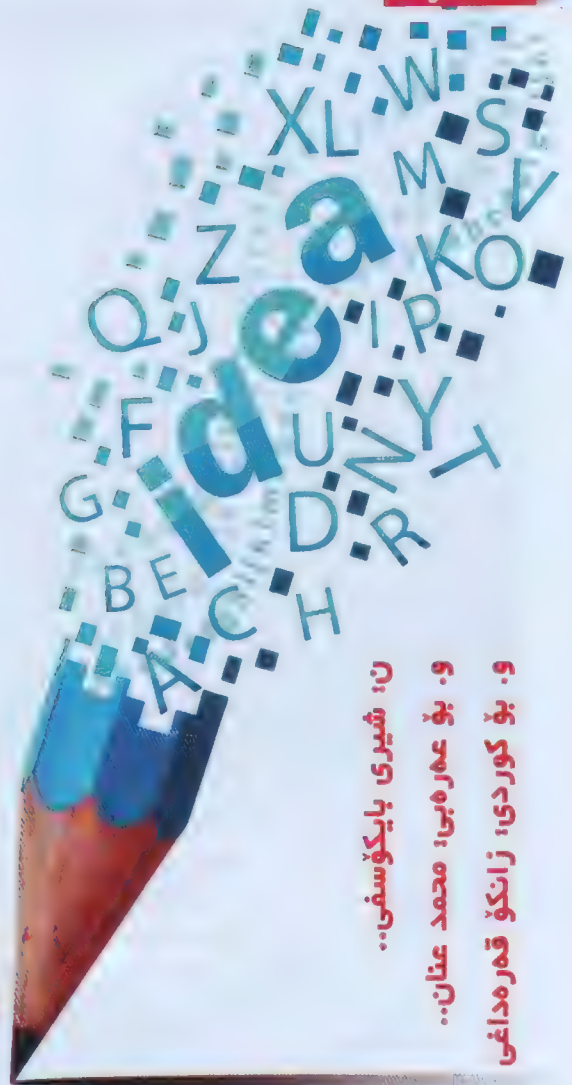
۱- پلاندانان: ديارىكردنى ئامانچو پيؤرمكانى بهرئومېردن.

۲- جيبهجيكرن: همموو چالاكپيهكانو ئاوازمكان له (رچكخستن، ههماهنگى، ئاراستهكارى) بۆ ومديهينانى ئامانجهكان، پيؤرمه پلان بۆ داپرؤزراوهكان).

۳- چاودپرى: بهروراد له نيوان پلاندانانو (ئامانجهكان، پيؤرمه پلان بۆ داپرؤزراوهكان)، جيبهجيكرن نهىدى به كردموه بۆ ومدمستهينانى ئامانجهكانو پيؤرمه پلان بۆ داپرؤزراوهكان. دواتر ديارىكردنى لادانو هؤپهكانى، همرهوا گرته بهرى ركو شوئنى راستو دروست.

بۇ رېڭىقلىق قەشەنگە بۇ رېڭىقلىق ھەممە شىئە

9. بۇ كوردى، زانگۇ قەردەداغى
9. بۇ ھەرەبى: محمد عىنان...
ن: شىرى بايگۇسقى...

چاكتىن شىۋازو كەرەستە بۇ رېڭىقلىقنى ژىانت، لە
ئۆفيسو مال، لە كاتى خويىندىن و كارو سەفەرۈ بازاردا...

پىشەكى:

رېڭىقلىقلىق لە مالو نوسىنگە
ھوتابخانە، پان لە كاتى بارىكرىدا،
رەنگىدەنەمەي لەسەر ژىانت دەپىت،
بە ماناپەكى تىر بەرەستى گىرگى بە
ھەممە شىئەكان دەمەيت، بۇ نەمۇنە لە
كاتى سەفەردا، دەزانىت چۇن رېڭىقلىق
شىڭىقلىق دەپىتو چۇن بۇچوونەكانت
نەمەيت دەمەيت، لە ھەر كۆيۈنەمەيەكاندا
لە كاتو شويىنى پىۋىستىدا نامادە دەپىت،
ھەممە دەزانىت چۇن بارىزگارى لە
مەوعىدەكانت دەمەيت، رېڭىقلىقنى خوت
واتلىدەمەكانت مانا گىرگىدان بە خەلگە
روداۋەكان ڧىر بىت، ئەو كاتە بەردەوام
لىستى كارە گىرگەكانت نوئ دەمەيتەمە
يادەمەريە گىرگەكانت لە بىر دەپىت.

لە ھەممە ئەمانە گىرگىتەر دەزانىت
چۇن ئاگات لە خوتو بىرۈبۇچوونەكانت
بىت، بەمانە گىرگەكانت رۈون پىشەكەش
دەمەيت لە كاتى گىتۈگۇدا، ھەممە ڧىرى
قەسە كورتو پىر مانا دەپىت، بە ماناپەكى
تىر رېڭىقلىق بىرەۋدان بەشۋازەكانى ژىانت

پىدەمەخشىو ژىانت ناسودە پىر بەرەمە
دەمەيت.

ئەمە كىتەپە بىنەماكانى رېڭىقلىقنى
(رېڭىقلىقلىق) دەخاتە رۈو، بەشۋەمەيەكى
گىشتى ھاۋكات لەگەل ئەزمۇونى پىدەمەكانو
لەسەر ئەو بىنەماپانە.

بىنەماكانى رېڭىقلىقنى:

1-بىرگىرەنەمە (لەسەرەۋە بۇ
خوارەۋە):

ئەو شتەنەي بە مەبەستى بەكارەپان،
پان دانانپان لە كۆڭادا خەرىكى
رېڭىقلىقنى، لەسەر شىۋەي كۆمەلە
تۆپەل رېڭىقلىق مەخە، چۈنكە ھەندەك لەو
شتانە لەو جۈە دانانەدا دىارنامىن، بۇ
رېڭىقلىقنى ڧايلەكانت جى ڧايلە ھەلۋاسراۋ
بەكارەپان، ڧايلە گىرگەكانت لەسەر شان
دەپىت، رەفەو شىشى ھەلۋاسراۋ لەسەر
دىۋار بەكارەپان، دەمەيت سوود لەو
لادىۋارە مەگىرەيت، كە دەمەيتە پىشت
دەمەيت كەنتۈرى جەلەكانتەۋە.

2- شويىنى كار:

تاقىبەكەمەۋە كە بۇ ھەر كارىكە

تەمانەت بۇ بچوكتىن كار، شويىنى تايىبەتى
خوتى بۇ دروست بىكەيت، بۇ نەمۇنە شويىنى
نامە نوسىپىت، جىڭاى نامادەكرىنى، پان
شىتىن جەلۋەمەگە زۇر گىرگە كە دىزەپنى
شويىنى كار گونجاۋ بىت، لەگەل ئەو
كارەي كە تىپايدا ئەنجام دەمەيت، ئاگادارى
نەمەيت بە، ئەو كەمەستانەي پىۋىستە،
نەزىك دەستىن بىن، پان نامانچە ئەۋە بىت
كە شويىنكارى ئاسان سارو سەرنجەركىش
رېڭىقلىق سار بىكەيت.

3- داھىنەر بە:

بەمانا مەلەكەتەدا بىگەيت، ئاڧا تىپىنى
ھەندە شتى زىادە بىكەلەت كىردەۋە،
كە پىۋىستە پىپان نىيەمە خەرىكى
لەنەۋەچەن، بىرەكەۋە بە جۆرەي تىر،
بەكارەپان بىتەيت، بۇ نەمۇنە سەبەتەي
خوتى كۆن دەۋانەيت بىكەيتە ئىنجانە
بۇ گول، بۇ ئەلۋەمەيە كۆنۈ ۋەنە بە،
بەجىتى پاراستىن رەجەتەي دەمان، پان
بۇ ھەلگىرتى ڧولى پۇستە بەكارى بىتە،
تەمانەت دەفەتەي پانامەبەكى كۆن
دەمەيت بۇ تۆماركرىنى تىپىنى كارى

رەشەنسى بەكاربېرىت، گرنگ ئەومىيە كە سودا لە تواناكانى خۇت و مېرگىت لە بىر كىرەنمەو ئەندىشە كىرەندە.

۴- دىجار لە كۆلت بوومە:

ھەموو شت بەروارى بەسەرچوونى ھەيە، دەپىت ئاگات لە بەروارى بەسەرچوونى ئەو شتانە پىت كە دىيانكىپ، كاتىكى پىخىراوت ھەپىت بۇ پىزگار بوون ئەو شتانە بەروارى بەسەر دەپىت، بە تايىمەت دەرمەن و ماددە خۇراكىيەكان و پىروپاگەندە گەشت و گوزارىيەكان و پۇمىرو ئەو نامىلكانى تايىمەت بە پىستوران و كۇكا بازىرگانىيەكانە، پان چاپەمەنىيەكانى و مەك گۇھار و پۇننامەكان.

۵- پىرسىيى كۆمەلەكان:

ھەر كۆمەلە شىك لە شۆپىكى تايىمەت پىزىرە، و مەك كۆمەلە جىلۇبەرگ، كەرسەى چاچىنان، كەلۇپەلى پارى، ئە پادىت پىت ئەو شتانە پىمىونىدارن بە ھەر كۆمەلەيەكەو ئەزىك لى داياننىي، بەمەش سودى زىاتىر دەستگىر دەپىت.

۶- داواى يارمەتى بە:

پىنگە ئەتوانىت بە تەنبا ھەموو كارمەكان ئەنجام بەدەت، داواى يارمەتى لە ھاوپىيەك بە، بەرامبەر ھاوگارىيەكى تۇ بۇ ئەو لە داھاتوودا، پان كەسىك بە كرى بگرە يارمەت بەدەت، ئەومەش بە گۆپىرى ئەو كارە كە دەپىمەت بە گۆپىرى تواناى گىرھانە.

۷- ئەوان دەزان كامە چاكتەر:

ئەگەر ئەتوانى لە زەپى خۇتدا وىناى پىخىستى شىك بەپەت، بە شىو پىست و دروست، ئەنگى نىيە، كە بە شۆپى نەومەيەكى چاكتا بەپەت، بۇ ئەو مەپەستە، و مەك ئەومە سەردانى كۇگاپەكى مۇسقا بەپەت، پان بچىتە كۇگاپەك كە كەلۇپەل دىنى و دەپىرۇشى، ئەو شۆپىنەو لە شۆپىنە تىرىش سەرنج بەدە، ئەو بەدوادچوون و سەرنجەدە پىرۇكەى تازەت لا دروست دەكەن و پىنگەدەمەن دەپىت لەسەر شىواى پىخىستە.

۸- يەك ھەنگا و جىبەجى بە:

ئەگەر پىتۇايە، ئەومەدە سەرقالى كە كاتى پىخىستە نىيە، ئەوا تۇ لەو كەسە زىاتىر پىوېست بە پىخىستە كە ھىندە كاتى ھەيە شەكانى پەرش و پىلاوېكاتەو پىكىان بىخاتەو، جى دەپىت ئەگەر لەكەل گەشتە مەلەمەت چاكتەكەم لە ناو كەنتۇرى جەكاندا ھەلۇاسىت؟

ئايە ئەمە باشىر نىيە، لەومە چاكتەكەم ھىندە سەرنجىر پىكىر كورسى، پان لەسەر زەپىيەكەدا داپىت، لە كاتىكا پىنگە بەتەپت لەسەر ئەو كورسىيە داپىت، پاخود پىنگە لە ئەنجام لەسەر زەپى داپىت، پىوېستى بە شۆردن پىت، دىجار لە ناو كەنتۇرى جەكاندا ھەلۇاسى.

لە پىستىدا بەمەى گەشتى ئەومە كار لە كاتى خۇتدا بەپەت بە كاتىكى كەم، چاكتەر لەومە ئىش دىجار پىت كاتىكى زۆرى پىو بەسەر بەپەت.

۹- ئەو ھەلۇاردى خۇت:

پىرەوون، پان پىزىگارى لە خوو چاكتەكان، ئاسانترە لە پىستەدەمەى خوى نادروست، ئەگەر دەست بە كارىكى نوئ كىرە، ھەموو تواناكان بەكارپىنە بۇئەومە بە چاكتىر شىوا بە ئەنجام بەپەت، ئەك بە دەستىيەو داپىت، -كە ئەمە زۇرجار پىوودەدەت- پىر لە كار بەرەو بە ھەموو شىواو پىگەپەك تا كارەكە بەرەو پىش پىوات، پى دوودلى پىسار لە پىپۇران بەك، دەست بە ھىچ كارىك مەكە تا ھەست نەكەپەت، كە نامادەمى تەواوت ھەيە بۇ ئەو كارە.

۱۰- نەخشەكەت بە روونى پىكشە:

بە چاكتى و پىش دەستپىكرەن پىلان داپىن، بۇ ھەر شىك كە دەتەپت ئەنجام بەدەت، ئەو شە كارىكى دىپىكارەو، پان چوونە بازىر شىكرىنە، پان سەپەرىكە، ھەر كارىك بە دىزىلى كاتى ئەو كارە وىنايەكى روونىت لەپەرچا و نەپىت، كاتى زۆرى دەپىت، ھەروەھا پىلاننان پىگە لە تەشەنەو پەرسەندى ھەلە دەگىرەت، ناتوانىت بەمە نەخشە لە شۆپى خۇت چوولە بەپەت، نەخشە بۇ زىان پىوېستە، ھەروەك چۇن لە كاتى شۆپىرىدا پىوېستە، پىوېستىت بە سەرنج و سەپەرىكىنە لەسەر خۇ ھەيە، چ لە تەنگەمەكانى زىاندا، پان كاتىك بە قەربالقييەكى ھاتوچۇدا پەتەمەت.

۱۱- ئەو پىرۇكەى مە:

دەتوانىت سىستەمىكى تايىمەت بۇ خۇت داپىن لە زىاندا، خۇت دووربەرگە، لەو شىواو ئالۇزانەى خەلگانى تر پەپەمە دەكەن، ھەر شىوازىك بە چاكتى لىي تىنەگەپىستىتو لەكەل سەروشى تۇدا گونچا و نەبوو، پەپەمە لى مەكە، ئەومەدە لە توانا ھەيە، سىستەمىكى تايىمەت بۇ خۇت داپىنە.

۱۲- پىخىستى زەپى: پىش دەرجوونى پىشوپەكى كورە بەدە، خۇت بۇ پىخىستى پىرۇكەكانت، پىزانە پىوېستىيەكانت چىن و دەپىت جى لەكەل خۇت بەپەت؟

دەپىتى سەپەردەى بانكە، پان كارتى بە ئەندام بوون لە شۆپىك، پان كىلى لۇكەمەكەت، لەو پانەمەى بۇ دەپىت؟ پان نەخشەى گەشتەكەم لە كاتى سەفەردا، پان دەپىتى چەكەكانت لە كاتى چووندا بۇ شىكرىن و بەوچۇرە.

۱۳- كارى خىرخواى تايىمە:

ئەگەر نىيازت بوو ھەندى شەك كۇن پىرە بەدەت، بە تايىمەت ئەو شتانە سۆزىك پىزان ھەيە، پان پىتۇايە، بە كەلگى كەسانى دىكە دىن، بەگەر پى بە شۆپىن دامەزراو خىرخواىيەكاندا، مەن خۇم پىستوومە دامەزراو پەك ھەيە كارتى داومەنامەى كۇن كۇدەكەتەوومە تازەمەن دەكەتەوومە دەپىرۇشىت، پەركەى دەخاتە سەرداھاتى دامەزراو مەكە.

۱۴- ھەر شەو لەجى خۇتدا:

واپاشە شت لەو شۆپىنەدا ھەلۇبىرەت كە ئەگەر بەكارھىنانى لى ھەيە، لە پەفەى سەرمىزى نووسىنگەكەم ئەو شتانە داپىن كە پۇزانە بەكارپان دەپىت، و مەك پىنووس و كاغەزو پىل، بەلام كەلۇپەلى پاكزىرەنەومە گەرماو دەپىت لە گەرماو داپىرەت، كەرسەتى خوارەن نامادەمەرىش لە چىشتەخانە، پان نىك لە زوورى نانخوارەن داپىرەت، كۇنتۇرۇلى تەلەفەزىنىش لەسەر، پان نىك تەلەفەزىن داپىرەت.

۱۵- ئەمە پۇمەكەيە:

لە مەلەو، پان لە شۆپىن كارەكەت، يەكە لە پۇمەكانى مانگ ناوبىن (پۇزى پىخىستەن)، كاتو شۆپىن پىخىستى مانگانەت لە ناو لىستى كارە گرنگەكاندا بىنووسە، كۇشى تەواو بەك، لە پىناو چالاكى زىاتەردا، كات بىقۇزەمەو بۇ پىخىستى رووى مۇز و پەفەكان و خۇت لە شە زىادەكان، پىزگار بەكە كىتەپخانەكەم پىكە.

۱۶- زۇر شىواى پىخىستەن ھەن يارمەت دەمەن بۇ سودومەرىكىنى زىاتەر لە كاتو چاكتەر بەپىوچوونى ئىش و كارەكانت، لە مەلەو لە نووسىنگە، بەلام! و رىايە بە شىوازەكانى پىخىستەن زىاد لە پىوېست بەكارنەھىنانى، چوونە ھەندىچار سادەمە چاكتەر لەومە شەكان لە خۇت ئالۇز بەپەت.

حكومتەكان

گىلىن

يان

خۇيان

گىل دەگەن؟!

لە ئاكامە خراپەكانى دەخەۋىتتە، تا دەسكەۋتە خىراكان بەدەست بەلنىت. زۆربەى دەۋلەتان، زىدەپۇسى لەۋ شەى لە مەۋداى كورتدا بەدى دەھىنرەت، دەكەنۋ لە شانۋ شىۋى ئەۋ شەى لە مەۋداى درىۋدا بەدى دەھىنرەت، كەم دەكەنەۋ. ھەر لەبەر ئەم ھۆبەشە، درەخت دەپنەۋ، تا بەرھەم بچنەۋ. ھەموۋان بەسەرھاتى ئەۋ جۈۋتیارە دەزانىن، كە مەرىشكەكەى ھىلگەى زىپىنى دەگرد، دواتر سەرى بىرى. تا بە جارىك سەرجەم زىرەكە، لە ھەناۋىدا دەرىپىنەت. سەرنەجامىش ھەر بېھىۋابىيەكى كۆپىرۋ بەدبەختىيەكى ھەمىشەى، بوۋ بە بەشى. دەى لەبەرچى ھەموۋ حكومتەكان، پەتى دەكەنەۋە ھىرېبىنۋ پەند ۋەرىگرن؟ بۇچى ھۇگارى بوۋنى خۇيان، لە خۇيان ناپرسن؟ ئەگەر حكومت، لە نەپىنى بوۋنى خۇى دەپرسى، ئامانجەكانى خۇى دەزانى، لەۋەش دەگەپشت، پۇپىستە جى ئەنجام بىداتۋ جۇنېش ئەنجامى بىدات؟ ئەۋ كارە دروستەش كامەپە، كە دەپىت بەردەۋام بىت؟! چ شتتېكىش شىاۋى جاپۇپىداخشانەۋەپە؟

حكومتەكان گىلىن، چۈنكە خۇ گىل دەكەن، قىبەلەناۋ بىرۋابوۋن بە پۇلى خۇيان لە دەست دەدەنۋ لە بىرى ئەۋەى چەكى گورىسەكە بگرنۋ دەسەلاتۋ زانىارى، لە خزمەتى خەلگىدا دابىنن. پۈۋ لە بەرۋەمىدىيە تاپبەتتېيەكانۋ پۇشۋەنە نەخۋازارۋەكانۋ بىرپارە تاكرۋەپەكان دەكەن، ئىدى پۇلەكەپان نامىنەتتۋ سەردەپتەۋەۋ دۋابىيان دېت.

لە نىۋان تەكەنەۋىۋىۋ سەركردەپەتتە ھەپە، پىكەۋەپوۋنىكى ساختەۋ پىتەندىكى دەسكرد پۈۋ، چۈنكە حكومتەكان ئىستەشى لەگەلدا بىت، ئاسانتىرېن چارسەر ھەلەپىزىرېن، ئەك باشتىرېن چارسەر. بۇ نەۋە، ئەۋە گەۋرەتېن دەۋلەتۋ زەلەپىزى جىپانە، گىرەتە ئابۋورېپەكانى بە ئازارەكەنەكان چارسەر دەكات. ۋەكانى خۇى بە فېرۋ دەداتۋ ھەر دۈۋ پارتە كۇمارى دېمۇكراسىيەكەشى، بېھۋودەۋ بۇ ماۋەى چەند مانىك دانۋستان دەكەن. پاشان بۇئەۋەى لە ماپەپوۋچى قوتار بىن، پەنا دەپەنە بەر ئەۋ چارسەرە ناۋەنجىيەى، ھەموۋ لاپەك بە دېانەۋ ئەۋ چارسەرە دروستەش ھەلەپىزىرېن، كە لە دۈۋرىپىنى بىناتتەنى كۇمەلگەپەكى دادگەردا خۇى دەنۋىنەت.

تا ئەندازەپەكى زۇر، ھەموۋ حكومتەكان. لە بىرى بەگەرخستى پۇشۋىنى دۈۋر مەۋدا، كار بە شىۋازە كورت مەۋداكان دەكەن. تەنانت ئەۋ حكومتە دېمۇكراتىيەشى بە زىنگۋ زىرەك دەردەكەۋىت، پەند لە ھەلەكانى خۇى ۋەرنەگىرەت. ئەمە لە كاتىكداپە ئەۋ پىكەپە دەپىنەت، كە خىرا بەرۋە شىكىتى دەبات. دەۋلەتە نۆپەكانىش بە ھۇى زۇرەك لە پاساۋ پۇسا شىكىستخۋاردۋەۋەكانەۋ، پۈۋەپوۋى شىكىست دەپنەۋ.

حكومتەكان گىلىن. چۈنكە خۇگىلگىردنۋ چاۋى خۇنۋەۋقانەن، خۇخەلەتەننى تىدەپە، گىل باپەخ بە ئاپندە نادات، بەۋ ھۆبەۋە سەرجاۋەكانى داھاتى خۇى، لەناۋ دەباتۋ گۈپى خۇى

گەرچى حكومتەكان بە زىنگۋ زىرەك دەرىكەۋن، بەلام لە راستىدا گىلىن. زۆربەى حكومتەكان گىلانە كار دەكەنۋ تەنپا كەپىكان تۋانەى ھاۋلاتىيەكانى خۇيانىان سازاندۋەۋ لىيان گەپراۋن، تا كار بىكەنۋ داھىتان بەپنە ئارۋە. بەۋەش ھىزرو ھۇشى خۇيان لە خەۋەپەۋارە، ئاسۋەدۋ ئەرخەپان كىرۋەۋەۋ بۇ خۇيان لىى دانىشتۋەۋۋ ھاچپان لەسەر قاچ دانۋەۋەۋ پىدەكەنەن.

ئەرى حكومتەكان دېۋ، پى بىكەنەت؟! حكومتەكان لە سەنگافۋورە، تۈركىيا، مالىزىيا، ئۈستىراليا، ئەسپتۇنىۋا جىن، لەسەر كورسى پانۋپۇرۋ نەرمۋنۇل لىى دانىشتۋەۋۋ سەرنەجى گەلەكانىان دەدەن، كە كاردەكەنۋ خۇشىان پىدەكەن. ھەرچى حكومتەكانى تۈنس، لىبىيا، مىسر، عىراق، سۈرىا، پەمەن، لوبنان، سۈدان، ئەردەن، ئاسەلەندە، پۇنان، ئىران، ئەففانستان، پاكستان ۋەمەرىكەپەشە. لەتاۋ تۈندىى گىلىيەكەپان، ھۇن ھۇن ھىرەپىك ھەلەپىزىرېن، چۈنكە ھىشتا لەۋە تىنەگەپشتۋەۋ، كە بىرۋىۋچۈۋەۋە خاۋۋخلىچكەكانى سەردەمانى پابىرۋەۋ، بۇ بەرۋەپىردىنى ئەۋەلۋەمەرجە پىكەشەكەشۋۋ ئالۋزەى ئىستە، دەست نادات.

حكومتەكان لە كۇندە، باپەخپان بە سەۋۋورۋ سۈپاۋ جۈگرافىۋا مېزۋە دەدا. ئەمەپۇكەش حكومتە نۆپەكان، باپەخ بە سەرجاۋە ۋەمەۋاتىيەكان دەدەن. ۋەك، مەمانە، بەختەۋەرى، زانىارى، پۈۋنىۋ ئازادى. ئەۋ پىكەۋەپوۋنىشى لە نىۋان بەرۋەپىردىنى حكومتەۋ زانىارىدا ھەپە، لە نىۋان دەسەلاتۋ بەرنامەپىزىدا ھەپە،

چى دەكەيت بۇ پارىزگارى خاوينى خۇت؟

شۈبھىسىنى بېيەكانو نابىت بە پىخاوسى بېرۇيت.

قۇرۇق:

* لە شۈبھىسىنى گەشەكەرنى تالە موۋەكانى قۇر، ماددىمەكى چەورىسى دىمەدەيت كە پارمەتەدەرە بۇ نەرمى قۇر، ھەروەك لە پىستى سەردا غودەى ئارەقەپۇن ھەپەو خانەى مردوۋى پىست لە پىستى سەر دەرەچەن. ھەموو ئەم ھۆكارانە وا لە قۇر دىمەك كە چەورو پىس دىاربىت، ئەگەر رۇۋانە نەيشۈيتو پاكى نەكەيتەو.

* بۇ پارىزگارى لە خاوينى قۇر، دىمەيت بە رىكۇپىكى بە ئاۋو شامپۇ بىشۈيت، پىستى سەرت بە باشى ھەلگۈشە، ئەمە دىمەيتە ھۆى لادانى خانە مردوۋەكانو چەورى زىادەو چەكەكان، ئىنچا بە باشى بە ئاۋ بىشۈ.

دەنەكان:

* پىستىستە بە لاي گەمەو رۇۋانە دوۋجار دىنەكانت بىشۈيت، پىش خەوتىن دواى ناخۋاردىنى بەنەيان.

* لە رۇۋانە دىمەت پىر بىكە لە ئاۋو نىۋانى دىنەكانت پاك بىكەرەو، لە ھەر خۋاردىنىك كە پىيانەو نووساۋە.

لە كۇتايىدا.. بە جەستەم لەشكى خاۋىنۇ پىرچىكى خاۋىنۇ جۈبەرگۈ پىلاۋىكى خاۋىنەو، ھەست بە خۇشەيەكى زۇر جۈان دىمەيتو ھاورىكانىش بە نىزىكۋون لە تۇ ھەست بە خۇشى دىمەك، ھەروەھا پارىزگارى بىكە لە پاكخاۋىنى نىۋۇكى پەنجەكانى دىستو پىيەكانتو ھەفتانە كورتىيان بىكەرەو.

سەرچاۋە: گۇفارى (الەربى الصغىر) ۲۲۸ سالى ۲۰۱۱

نىۋ خىزانەكەت بىكە، لە مالىۋەو لە ئاۋ نۇتۇمىيىلا، جەگەرەنەكىشەن، چۈنكە ئەم كارە جگە لەۋەى زىانى زۇرى ھەپە بۇ سەر تەندروستى، دوۋكەلەكەشى دەچىتە ئاۋ جۈبەرگەكانو بۇنەكەيان ناخۇش دىمەك.

پىلاۋەكان:

* رۇۋانە كاتىكى زۇر لەسەر پىيەكانت دىمەستىتو پىلاۋەكانت زۇر نىزىك لە شۈبھىسىنى غودەى ئارەقەپۇن تىدا زۇر، كە نەۋانىش پىيەكان.

* ئارەقى پىيەكانت دەچىتە نىۋ پىلاۋەكانتەو، پاشان بەكتىرياش كە ھەز لە قوماشۇ پىستە شىدارەكان دىمەك دەچىتە ئاۋىيەو.

* ئەگەر پىلاۋىكى تاپىمەت بە ھوتابخانەت ھەپە، پىستە ھەر كە گەشەيتە مالىۋە يەكسەر دايانەكەنىتو بە دىزىلى شەو ھەۋاگۇرپى باشىيان ھەپىت.

* باشتروپە پىلاۋىكى تر ھەپىت بۇ ئالۇگۇرپىدىن.

* پارىزگارى لە پىلاۋەكان، چ بە خاۋىنەردىنەو بىت، پا بۇياخىردىن، وا لىدەمەك باشتروپە دىاربىت، ھەروەھا ماۋىيەكى زىاتىر بەكارى دىمەنىۋە لە ھەمان كاتىشدا كەمتر توۋشى دىمەنىۋە بۇنى ناخۇش دىمەيت.

پىيەكان:

* پىستە رۇۋانە پىيەكانت بە باشى بىشۈردىنۇ وشك بىكەرەو، بە تاپىمەت نىۋانى پەنجەكان.

* ئەگەر بەشۈيەكى زۇر دەچىتە مەلەۋانى، دىمەيت زۇر وريابىت لە

پارىزگارى پاكخاۋىنى كەسى خۇت، بەشكى گىرگ پىكەدەپىنىت لە پارىزگارى تەندروستىتو ھەروەھا پارمەتەدەيت لە ھەستەردن بە پازىۋون لە خۇت.

ئايا ھىچ رۇۋىك چۈۋىتە بۇلىكى قەربالى پەنجەرە داخراۋ؟ بىگومان لەو بارەدا بۇلىكى ناخۇش ھەستى پىدەمەيت. بە گۈيرەى بىروپى شارەزايان، مىندالانىش لەشيان ئارەق دىمەتەو، بەلام جەستەى ئەۋان، ۋەكو جەستەى گەۋرەكان بۇنى ئارەقى لىۋە دروست نابىت، تاكو دىمەنە تەمەنى پىكەپىشتىنۇ بالىۋون. كەۋاتە ئەى ئەو بۇنە چىيە كە لە بچۈۋە مىندالانەو پەيدا دىمەيت؟

جۈبەرگ:

* تەنەمەت ئەگەر تۇ بەشۈيەكى زۇرىش ئارەق نەكەيتەو، بەلام جۈبەرگ ھەر توۋشى پىسۇ چىك پەلە دىمەتەو، بۇيە دىمەيت بە بەردىۋامى بگۇرپىن.

* جۈبەرگەكانى ئاۋەو بە ھۆى نىزىكەيان لە پىستەو، ھەلدەستىن بە كۇرەندەۋەى خانە مردوۋەكانى پىستو ئارەق پەلەى جۇراۋجۇر. بەكتىرياش شەۋانەش ھەلدەستىت بە كارگىردن لەسەر ئەو پەلەنە، بەمەش بۇنى جۈبەرگەكان دىمەپىتو جۈانۇ بۇنخۇش نامىنىت، بۇ پۇشيان لە رۇۋى دواتردا، بۇيە پىست دىمەك رۇۋانە بگۇرپىن.

* پىستە ھەر كە گەشەيتەو مال، جۈبەرگى ھوتابخانەت دىمەنىۋە لە شۈبھىسىنى ۋەھادا ھەلىۋاسى كە ھەۋاگۇرپىيەكى باشى ھەپىت، بەرلەۋەى بۇ رۇۋى دواتر بىپۇشەتەو. * ئاۋا لە ئەندامانى جگەرەكىشى

نا: ئەسكەندەر پەھىم

پازى نرخ

کرد، ئەوا دەتوانىت كرىار بەرهو بەرهەمەكەت پەلکىش بکەیتو ھەستى خۆمردانى بخرۆشنىت.

باشترین نموونەى بەرجاوىش، كۆمپانىيائى «ئەپل»ە، كە ھەمىشە نرخى بەرهەمەكەت بەرز دەکاتەو، وىرئى ئەویش ناوو ناويانگەكەى خۆى دەپارزىتو ھەرچەندەش زەمىنەى پکابەرى دزوارتر بىت، يان بارى ئابوورى ھەرسى بەتت، ئەو ھەر زۆرتىن ئازانچو گەورەترىن پۆزەى كرىار، بۆ خۆى دەچىتەو.

ھەروەھا كۆمپانىيائى «بىرت بىز»، كە تايبەتە بە بابەتى ئارايشتكارى، نرخى بەرهەمەكەت، بەچەشنىك بەرز کردەو، كە كرىارمەكەت، زۆر لايان سەر بوو، ئەمەش ھەلپەن، تا لە ھۆکارى ئەو گرانوونە بېرس. وەلامى پەرسىارمەشيان ئاسان بوو، ئەم بەرزبوونەو نرخە، لەمەرنەو، كە بەرهەمەكەت ئەم كۆمپانىيائە، پىكەتەى بەرەتتەيان، سەوشتىن و دۆستى زىنگەن لە لايم ئەو كۆمپانىيائەى بەرەرسىارىتى كۆمەلەتتەيان گەورەتە بەر، دروستکراو. ئەم ھونەر و پۆشۆشەش، كرىار ھەلەنەت، تا بە وردى لە بەرهەمەكە بېروانىت، چونكە پى تەدچىت، چەند تايبەتەندەى دىكەى تەدا ھەن، كە پىشتر بە بېرىدا نەھاتوون و پەنگە ئىستە بۆى گرنگ بىو پاساوى ئەو بەرزبوونەو نرخەش بىدەو.

بېرىارى پەكلا کردەویش لای ئەو، ھەر نرخ دىارى دەکات، چونكە بېرواى وایە، ھەموو ئەو شەمەكە پەكچەشەنەى دەخترتە پوو، وەكەكەن و ھىچ جىاوازیپەكەش لە نىوان ئەم بەرهەمە، يان بەرهەمەكى دىكەدا نىيە.

سا لەمەرنەو، لە پەگەى ھەموار کردنى ئەو تاکە كارتىكەرى، كرىار بايەخى پىدەت، كە خۆى نرخە، پەيوەندى نىوان كرىار بەرهەمەكە دابىرەمەو. ئەم كەرش دەتوانىت بە پەكەك لەم جوار ھونەر، بەدى بەتت،

۱- پەكەرى نرخ: بۆ پووئەندەو تايبەتەندەى لە پکابەرىدا، ھەستە بە گۆرپى پەكەرى نرخەكە، تا سەرنجى كرىار بەرهو بەھای بەرهەمەكە ئەو كەلەكە جىاى دەکاتەو، لەوانەى پکابەران پىشكەشى دەكەن، پکەشەت.

نەوونەى ئەم ھونەرەش، كۆمپانىيائى «گۆدېر» كە تايبەتە بە تايەى ئۆتۆمبىل، ھەستە بە دانانى نرخ لەسەر تايەكەنى، بە پى تواناى ئەو كىلۆمەترەنى لە پەگەدا دەپەت. ھەلەت ئەمە دواى ئەو بوو. كە كرىار پەتەيان دەکردەو، نرخىكى گەورە گرەن، لە بەرامبەر ئەو ھەلەنەى كۆمپانىيائە بۆ دىرێ کردەو تەمەنى تايەكە دەتەت، بىدەن.

۲- زىدەروى لە نرخدا: بۆ خرۆشانەى ھەستى خۆمردان، ئەگەر لە دانانى نرخى بەرهەمەكەتدا زىدەروىت

پەيوەندى پچراو..

زۆرجار ھەرىكە لە كۆمپانىيائە، بەو جاوہ لە بەرهەمەو خەمەتگوزارىيەكەنىان دەروان. كە قەوارەكى بىئاوئەو بايەخى پکابەرى تايبەتو چەند خاسىيەتلىكى جىاوازی ھەمە، بەلام گەتەكە لەمەدا، كاتىك خۆى كرىار، پووئەروى دەيان شەمەكى ھەمەچەشە دەپتەو. ئەوا پەك ھۆكار زەوتى بېرىارى كرىنى دەکات. ئەویش نرخە، كە وا دەکات ھەروەك شەمەكەك لەو شەمەكەنى خراونەتە پوو، لە بەرهەمەكە بېروانىت. كۆمپانىيائە بە ھەلەدا دەچن، كاتىك شوین پکابەرى لە نرخدا دەكەونو پەنا دەبەنە بەر داشكانەنى نرخى بەرهەمەكەنىان، تا بە لىشاو كرىار پووئەن تە پکاتو داھاتيان زۆر بىت. جىلى سەرنجە، ئەو كە دەپتە بە ھۆ داخووانى بەھای بەرهەمەو پاشەكەشنى نرخ. بەلەكو لىراپەنىنى كرىار لە بەرهەمەكە كەم دەپتەو تەمەزۆپىيان بۆ نامىنىتو ھەر پەمەپەندەنىكىشى تەدا بکرىت، گۆپى پەنادەن. ئەمەش دەپتە بە ھۆ سەرهەلەدانى دىاردەى «بەشەمەكەرد». واتە، لە پوو دەروونىيەو، كرىارەكە پەيوەندى لەگەل بەرهەمەكەدا، دەپچەتو نامىنىت، وەك كالاپەكى ئاساى بۆ بەكارەلەن لى دەروانىت، جاوہرى ھىچ تايبەتەندەىكى ناوازەى لىناكاتو

هەر شەئو بەرھەمێک، کە باش دەخرێتە روو، هەروەها لە بیست تاییبەمەندی، کەمتری نییە، گۆلێکی قورس دەخاتە سەر ھۆش و گۆشی کێپار. هەرچی کێپاریشە، هەمیشە لەبەر چەند ھۆکاریکی تاییبەت بە خۆی، ئەک لەبەر ئەو ھۆکارانەی دیمانلێن، شت دەکێت. کێپار ھاندەرێکی سەرەکی، یان دووانی دەوێت، تا لەسەر کێپ، ھەلی بنییت. قسەکردنیش لە ھەرشتیکێ دیکە، ھزر و ھۆشی دەشیونێت و پەستی و بێزاری، رووی تێدەکات.

٦- شکستیان لە دیاریکردنی ھەلۆیستی کێپاردا؛

کێپار، یەکیەک لەم سێ ھەلۆیستە دەنوێنێت، پەسەندکردن، یان پەتکردنەو، یاخود بایەخەندان.

خۆ ئەگەر بزانی، چۆن بە وردی، ھەلۆیستی کێپار، دیاری دەکەیت، یاخود بەشیوەمیکی دروست، چۆن وەلایان دەدەیتەو بە دەمیانەو دەچیت. ئەوا بۆ ئەنجامدانی پێکەوتنێک، ھەر زوو لە پێی راستدا دەبیت.

٧- دیارینەکردنی نامانج؛ ئەگەر نەزانی، بەرەو گۆی دەکویتە سەر ئێ، سا چۆن دەزانی، گەیشتوویتە جێ. ھەروەها ئەگەر دەریاوان نەزانی، بەرەو ج کەنارو بەندەرێک دەروا. ئەوا ھیچ بایەک، کەلکی بۆی نابێت.

٨- نەنووسینی تێبێنییەکان؛

ئەگەر ئەوێ بۆ کێپار گرنگە، نەنووسین، ئەوا زوو لە بیرمان دەچیتو لەوێ وا دەزانین بۆی گرنگە، دەدوین. چونکە بەھێزترین زەین، ھەمیشە لە خراپترین مەرەکەب، لاوازترە.

چەندە توانامان بەسەر تێکشکاندنی نەیارانی فرۆشیاردا ھەبێت، ھێندە سەرکەوتنمان زۆرتر دەبێت. ئەو نەیارانەش ئەمانەن:

١- خۆبەزلزانی؛ لە خۆباییبوون و خۆپەسەندی، وامان لێدەکات، پێمان وابێت؛ ئەوێ ئێمە دەمیلین، زۆر لەوێ کێپار دەمیلێت، گرنگترە. بە چەشنێک تاییبەتەندییەکانی بەرھەمەکە، یاخود شەمەکە، لەبەر دەمکەو زانیارییەکی زۆر، بەسەر سەری ھەر کێپاریکی جاوێروانکراو، ھەلدەریژن. کە ھەلە گەورەکی بریتییه لەوێ، گۆیمان بۆ پادەگرت.

٢- زۆربێنیی؛ فرۆشیارە ھەرمبەشەکان، باشدەزان، زانیی ناریستەکردنی پرساری دروست، زۆر لە وەلامی راست، باشترە. کەواتە؛ ئەوێ لێ دەدوێت، بە پێکوبێکی و وردو درشتییەو بیزانە. وەھاش تێنەگەیت؛ زۆرگوتن، یەکسانە بە زۆرفروشتن.

٣- خراب گۆپراگرتن؛ کە زۆر دەلێن، کەمیش گۆپراگرتن. خۆ ئەگەر دەتەوێت، باش گۆی شل بکەیت، زۆر قسەکانت درێژ مەکەرەو. چونکە ئەو کەسە زۆر قسە دەکات، جەموی وتووێژ قورخ دەکات. روونیشە کێ زۆرتر گۆی رابگرێت، جەموی وتووێژ بە دەستەو دەگرت.

٤- گریمانەدانان سەبارەت بەو شتانە، کێپار بیری لێدەکاتەو؛ ئەو کاتە ئێمە، باش گۆی راناکرین، لە بری ئەوێ بەرپاستی بزانی، کێپارەکانمان چییان دەوێت، وا دەزانین، باشدەزان. چییان دەوێت.

٥- قسەکردن سەبارەت بەو شتانە.

ھیچ بۆ کێپار گرنگ نییە؛

٢- پەسەنی وردەکاری؛ بۆ دەرخستنی چاکتییە ھەرمبەشەکان، ھەروەها لە دەست دێت، نرخ بۆ پێکھاتەو وردەکارییە بناغەییەکانی دابەش بکەیت، تا کێپار ئەو چاکتییە گرنگانە سەرنجی نەداو، بۆ روون ببێتەو.

ھەر بۆ ئەوێ؛ یەکیەک لە کۆمپانیایەکانی ھەین، ھەستا بە سەرپشککردنی کێپارەکانی، لە نیوان دوو گەشتدا، گەشتێک بە بری \$١٦٥، لە ھێلێکی ناریستەوخوا، گەخوارنەوێ چایەک، یان قاوەیەکو تەماشاکردنی ئەلقەیک لە ئەلقە کۆنەکانی تێدا، گەشتەکی دیکەش بە بری \$٢١٥، لە گەشتێکی راستەوخوا، کە سەرچەم چاکتییەکانی خۆشی بێنێن لە خوارو کەرستەکانی سەرگەرمی و خۆشگوزەرائی تێدا. وەک؛ نیوڕۆزەمیکی پێچێو تەماشاکردنی شەش کەنالی ھەمەڕنگی تەلفزیۆنی.

لە ئاکامدا زۆربە کێپارەکان، دوووم جۆری گەشتیان ھەلێارد، چونکە خەلکی، لە کاتی سەرپشککردندا، ئەگەر وردەکاری نرخەکی نەزان، سەرنج لە چاکتییەکی دیاریکراو نادەن.

٤- پەکنرخ؛ بۆ تێگەیانلنی کەلکی تاییبەتی، ھونەر و پۆشوی جوارە، لە بە یەککردنی نرخەکانی کەرستەیک، کە چەند چەشنێکی ھەییو بە پێی ھەستە جیاوازەکانی بەکاربەر نەخشەسازی بۆ کراو، خۆی دەبێنێتەو. ئەمەش دەبێت بە ھۆی ئەوێ کێپارەکە، بە لەسەرخوای کەرستەکانی دیاری بکاتو ئەو شتەش ھەلێزێت کە ئەگەر خواستو بێداوێستییەکانیدا پێکبێتەو.

نەوێنەش بۆ ئەم ھونەر و پۆشوی، زنجیرە فرۆشگەکانی میسرە بە ناوی «دوا ھیشوو»، کە سەرچەم بەرھەمەکانی بە یەک نرخ نەگۆر دەفرۆشێت. ئەمەش سەرنجی کێپارو بێرکردنەوێ لەو کەلگە دەستی دەکەوێت لە کێپانی بەرھەمەکە، مسۆگەر دەکاتو چیدی جەخت لەسەر دەستپۆمگرتن ناکاتەو.

ئەو شتەشی سەرنجی کێپار رادەگێشێت، ئەگەر لە خۆی بێرسیت، بریتییه لەم پرسیارە؛ (بایەخو بھای ئەم بەرھەمە، لە لای من چییە؟) یان ئەم پرسیارە؛ (ئەم بەرھەمە، چ بێداوێستیەکم بۆ دابین دەکات؟).. ئەم پرسینەش سەرلەنوێ، پەيوەندی لە نیوان فرۆشیارو کێپاردا دەبووژێنێتەو.

سەرچاوە؛ المختار الإداری. عدد؛ ١١٦

و ھەب ھەسب ھەمەد

سەرکەوتن لە کاردا

بێت لە ژياندا تا سەرکەوتن، چون مەبەستی پەرورەدگار لە دروستکردنی مرۆفەکان سەرکەوتنە لە کاری ماددی و مەعنەویدا، ئەمەش گرۆکی ژيانی مرۆفی سەرکەوتوو. ٢- ڕەزامەندی دایک و باوک، راگرتنی ھەستو سۆزبان و داوی نزاو پارنەومیان لێبکریست لای پەرورەدگار، بە ھیوای سەرکەوتن لە ژياندا، دەبێت پەيوەندى سەرکەوتن بە ڕەزامەندی دایک و باوکەو ھى بێت؟! بۆگومان ئەوان ھۆکاری ھاتنە دنیاى ئێمەن و ھىج کەس ھەزەناکات لە ژياندا لەو بۆشەرو لە پەشتەربەين مەگەر دایک و باوک، ئەوان پالەشتو سەرخەری راستەقینەى ئێمەن لە ژياندا ھەمیشە دڵسۆزترین کەسمان. لەگەڵ ئەو راستییانەشدا کاتێک ئەوان لەسەر جۆنتیرو تەواوکردنى کاتێک ڕەنمايەمان دەگەن، ئێمە نەگەرەن دەبين و بەدەستتۆمەردان لە ژيانماندا گوزارشتی لێدەکەين، ھاوکات تا کارو ئامانجەکانى کارەکانمان ڕوون ديارين، ماپەى دنیايىو خۆشەندى پاوان و ھاوڕێکانمانە لە ژياندا بۆچەوانەکەش راستە.

٣- خۆشەويستى و لاتو خەزمەتکردنى ئەو کۆمەلگایى تايپاى ژيان دەگوزەرێنێن؛ و لات ئامانج و ئاواتى ھەموو تاکێکى ھۆشيارە لە ھەر بارودۆخێکدا بێت، پەشکەوتوو، پان پاشکەوتوو، چونکە ھەموو تاکێک بەشێکە لە و لاتى کە تێیدا نیشەجیيە، بە واتایەکی تر و لات خەلکە، پاشان خاڤ، بۆ راستى ئەم و تانە

بێت، یاخود کاری ھزرو مێشک، کەواتە ج کارێک بۆم گونجاوو مەرجەکانى چين؟ چون ئەو کارە ھەلەبۆلەم کە مەبەستە. سەرھتا پێويستە ھەموومان لەسەر بنەمايەک کۆدەنگبين، ئەويش بریتىيە لەوى ھىج کارێکى راستەقینەى باش، پان خراب نييە، بە واتایەکی تر ھەر کارێک ئادەمیزاد ھەلەبۆلەبۆریت، کارێکى گونجاوو باشە، چون باومەرى پێيەترو بە خۆشەويستىيەو ھەلەبۆلەبۆریت و ئارەزوويەترو پالەنەرتى لە ژياندا بۆ سەپاندنى خودى خۆى، ھەستەدەکات تاکێکى کارو بىسوودە لە کۆمەلگاکەیداو باومەرى وایە بەو کارە بەرپرسىارتى خۆى بەرانبەر بە خێزان، بە کۆمەلگا پیاو دەکات.

زۆرێک لە خەلکى تێروانين و ھەلەسەنگاندنى جياوازيان ھەيە، بۆ جۆرى بڕوانامەو ئەو کارانەى مرۆفەنەجامى دەدات، بۆ ئەمۆنە پەک تێروانين نييە بۆ ھەلگەرى بڕوانامەى پزىشکى و بڕوانامەى گشتوگال، پان پيشەى بازارگانىو کاری گشتوگال، کە بە جايێکى گەمەتر سەیر دەکەیت، لە گاتێکدا ئەم تێروانين و ھەلەسەنگاندنە دوورن لە بابەتيانەو ناستەن لە بېرارد.

کۆلەکەکانى سەرکەوتن:

١- باومەرى بە خودای پەرورەدگارو یادکردنەدەوى لە ھەر ھەنگاوێکدا کە دەنەرتى و داوی خۆراگرىو ھىزو باومەرى بە خۆبوون لە پەرورەدگار بکەين و ڕەنماکارمان

سەرکەوتن دۆخێکى مرۆيانەيەو شکستىش بە ھەمان شێو، بەلام بە بەراوردیكى سادە لە نێوانیاندا بۆمان ڕوونەبۆتەو ھە کە سەرکەوتن دۆخێکى مرۆيانەى دڵشادە، ھەنگاوێکە بۆ پەشەو، خۆ ئامادەکردنە بۆ سەرکەوتنێکى دیکە. بەلام ھەرجى نوشتە تەواو بە پێچەوانەو، دۆخێکە بەرەمەدوا دەمانگێرتەو ھەلەوانەيە چەندین ھەنگاوى تری لەو چەشنەى بەدوادا بێت، جا ھەستى پێکەين، پان نا. کەواتە گام لەو دۆخانە ھەلەبۆلەبۆرین بۆگومان کەس ئامادە نييە ھالەتى شکست بکات بە ھاوڕێى کارو ژيانى، بەلگە ھەموومان ڕوودو سەرکەوتن ھەنگاو ھەلەمگەرىن و لە دەورى کۆدەبينەو، ئەو سەرکەوتنەى ھەموومان ئاواتمانە، خەونى پێو دەبين، بەلام بەمەى مەندووون و دوور لە پلانەنان و ھەلگەرتنى ھەنگاوى باش، بۆگومان نەخیر چون سەرکەوتن لۆزیکە، دانايیە، کارکردنە، ڕەوشتە.

سەرکەوتن ئامانجێکە پێويستى بە ھۆکارە بۆ بەدبەينانى، ڕەنگە ھۆکارەکان لەو پەرى سادەيەدا، بەلام ھەندىکى دیکەيان بە پێچەوانەو، ئەو نەتەوانەى کە نەوکانى تێدەگۆش بۆ سەرکەوتن لە ژياندا، لە خۆيەنەندا، لە کارەکانیاندا، جیگایەکی دیاریان دەبێت لەناو گەلاندا.

کاری گونجاو: سەرکەوتن پەيوەستە بە کارەو، بەدەر لە کارکردن، سەرکەوتن مەحالە، جا ئەو کارە کاری جەستەو بازوو

- دمرگړننې بېرار، وانا، توانای خودی،
توانای کښی کڅمه لایه تی چواردمور له،
خیزانو کهسانی نزیک له خاومنی بېرار،
ته نانت خه لگانی نیشته جیې هه مان
شوین دمرگړتیه که خاومنی بېرار تیادا
نیشته جییه، رابردوی تاییه تی خاومن
بېرار که خوی له تافیکرنه ومانکی
رابردوی خاومن بېرارو نارمزو ومانکی... له
ته واورگړننې بېراردا دمینیته وه... تاد.

۳- بهر دوامی و رازیوون به نهجامةكان؛

بېگومان دستپېگردن به کارو بهر دمواسی
لنډستوگرتنی لنډجامه کان، قوناغیکي
قورس، بیرۆکه‌ی ممزن پټویستی به کوشی
گه‌وردیه، نه‌مه پټویستی به هینانه‌وی
به‌لگه نییه، بؤنمودی له ژاندا سرکه‌وین،
پټویسته نه‌خشه‌مان له ژاندا هه‌بیتو
کوشش بکه‌ین بۆ به‌دیپټانی هه‌نیک پټیان
وايه که قورسای ژان و ماندویتی هه‌وړو
کوشه‌ه‌کان دوا‌ج‌ار شاه‌کشه‌مان پیده‌گه‌ن
به‌ران‌به‌ر به ئامانه‌ه‌کان نه‌مه بۆ‌جونیکي
هه‌له‌یه. چون ریکه‌ستنی کارو دیار‌ی‌گرتنی
ئامانه‌ه‌کان که‌شیک ده‌خواله‌تین که هه‌مووان
پاش ماندویتی هه‌ست به حه‌سانه‌وه بکه‌ین
ده‌ستی ماندوو له‌س‌ر سکی تیره).

جهنلین ههنگاوی تر وەک وهرگرتنی
 ڕوخنهو قیپینو شیکردنهو میانو
 بهیو سهتووون به نامانجهکانهوه... ههت.

سمید سدیق عبدهو لهفاحت زیا تر دهر ووتو
 له بهرتوکه کهیدا « طریق الی السعاده فی
 الحیاة » دا دهلیت؛

«سمرکوتن تمنا عه بقمریتم،
یان بهخت نییه، به لگو دموستیته سمر
خوئاماده کردنیکی راست، نه خسه کیشتنیک
که له توانادا نمیت تیکشکت»
سهرمزی چمنین هنگاوی تر و مک
هه لسمگانننی خود، له هه ره هنگاویکی
کاردا دمنرت، یان بهوستیوون به نامانچو
میهسته گانه وو... چمنانی تر.

له‌نیشانه‌کانی سهرکه‌وتن
- هه‌ستکردن به ئارامی و دنیایی.

- داپىنكرىنى لايەنى دارايىو ئاتاج
نەپوون بە كەسانى دىكە، چوڭ لاسەنگېوونى
لايەنى دارايى لە گاردا گەورەترىن ھۆكارە
بۇ دروستكرىنى خەم نازەمەتلى لە زىيانى
مۇھەككەندى بىرتىزىو ئاسۇرپوونى مۇھە
للى دەكتات.

- له پېشواوگرتنی نامانجیکي خاومن
بمها له ژياندا، نمو کسمی تېدمکوشیتو
نامانجیک لمبرخاو دمگرت به هوکی
ژيان پلنمای خویدمکاتو هنگاو هلدنیت،
وک نمو کشتییموانه ویه که دمزانیت
ناراستی کشتییمکه چوډ دیاری دمکات، تا
دیمگمېنلت به مېنزل.

دولیت: «همرگاتیک نادمزاد سمرکهوت
دولیت وامکردو... هاوکات نهگمر ژهرکهوت
دمبیزیت هدمرو بیدمنگ دبییت».

پېښو ته لاسرمان هميشه گه شېبن
بين برانېر به ژيان وروو ژيان به جدو
لېبروانه ههنگاو هه لېگړينو چا ورواني
ئمو پېشواتو دۆخه ناناسايو ناستهنگانه
بين كه دېته رېمان، دميت به نارامو
لېبروانه ههنگاو بېبين وروو كوژسكي
سمركهوتن، چونكه ئمو ناستهنگو پېشواتانه
له هر دۆخيكو ههرجاري به مېلوميهكو
لېبرگيكدا برانېرمان راندوستن، بۆيه
گه شېبنى ژيانى نوكو لوى هه مېشهيه،
گيانى وروى هاندېره بۆ جالاكو كاركردن،
پېښو ته پاشمكشه نكمين برانېر هر
ژېركهوتنېك جا بچوك، يان گهورميت،
بهنگو پېښو ته له هۆكارمكاني تېبگمين تا
وواتر خۆبارىزى لېبكهينو لهوش گرنگتر
گورېنى نوشته به سمركهوتن، بهلام گرنگى
نمدان بهژركهوتن تا رادمېكى زور يهيكه
له دياردمكاني گه شېبنى، بهلام ئمنجامهكى
له خودى شكست گهورتر دمكهوت لاسر
كسى شكستخواردو، چون گرنگى به
نوشته هۆكارمكاني نادانو نامادمنيه
ئاندى نوپيان لئوه فېرېت بۆ ئاينده.

سرگرمون وک هرگاریکی ژبان
پنویستی به پېشه‌کیمو نم پېشه‌کیانه
دجین به کلامه لیک بنما، نسته‌مه به‌دیر
لمو پېشه‌کیانه سه لسمو سرگرمون
بکرت. نم بنماپانه بریتین له؛

۱- بیرکرنه و میه کی وردو دریژ بهر له

بریاردان: شتمگان، یان نامانجهگان که خهون به جتیه جیکردنیا نهوه دمبینین، زوړیک زوړترن لهوهی له توانادا بیت بیانزمیرین. به لاهم پتویسته نهوه نامانجهانه دیاری بکهین که له گمل تواناکانماندا گونجاووه دمتوانین جتیه جتیاان بکهین به تواناو لیتاوتوییهوه، دوزینهوهی تواناو لیتاوتوییه کهسهگان، یاخود په پتیردنیان له لاهن خودی کهسهکهوه کارکی گرنگو پتویسته بۆ سرکهوتن، عمیدلهمزیز جادو دهلثت: (بۆنهوهی لهو یاسایانه تپیکهین که سرکهوتنی کاری پتیه میدیتیرت، پتویسته همتیکی کمت همتیت بهرانهر هیزی ناومکیتو جوتیتی ناراسته کردنی له ژپاندا).

۲- دەرگىنى بىرلار: ھەرىكەت ۈنەمە

دەتوانىت بېرىبارىدات دەربراردى گار، يان خوڭىندىن، ياخود چۆنئىتى ھەسۇگەوتى لەگەل خزمان، يان دراوسىيدا، ھەمووان بە تەواوى لىازىدان لە چۆنئىتى دەرگىرنى بېرىدارا، بەلام دەرگىرنى بېرىار ماناى ئەو ە نىيە ئەو بېرىارە گونجاو، يان نا، بېرىاردان، بىرتى نىيە ئەو چرگە ساتەى گە بېرىارى تبادا دەرەگىرت.

تەماشای ئاوارمگان بکە لە تاراوگە، چى وایان
لیدەگات لە پەگتری گردبەنەموو جۆرەها
پێگەراوو دامەزراوە دروست بکەن، تەنانت
هەندێجار دیاسپۆرە (تاراوگە) چارێکی دیكە
نەتەمۆ دروستەدەگاتەمۆ، پان تەماشای
کەسانی ئاوارە بکە، زۆریکیان هەر ئەمۆندە
دەرەت هەبێت و هەلیکیان بۆ هەلبەگەوێت
دەگەر ئەمۆ باومشی نێشتان و خوشی و
نیعمەتەکانی تاراوگە دیکەن بە پابردویی
ژانیان. دەتوانین بایین سەرکەوتەمان
لە ژيان و کاردا، دیارییەکە پێشکەش بە
نێشتان، کۆمەلگا، داهاووی دیکەن، پاستە
سوودمەندی پەگم خۆمانین، ئەوانیش
بەشێویەکی پاستەوخۆ سوودمەند دەبن،
لەو کارە، جا کارمە بچووک، پان مەزن
بێت.

۴- همیشه کشیین به: لهوانه به

ھەندىچار لە ماددىيەكى خۆيىنىدا
دەرنەجىن، يان لە ھەر ژىھەك لە ھەر ژىھەك
ژيانمان، ياخود لە ھەندىك كارىگەرماندا
سەرنەگەوين، بە ھۆى بارىدۇڭخىكەو دەور
لە توانامان، ياخود تواناى راستەقىنى
خۇمانمان بۇ دەرنەگەوئەت لەو ھەوارىدا
لەوانەشە بە ھۆى گەمەرخەمى خۇمانەو
بېتو ھەست بە ژىركەوتن بىكەين، ئەمە واتاى
چىيەو چىدەگەيەنئەت؟ خۇمان لە گۆشى
قەنەقەندا قەتەيس بىكەينو بە ھاويلەكى
رەش تەماشائى دەورەيەرمان بىكەينو بە
گۆتايى گەشت شەتەكى دابەنەين؟ بىگومان
نەخىر ھەندىك ناسەواری ژىركەوتن ھەورە
گران بېتو چەنبارە بېت لەسەرمان،
پۆيەستە زياتر پەيداگرو مەكەر بىن لەسەر
گەشەينى بەرانبەر بە ژيان داھاتوو، ئەگەر
ھۆكارىگان پەيەندى بە خودى خۇمانەو
ھەبەت، دەبەت دەورەرى ئەكەينەوو ئەگەر
ھۆكارەكە دەركەش بوو، پۆيەستە بەسەرەدا
زالبەينو تەيەپەرنەين. لېرەدا چەگائى خۇمەتى
ئەو ژمارە ديارىكراوى زانايان بھەينەو
پاد گە (بەرخى دولى) يان كۆپى كرد
كارمەكەيان ۸۹۰ جار ژىركەوت، جارى ۸۹۱
سەركەوتتو بېيەوانەبوون. يان كائەك
سەركەردەي مەغۆلەكان جەنگىزخان دواى
جەنگىكى دۆپا تەماشائى كرد مېروولمەك
دەنگە گەنەك كە لەكەشى خۇى ھەورە
دەگۆزەتتەو بۇ شەتەنەكى بەرزو جار لە
دواى جار شەكست دەھەنئەت، بەلام ئەو ھەر
گۆلئادەت تا سەرنەجام دەنگە گەنەي گەيانە
شەنە مەبەست، جەنگىزخان ئەم وانەمەي
كرد بەسەرمەشق لە ژيانەدا دواچار
جەنەين جەنگى بىردەوو تاجى سەركەوتنى
خەستە سەر.

نووسەر مستمفا صادق رففاعى ئەم
بۇچوونە كورتىمكاتەۋە لە رستمىهگىناۋ

چاۋپىڭگە ئۆتتى: غومەر مەخمۇد. سەھىد نامادەم كىردى ۋەزىرگىرانى: سەررەر غومەر

مەخمۇد مۇعەززەمى، دامەزرىنەرى «مەكتەبى كەمال» بۇ بىر يار دەدوئىت..

كارىكى دەروونىيە ۋەزىنەمى لە دەروە مومكىن نىيە»
ئەو لە گۆزىدەپە ۋەزىنە بە تىنۇتى
دەگەرئىن، پار لە مالمۇمى ۋەزىنە چوارەمورى
جىهان دەگەرئىن.
پان سالانك دىل داۋى جامى جەمى
لە ۋەزىنە دەگەر، ئەمەي كە خۇى ھەپپو لە
بىگانەى داۋا دەگەر.

بەلام دىارپان نەگەرۋە ئەم ھەستە
نامۇز جۋانە دەروونىيە، چۈن بەدەپىتە پان
رەنگە من لە ۋەزىنە تىنەگەشتەم.
ھەرچەندە لەسەرەتۋە دەگەرئى ئەم
ۋەزىنە بىتە پىشەم، خۇشۋىستىنى خۇد
پەكسانە بە خۇپەرستى، شەپەپپوۋنى خۇد
نامۇز پوۋن بە مۇۋەكەن، بەلام ھەر كەس
كە ئەم رەھبەنە ئەنجام بەدات بە زوۋى
تەبەكەت تەۋاۋى ئەم خەسەمە نەپەسەندە
لە خۇشەۋىستىن مەتەنە بەخۇشەۋىستىنە
سەرچاۋە دەگەر، تا خۇشۋىستىن رەزگەرئى
خۇد.

+ ناپا دەتۋانەن فېرى رېگەكانى
سەرگەۋەن بېيىن؟

- ھەممۇۋان بەجۇرۇك سەرگەۋەن پوۋن.
بۇ نەمۇنە، زىنەۋەمانەۋە خۇى گەۋەرتىن
سەرگەۋەن مۇۋەكەتتە. سەرگەۋەنكە كە
ھەر چەكەساتىكى لە گەۋەن مېۋەن چالاكى
بايۇكىمىيە ئالۇزۇ سەرگەۋەنەدەپە،
ئەمەي دەتۋانەن فېرى بېن بەگەرەپپان ئەم
مېكانىزەمىيە لەمەزۇمەندى خۇمان ئەۋانى
دېگەدا. كە پەكەمىن ھەنگاۋى فېرپوۋنى
«ئامانچ» دانانە. كاتىك فېر بېيىن چۈن بە
ئامانچ دانانى دروست مېكانىزەمى سەرگەۋەن
خۇمان بىدارو چالاك بەكەپپو رەھبەنە لەسەر
بەكەپپو، بارودۇخىكى تازە سەرگەۋەنەپپو
بەناۋى «خوگەرئى بە سەرگەۋەن» لە ۋەزىنە
بەدەپىتە. ۋەتە ئەم پوۋم بەخۇشۋىستىنە
ۋەزىنە دەتەدى كە بە تەۋاۋەتە تەسلىمى
ھەلومەرجەمەن بېيىن. ئەۋەكەتەپە كە

ئەزمۇۋىنى شەكستۋاردو بۇ گەپشتەن بە
بەختەمورى، خۇشەۋەتەنە كەم نەپوۋن ئەم
كەسانەشە رېگەي بەختەمورى خۇشەۋەتەنە
ۋەزىنەۋەمە بە نەپەپان ناساندوۋە.
ۋەزىنە ئەم پوۋمەدەپپو پەكەكە لە ۋەكەرە
گەۋەركەكانى نەپەختەمورى مۇۋە، ئەمەيە
كە پەنەسەمەكى دروستمان بۇى نىيە. چۈن
دەتۋانەن دەستمان بە شەككە كە نەپەسەپپو
نەپەسەمەكەن لەمەزۇمە لەمەزۇمەندە نەپە؟
زۇرپەي خەلگى «سەرگەۋەن» پان، لەگەل
«خۇشەۋەتەنە» دا لېتەك دەپپو رەنگە ھەپپە
ۋەزىنەۋەمە پەت كە مۇۋەكەن بەمەزۇمە بە
شۈپن سەرگەۋەنە پەكەدەۋى پەكەكەنەۋەن، ۋەتە
گەپپان بۇ «بەختەمورى» لە دەروەي خۇى.

ئەزمۇۋىن نەپەسەنە دەدات ئەم ئارەزۋە
تېر نەپوۋە مۇۋەكەتتە بۇ سەرگەۋەن
لەمەزۇمە كە لەدەۋى ھەر سەرگەۋەنكە
«ھەستەكە خۇش» توشى كەسى سەرگەۋەن
دەپپەت، ئەم ھەستە بە رەدەپەك شىرپەن
ۋەزىنەۋەمە بۇ بەدەستەپپان دۋەپارە خۇى
نەپەر بە دەستەستىنى سەرگەۋەنكە گەۋەرتىر
زىاتەر دەكەت. ئەم ھەستە بەھادارە كە ھەمان
«ھەستە بەختەمورى» پە، لە تېرۋەنەپپو
مەۋە بە ۋەزىنە لە كەسى سەرگەۋەن دۋە
رەۋەدەكە كە تەنە لەمە ساتەدا دەتۋانەت
«خۇى خۇشۋىستىن رەز لە خۇى بەگەرئى»
پەنەسە ۋەزىنە بۇ بەختەمورى زۇر
سەمەزۇمەندە، «بەختەمورى ھەستەكە
تەنە بە فېرگەرئى، خۇشۋىستىن رەزگەرئى
خۇدەۋە دېتە دى».

كەۋەتە ھەر كاتىك ھەر كەس لە ۋەزىنە
بەتۋانەت، ھەر بەجۇرۇكى كە ھەپە خۇى فېر
بېت، خۇى خۇشۋىستىن رەز لە خۇى بەگەرئى،
خۇى بەختەمورى دەكەت. ئەم بارودۇخە دەگەرئى
بۇ ھەر كەسەكە لەمەزۇمە پەمەپەكە بېت
رەۋەپپان. ھەر لەمەزۇمە كە ناسراۋە كەسە
دىارەكانى ۋەزىنە چەنەپپو چار ئامەزۇمەن بەم
خالە كەدەۋە، كە بەختەمورى خۇشەۋەتەنە

+ بۇچى ھەندەك لە مۇۋەكەن،
بېنەۋەي ھېچ شەككىيان لەمەزۇمە سەرگەۋەنەۋە
خۇشۋىستىنەۋە، لە ۋەزىنە سەرگەۋەن پوۋن؟

- لەمەزۇمە سەرگەۋەن پوۋن سەرگەۋەن
بە خۇشۋىستىنە نىيە، بەگەرئىنە. ئەمەي ۋەزىنە
سەپەرەت بە سەرگەۋەن زەنەتە مۇۋەكەتتە
كەۋەتەۋە تەنەتە ئابورەپپەكەن پەسە دەگەرئى،
لە خۇشۋىستىنە ۋەزىنە مۇۋەكەن ۋەزىنە. لە
رەستەدە ئەۋەنەمان بە لېكەۋەنەۋە لەسەر ۋەزىنە
كەسانى سەرگەۋەن ۋە نەسەرگەۋەن ھەلەنچاۋە،
ئەۋەك بەدەپپان ۋەزىنە.

سەرگەۋەن مېكانىزەمە ھەمەۋە
مۇۋەكەن لەگەل خۇىنەدا ھەلەمەگەرئى
خاۋەنەن. تەنە چىۋاۋى ئىۋان كەسانى
سەرگەۋەن ۋە نەسەرگەۋەن پەنەسە ۋەزىنە
بۇ سەرگەۋەن. كەسەك بە پەسە پەلەنەكە
نەخشە بۇدەپپەزراۋ، كەسەك دەگەرئى، لە
كەسەك كەسەكەدا «سەرگەۋەن» دەپپەت.
كەسەكە دېكە گەپپان بېرەندەك رەزگار دەكەت
خۇى بە «سەرگەۋەن» دەزەپپەت. ئەمەي كەسى
پەكەم ئەمە كەتە پەپاۋ كەۋە كەسى دۋەم بە
پەزىشەكەي بەرپەز مېكانىزەمى سەرگەۋەن نىيە،
بەلگە پەنەسە ھەر پەكەكەنە بۇ سەرگەۋەن.
دەكە كە لەدەست پەلەس ھەلەپپەت پەلەسەك
كە دەكە دەستگەر دەكەت، ھەزۇۋەكەن
سەرگەۋەن. ئەم پەلەسە نەتۋانەت دەكە
دەستگەر بەكەت ئەمە دەزە نەتۋانەت ھەلەپپەت
ھەزۇۋەكەن خۇىن بە نەسەرگەۋەن دەزەن.

بە ۋەزىنە سەدەت، «كەسانى
سەرگەۋەن ئەۋەنەن كە بە ۋەزىنە پەمەزۇمە
خەزەن، پان مەۋەستەپپان پەمەزۇمەكەرانو
دۋەستەن بەرپەزۋە فېرپوۋن، پەنەسەمەكى
دەۋەستەن بۇ سەرگەۋەن ھەپپەت ئامەنچەكەلى
بەھادەپپان بۇخۇيان دىارەكەدەۋە»

+ ناپا بەختەمورى شەككە لە ۋەزىنە
مۇۋەكەنەدا نەپوۋە دەپپەت بە دۋەپپە
بەگەرئىن؟

- بە داخەۋە ۋەزىنە مۇۋەكەن پەزە لە

مرۇفەكانى رۇزناۋا لە مرۇفەكانى رۇزەلات سىمرىگەتوتورتىن لە ژياندا، بەلام لەمۇى بەختەومرۇى خۇشەختى كەمتەرە. لەگەل ئەم وتەيدا ھورپان؟

- نازانم ئەم وينا ھەلەمە لەمۇتو ھاتوو؟ بۇ تىگەشتىن لە رەقتارمىكانى خەلگىنى رۇزناۋا، دەپت نامىزى جىياۋزىرمان ھەپت لەمۇى ئىستە ھەمانە. ھەرومە ھەوانىش بۇ تىگەشتىن لە بارودۇخى رۇزەلات دەپت دەستيان بە لىھاتوويەكانى ژيانى تازە رابگات. خەلگىنى بەختەومرۇى خۇشەختى ناخۇشەخت لە ھەموو جىگەيەكى جىياندا ھەن. خەلگىنى رۇزناۋا خۇشگوزەراتىن، ئەمەك بەختەومرۇى بەختەومرۇى خۇشەختى بە تىروانىنى مەن، كاتىك لە پىداۋىستىيە سەرمەتايەكانى مرۇف بىگوزەرىن، ھەك خوارىن دىئايىو تەندروستىو... ھەن، زياتر ھەلۇزەلەنكە تا پروداۋىك لە دەرمۇى بونى ئىمە. بە گوزارەيەكى دىكە رۇزناۋاۋىيەكان تەوانويەنە لە ژىر سايەى گەشەندىن ھەقلا، زانستو كىدارى خۇى لە بەندى ئەم كىشە سەرمەتايەنە رىگار بىكات كە ئىمەى رۇزەلاتى ھىشتا لەگەلدا دەستەويەخەين. خەلگىنى ئەمۇى كىشەى خۇيان ھەپە، بەلام كىشەگەلەك لە ناستىكى بالاتىدا. بۇ ئەمۇنە ئەم كىشەنى مەندەك لە بەرمەيەر گەورەيەكە ھەپە. ئەگەل ئەمۇى ھەروەكەپ لە ژياندا كىشەيان ھەپە، بەلام سەروشتى كىشەكانىيان زۇر جىياۋزە لە يەك. كىشەكانى مەندال گەورە دەتوانىت چارسەرى بىكات، بەلام كىشەى كەسانى گەورە، مەندال تەنەت ناتوانىت لىشى تىبىكات، چ بىكات بەمۇى چارسەرى بىكات. (ھەرچەندە ھەندىچار پرومەت گەورەكان لەبەر سەرقالى زۇر گوى بە كىشەى مەندالەكان ئەدەن بىتوانا بىن لە ئاستىدا). رۇزەلاتىيەكان خاۋەنى ئەم كەرامەتو بەھايانەن كە ئاسايى بە ھۇى ھەستەردىن بە كەمىو پەرومەدى نادروستى خود، بە باشى پەپىيان پىنەبەردوۋو لىي بىلگە نىيە تەنە كاتىك كە لىكۆلەرىكى ئارمەزومەندى رۇزناۋاۋىي ئەم بەھايانە دەمۇزىتەومە دەپناسىنىت پەى بە بەھاكەى دەپەن. ھەك كەسايەتەيەكانى كوروشى مەزەن، مەولانا، ھافىز، پاخود شوپنەوارە دىرىنەكان، پان سامانەكانى ژىر زەمىو كانزاكان. ئەمانە كاتىك دەكەنە سەم زاران كە گەورەيىو مەزنى ئەوان لە رىگەى ھەنەرمەندان لىكۆلەرانى رۇزناۋاۋىيەو بەدۇزىنەومە تەمە بىكرىن. مەن رۇزەلاتىيەك ئىرانىيەكەم، رابردو، ئىستاتى خۇم ولاتو نەتەمەكەم ھەلەمۇ لە جىگەى دروستى خۇيدا رىزان لىدەمگە، بەلام خاكىيانە دەپت دانى پىابىتەم زۇر شت ھەپە دەپت لەوانەو ھەن بىم، زۇر شت. يەكەك لە سەرمەكەرىنى ئەم شتانە كە «مەكتەبى كەمال» لە ھەولى بىروپىدانىيە، «فراوانكىردى پەزىگرتن لە خودو خۇشەپىستى خودە».

چىزىو ئارامى زياتر بە شوپن خوارىن، ناۋو خوارىنەو دەپەن، بىلگە لەمۇى چىزى لە بىرسىتىو تىنۇتسىو مەندۇتەيدىيە. ئەمانە بەھان، ئەم بەھايانەى ئىمە بە كەردەو لىيان ھەلەپىن. كىشەو گەرتەكانى ژيان دەرتەگەلى زىرپەن، كە مرۇفەكەلى جاپىدانو لە پادەنەو دروست دەكەن، دەرتەگەلەك ھەن تەواناكانى ئىمە نىشانى ئىمە دەدەنەو بەدەخەو ئىمە لە كىشەكان ھەلەپىن بەھەلە لە پرومەروپوۋىيەمەھان دەرتەسەن.

+ دەلەن ئەمگەم غەم نەپىت، شادى ھىچ مانايمەكى نىيە، ئايا دەتوانىن دىنەيەك بەپىن ئەمەكەمۇ غەمۇ ھەسەرت وىنا بىكەن؟

- زەمىنى مرۇف بە جۇرەكە تەنە لە جىياۋزەيەكان تەدەمەكەتو خۇشەختى ھەمى رەھە بەلەپەو مەپە تىگەشتىن نىيە. ئەمگەم نۆكتەيەكەم بۇ بىگىرەمۇ پىبەكەن، بۇ جارى دوۋم دەپت نۆكتەيەكى خۇشتر بىگىرەمۇ تا بە ھەمان ئەندازە پىكەنەنەمەن بىت. سەبارەت بە غەمۇ كىشەكانى ژيانىش ھەم بەجۇرەپە. باشتەر لە جىياتى پرومەروپوۋىيەمە لەگەل ھەم كىشەيەكە سەرمەتايەقەلى بىكەن. (لەردە ھەلگەردىن بە مانا كۆكۈۋون نىيە). پىشنىاز دەكەم ھەرىمەجۇرەى نەچە وتەپەى رەقتار بىكەن، «تا دەتوان بەدەمۇ خۇشەختى شادىدا بىكەن، غەمۇ خەفەتەكان خۇيان ئەماندۇزەمۇ». سەرنەج بەدەن مرۇف بە دوو رىگە دلخۇش دەپت:

۱- زۇرپوۋىنى خۇشەختى، پان خۇشى زياتر. ۲- كەمپوۋەمۇ ناخۇشەيەكان. لەم سىستەمە ھەرىمەجۇرەى كە دەپىن ھەم غەمۇ پەزارە ھەم تەنگەنەكانو ھەم دەرتەمەكانو سەرمەكەتەكان دەتوان بىنە ھۇى شادومەنى ئىمەو سەپنەمۇ ھەرىمەكەكىيان ئۆتەمەتەكى دەپتە ھۇى كەمپوۋەمۇ شادومەنىو لە خۇزەپوۋون لە ژيانماندا.

+ كەمەك سەبارەت بە بەرەستەكانى سەم رىگەى سەرمەكەتەن ھەمان بۇ بىكە، بۇچى زۇرپەى ئەم بەرەستەنە بەرەمەى دەستى خودى ئىمەى مرۇفەكانە؟

لە «مەكتەبى كەمال»دا ئىمە لەمۇپەمەدەپەن، بەرەست ئەنەمەى جەلەپە. واتە ئەمگەم كەسەك نەجەۋىستو نامانجى نەپىت، توۋشى بەرەست نەپىت. خالىكى دىكە ئەمەپە تا بەرەستو كىشەيەك چارسەم نەكەپەن لەسەر رىگە لای نەپەن. شتىك ھەن نەپىن گەشە نەكەپەن. ھەم بەجۇرەى لە بەشى نامانجى وىرا، جەلە سەمەراجەى لە نامانج دانەنەمە گەتەمۇ تاگەتەك نامانجەك بۇخۇمان دانەنەپەن، جەلەپەك بەدەنەپەمەتو ژيانى پىنامانج بە وتە مەولانا پەكسانە بە مەمگ. ھەمۇ ژيان ئەمەپە كە بە خامۇشى نەمەيت.

+ ئىيە لە رۇزناۋا وانە دەلەنەمۇ،

«چەرخەكە ھەلەنەگىرەنەمۇ، ئەمگەم بە پىچەمەنەى نامانجى ئىمەمۇ بىخولەتەمۇ».

+ زۇرەك لە مرۇفە مەزەكان لە مەنەتىو نەمانىدا ژيانو، ئايا ئەوان رىگەكانى بەختەومرۇى خۇشەختىيان نەزانىيە؟

- پەرسىارىكى ھۇشيارەنەپە، لىكۆلەنەمەكان نىشانى دەدەن كەسە زۇر سەرمەكەتەمۇكانى جىيان لە جەنە شتىكە لەپەكەمەن؛ بەرەلە سەرمەكەتە گەورەكانىيان، جارىك، پان جەنەجارىك شكىستىكى تال و دۇرەيان ھەپەو، پان زۇرپەى سەرمەكەتەكانى خۇيان، دۇاى چەل سالى بەدەست ھىناۋە... ھەن.

ئەمە تەنە لەمەرنەمۇ نەپەو ئەوان رىگەكانى بەختەومرۇى خۇشەختىيان نەزانىيە، بەلگە دەمگەت لەبەر ئەم ھۇپە بىت كە پالەنەرى پىوېستيان بۇ سەرمەكەتەو چارسەرى كىشەكانى خۇيان نەپەو. ئەمگەمە مىكانەمى سەرمەكەتەن لەواندا ھەك مرۇفەكانى دىكە پەو كە پىوېستى بە پىدار پەنەمۇ بەرنامەدانان ھەپەو. ئەم سەختەيەنەى لەگەلەپە پرومەرو دەپتە ھۇى ئەمۇى بىكەنە باۋەپەخۇپوۋون پالەنەرى پىوېست بۇ جەلە لە خۇياندا بەدۇزەمۇ. تەنە مەرجى ئەم قۇناغە لە سەختەيەكان ئەمەپە كە بىتوان بەرەدەم بىن لىيەمە ھەپەن. نەچەش دەپت: «نەوشتە نەمەكۆپت بەھىزەترم دەكەت». كەواتە لە سەختەيەكان نەرتەسەن ئەوان بە دەرتەتەك بزانىن تا ھىزە شارەمەكان لە پەنەماندا پىدار بىكەنەمۇ بە بەرنامەدانان نامانج دىارىكىردى دروست، دەستەم پەو بارودۇخە باشتەر رابگات كە شاپستەى ئەمۇن.

رەنگە ھەم بەم ھۇپەمۇ بىت كە دەلەن؛ مەزنى مرۇفەكان لە ھەلەمەرجى سەختەو دۇرەدا دەردەكەۋىت. ھەمۇمان تۇۋىكى مەزنى لە ناخەماندا ھەپە، تەنە ھەندە بەسە بىدۇزەنەمۇ پەرومەدى بىكەن. خۇشەختى لە ھەلەمەرجى ئاسايىو خۇشەختى كارىكە لە تەوانى ھەمۇ كەسەكەپە، ھەنەر ئەمەپە لە ھەلەمەرجى سەختەو دۇرەدا بىتوانىن سەنگەنەىو ئارامگەرى خۇمان پەپەزەنەو بەرەدەم بىن تا بە نامانجەكانى خۇمان دەكەپەن. ئەم باپەتە سەرنەجەكەشەى لە «مەكتەبى كەمال»دا باس دەمگەت جىگەى خۇپەتى لىرەدا بىتەيت.

ئىيە جەندە چىزى لە خوارىن مەردەگەن؟ جەندە چىزى لە خوارىنەمۇ ئاۋ مەردەگەن؟ جەندە چىزى لە خەوتەن مەردەگەن؟

سەرنەجەكەشە بزان بىر ئەم چىزەى لەمۇ بۇارەنى سەرمەو مەردەگەن، ھەرىگىز پەپەمەندى بە بىر خوارىن، پان ئاۋ، پان كاتى خەوتەنى ئىيەمۇ نىيە! چىزى زۇرتر پەپەمەندى بەمۇمە ھەپە جەندە بىرسىتە، جەندە تىنۇتەمۇ جەندەك مەندۇۋىتو خەوت دىت؟ لە كاتىكدا ئىمە ھەك مرۇف بۇ دەستەختىنى

ۋ: بۇ كوردى: پشتيوان موبارەك

جەوت رەفتار كە زۆرتىن كارىگەرييان لەسەر خەلك شەپە

خاتالىق: سىتېن كوردى

يۇقىرىدىكى رەسەم ئۇنىڭ بىلەن بىرلىكتە ئۆزىنىڭ يازغان ماقالىسىنىڭ بىرىدۇر.

دەتوانىت ئەمەش بە ئاسانتىن شىۋە
جىيەجى بىكەيت، بە (چالاسى گۇرۇن)،
نومۇنەيىكى راھىنان.

ھەلەبە جەند بەلنىكى بېھوك بەدەت
بە ھورپىكانت، پان كەسلىك كە خۇشت دەۋىت،
بەلەم گىرگە ئومۇيە ھەلەبەت پايەند بىت
بە ھەلەبەت، ھەلەبەت گىرگە بىكەيت بە
جىيەجىگىرىنى ئەۋ بەلەنەنەۋ نىياز پاكىت تىپا...
(كارى گۇرۇن) ئەمەش ۋىشانە بىگۇرە، ئاھ.
ئەگەر ئەۋى دەۋىت پىيەست پىيەست پىيەست
بىتوانم سۈۋە دەۋىرگىر ئەۋى پىيەست پىيەست
پىيەست، جۇن لە بەرۋەندى خۇم بىگۇرە؟
بەم شىۋە دەتوانىت كارىگەر بىتو لە دۇى
كۆسپە ئەگەرگەن بىۋەستىت، بەلەك دەتوانىت
كۆسپەكەن سەمىرەت كەسەس كەيت.

ھەروەھە دەتوانىت بە ۋىيەپىيە گۇى
لە ھورپىكەت بىگىرەت، كاتىك قەسە دەكەت،
كاتىك قەسەت بۇ دەكەت سەمىرى لايەكى تر
مەكە، ھەلەبەت بە شىۋەيەكى باش گۇبىستى
ۋەتەكەن بىت، ھورپىكەت گىرگەت پىيەست،
لەمىرەۋى تۇگىرگەت پىيەست، ھەروەھە كارىگەر
دەيت لىسەرى بە شىۋەيەكى تر بازنە
كارىگەرەت زىاد دەكەت.

ھەلەمەدە دادەم، پان پەخەنەگىرەت، ئەۋى
لە بەرەمەت پىيەست، بەلەك لايەنەك بە، لە
چارەسەرى كىشەكە، بەلەم لايەنەك مەبە لە
قورسەردى كىشەكە، ھەلەمەدە سەمىرى خەلكى
تر بىكەيت، كاتىك كە ھەلەمەكەن، جۈنەكە
تۇش جارىك ھەلەمەكەت دەجىتە شىۋىنى
ئەۋى، ھەلەمەدە گىتەۋەگىزى خالە لاۋەمەكەن
كەسى بەرەمەت بىكەيت، بەلەك ھەلەمەدە ئەۋ
خالە لاۋەنە دەۋىر بىكەمەدە، جى پىيەست
ئەگەر ھەلەمەت كىرە؟ نىگەرەن مەبە، بەلەك
بۇزۇش بىيەنەۋە ئەۋى لە دەست پىيەست،
ھەلەبەت ئەۋى لە ناخەت پىيەست، ھەروەھە
بىكە، زىاتەر لەۋەش قۇناغى خۇبەزلەنەنە بۇزۇش
ھەنەنەۋە تىپەنەنە، زۇرۇشت دەگۇرەت.

تۇ خۇت دەۋەلەت ھەبە بەسەر ئىپەندەۋ
بىرەپەر دەمەت ئەك كەسلىكى تر، ئەگەر
پىيەست بىت بىزەنەت گىرگەن شەك لە ئىپەندە
جۇنەيەت ۋەلەمەنەۋەكەنەنە، بەرەمەت
بەۋى كە لە ئىپەندە پىيەست.

مەلەك بارۋەدەكە لە سەمە قورسە
گىرە، بەلەك ھەلەمەد ئەۋ كىشەپە چارەسەر
بىكەيت بىزەنە كەمە كورەيەكە لە كۆدەپە، لە
كۆۋە دەست دەكەيت بە چارەسەرى كىشەكە،
ئالەمەد مەبە ھەلەمەد گۇرەپەنى خۇت بۇ
كەس جىيەيەت، ھەلەمەد ۋەز لە پىيەكە
شىۋىنى خۇت بىيەت.

پىيەست بىزەنەت كە تىكەل بىۋەت
لەكەل خەلكى، پان چالەكەكەنەت پەش بە تۇ
دەمەستە بە تاپەتە ئەۋ زەمە ناخەۋەنە
كە لە ناخەتە دەۋەتە، لەكەل ئەۋەشە
تۇ كارىگەرەكە نازەنەت لە سەمە، ئاھا
بىرەت كورەۋەتەۋە جۇن ئەمە ۋىشانە بەخۇت
دەلەت؟

* مەن ئاۋام. ۋەتە ناۋەنەت بىگۇرەت...
* ئەۋ شەت، پان ئەۋ كەسە تۈرەم دەكەت،
پان مەزاجە تىكەدەت.

تۇ ھەلەمەدە ھەستەكەنەت ئەۋەش
لەناخەتە بىكەيت بە كەسلىك، پان شەكلى
تر... تۇ ھەلەمەدە خۇت پىيەست بىكەيت
بە شەكلى تەرەۋ... خۇت ئەۋ شەت رەزگار
بىكە، ئەۋ كات خۇت لە بارۋەدەكە باشتە
دەمەنەتەۋە...

* پىيەستە ئەۋە بىكەم، ئەمەش مانا
ۋاپە تۇ ھەلەمەدە ئەۋ كەرە بىكەيت،
لەمەنەۋە ناچارەكەيت، بەلەم ئەمەش
نادەت لەمەنەۋە خۇشتەۋەت.

ھەر بەكەك لە ئەۋە ھەلەمەدە خۇى
چالەكەكەت، ۋەتە كارىگەر بىت بە پىيەكە
باشتەر ئەۋە دەۋەبەرى، بەلەم بۇئەۋە
چالەكەكەت پىيەست ئەۋ بەزەنە ھەروە
بىكەيت كە كارى تىپەدەكەيت.

لە پىيەستە تىپەكەنەت ئەمەرىكە،
لە بەناۋەنەتەنە كەسە دىۋەكەنە ئەمەرىكە
لە دىۋە بىزەنەمەكەن بۇ ماۋە ۋەسەلى
بەردەۋام، سىتېن كوردى ئەمە تىۋەرى لە جەۋت
ھەنەكە، پان رەفتاردا پىيەكەش دەكەت، بۇ
ھەمەۋە كەسلىك كە دەۋەت سەمەكەۋەتو
بىت لە كارەكەنە...

* كىتەكە باسە جەۋت رەفتار دەكەت،
سىر رەفتارى يەكەم ھەلەكەتە ئەگەل
خۇدە گەشەپەندە كەسلىكى ئەۋ گىرەۋە،
بەلەم سىر رەفتارەكى تر باسە ھەلەكەتە
دەكەت لەكەل كۆمەكەۋە بەرەستەكەنە
خۇت زىاتەر لە پىيەكە گىرەۋە پىيەندە
پارمەتەۋە دەيت، بەلەم رەفتارى جەۋتەۋە
كۆتەپە باسە نۇبەۋەنەۋە، بۇئەۋە بىيەتە
باشتەر ئەۋە كە ئىستە ھەيت، ھەلەمەد
دوۋبەرە خۇت سەزەپەتەۋە...

سەمەكەۋەن لە ئىپەندە:

رەفتارى يەكەم: كارا بە (چالەك بە)،
ۋەك نۇسەرە دەلەت، ئەمە رەفتارى يەكەمە،
ئەمە رەفتارە ئەۋە پەۋە دەكەتەۋە كە كارەكە
تۇ لەكەل خەلكە لە خۇتەۋە سەمەكەۋە
دەگىرەت، لە بىرەپەرگەنەۋە سەمەكەۋە
بەلەم لىسەر بارۋەدە بىيەت ئەمە، پىيەست
بىزەنەت كە سەمەكەۋەتەۋە، ئەۋەنە كە
بە پىيە بىرەپەرگەنەۋە كارەنە كورەۋە ئەگەل
بارۋەدە ھەلەكەتەۋەتەنە كورەۋە، ئەكە بە
پىيە كارەنەۋەنە بەرەمەت بارۋەدەكە ئەكە لە
دەۋە يەكەكەنە كە بەسەرەنە ھاتەۋە. ھەگىز
لەۋە بارۋەدە مەكەۋە بىيەت، جى يەكەم؟
ئەمە بارۋەدەكە، ناتەۋە ئەمە زىاتەر
بىكەمە زىاتەر لە دەست ناپەت، بەلەك بارۋەدە
دەۋەلەتە ھەبە بەسەرەندەۋە بىرەپەر بەسەرە
دەتە بارۋەدە پىيەمە لىيەگىرەت.

پىيەستە بىزەنەت، تۈپەت دەلەت، (جۇن
ۋەلەم ئەۋە كەسە بەمەۋە؟) بىزەركە دەمە،
بەخەۋەمە دەمە...

ئىۋە دەبىت لە شوپىنە ئەوان ھاوار بىكەن!

سپىدە ھورمىزار

سەرشاتان، كە نوپۇز كىرگەن، ئىتر لە كاتىكى
تردا نوپۇز كىرگەن ھىچ كەلگىكى نابىت.
پىنماي كىرگەن دەور بىرەش ھەروايە،
ھەندىك كات پىۋىستە ئەوان پىنماي
ۋەربىگىر، گەرخۇيان داۋاكارىيان پىشكەش
نەكرد، پىۋىستە خۇتان دەستپىشخەرى
بىكەن. بەلام ئاگادارىن خۇتان ۋىنا نەكەن
بە كەسەنكى گەورە لىزانو ئەۋانىش
بە بىچوۋكە گەم بايەخ، ئەگەر ئىستا لە
بىرى ئەۋەدەن كە چۇن چۇنى ھاۋرىپاننان
لە كەنارى ئىان شەۋىلى بى ئاگاپى بە
خىنكەننىان نەباتو ئارموزو دىكەن كەشتى
ئەزمۇۋىنى ئىۋە لە دۋاجاردا بە فرىپان
بىكەۋىتو بۇ ھەمىشە زىگارىيان بىكات، ئەۋا
بە جەشنى باۋكى يۈسەف مامەلە بىكەن،
ئەۋا ئەۋا كاتەي ((يۈسەف سەلامى خۇدانى
ئىپىت))، خەۋەكەي لاي باۋكى باسكرد،
بىنەۋەي يۈسەف داۋاي ئامۇزگارى لە باۋكى
بىكات، بىلەت، ئىستا مەن دەبىت جى بىكەم؟
(يەقۇب سەلامى خۇدانى لەسەر بىت)
بى دۋودلى ۋىتى، خەۋەكەت لاي بىراكەت
باس مەكە. باۋكە داناكەي يۈسەف نەيگۈۋەت
مەن لە رەفەكەردىن خەۋەدا لىھاتوۋم. مەن
باۋكى تۆم، دەبىت گۈنپەلەم بىت. تۆ
مەندالى ھىچ نازانىت. مەن دەپزانم.
دەش دەور بىر پەي بەۋە نەبەن،
كە لە دۋاۋى ئەۋان دىنەدى شىكەت
بە پىگامەيە بۇيان، بەلگە دەبىت ئىۋە
بە چاۋەكاننان ئەم دىۋەزمانە بىپىنۇ
ئەۋانى دى ئاگادارىكەنەۋە. بەلام شانازى
بەۋەۋە مەكەن كە چاۋەكاننان دەتۋانىت
ئاگادارىپىت، بە ھاتنى شوۋم نەشۈست، كەجى
ئەۋان تۋاناي ۋەھا بىپىنەكەن نىيە.

لاپەكتەن بە رادەي تەمەن ۋەشەمەندى
خۇتان ئەزمۇۋىننەن ھەيە، گەرواش بى
پىگە بىدەن ۋىۋىلى بىكەن ئەۋانى تر لە
ئەزمۇۋىنى ئىۋە شىكەت ۋىرەن.
چۈنكە بەم كارتان نەۋەك ھەر تەنە
خەمەت بە ھەستى ئارامى خۇتان دىكەن،
بەلگە دەبىن بە داھىنەرى بىپاننانى
پەيۋەيەك كە پىگىرى دىكەت لافاۋى
ئازارچەشتىن شىكەتو خۇشەۋىستاننان بە
خىنكەن بىرەت.
مەبەستەكە رۈۋەنە كە ئىۋە دەبىت بە
پىۋەي ئەزمۇۋىن تۋانەكاننان پىنماي
ئەۋانى تىرەكەن. لە پىناۋ ئەۋەي كە
دۋەستاننان نەكەۋەنە نىۋ جالى شوۋمى
پۇۋە سەختەكان. بەلام پەقەتارىكى جۋان
نىيە كە ھەر لە خۇتانەۋە دەست بىكەن
بە ئامۇزگارى كەسى مەبەستەن بە
بى ۋىستى ئەۋان، ئەزمۇۋىنى شىكەتو
سەركەۋەنەكاننان بىدەن بە گۈپاندا،
چۈنكە ئەمە ئەۋە دىگەيەنەت كە ئىۋە
گەۋەيى خۇتان دەسەپىن بەسەريانداۋ
لە ھەمان كاتدا زىاتىر بىچوۋكى ئەۋان
دەسەلمەنن، بۇيە لە دۋاجاردا ھەزى
بىستى ئەۋان بۇ گۈپىگەن لە ئىۋە كەمەتر
دەبىتو ئىۋە ناگەن بە مەبەستى دىلخۋازى
خۇتان، كە پارىزگارىكىردىن ئەۋانە لە
شىكەت، بەلگە خۇتان بەم كارتان شىكەت
بە خۇتان دەھىن.
بۇيە ھەرچەندىك لە تۋانەكاندا بە
لە تۋانەنى ۋەھا پەقەتارىك خۇتان بە
دۋەربىگىر. گەر بانگى نىۋەپۇ، يان ھەر
كاتىكى تىرى ھەرموۋ، گەر ھەر ئەۋ
كات ھەلەسەن بە ئەمچامەندى ئەركى

زىان ئەۋا مالىۋ لائەيە دەبىت كە
مەۋەكەن لە نىۋەدا پارىزگارى لە
بۈۋەيەتو زىانى خۇيان دىكەن. بەلام
خالى جىۋاۋى نىۋان زىانو مەلەكاننان،
ئەۋەيە كە زىان بى سەفەۋ گۈزەرىندى
پۇۋەكان تىپىدا بە خۇشەۋەي بىرەگىرەن
لە ھەمان دۇخدا ئەستەمە.
مەگەر تەنە ئەۋە نەبىت كە گىشت
لايەك لە ھەۋلى دۋەستەردىن ساباتى
زىانى خۇتان بىن، ھەلەمە بۇ بىپاننانى
ساباتەكاننان پىۋىستان بە ھاۋكارىكىردىن
ھىزى ناختان دەبىت، بۇنەۋەي لە دۋاجاردا
بۋان بىپارى بە كەلگە بىدەن، پىش ئەۋەي
كە ھەنگاۋ ھەلگەرنو بىپارى يەكلايى
كەۋەۋەي خۇتان بىدەن، پىگە گەر لەم
ۋەيە تەركىزىكەن چەند خەۋەكەت كاتى
خۇتانى بۇ تىرامان پىپەن، سۈۋدى زۇر
ۋەدەستەخەن، كە دەلەت، ئەگەر بە رەستى
بىراكەمان ھاۋارەردىن نىيە، ئەۋە ئىمەن
كە دەبىت ئەم كاردى بۇ ئەنچام بىدەن.
ئەمە ھەمان پىۋەرە كە گەنكە لە زىانى
كۆۋەلەيتەن خۇي ۋىنا بىكات، ۋالا دەبىت
ئىۋە زەھمەت بىكىشەن بىن بە دەست بۇ
ئەۋ كەسەنەي كە خۇداگىيان لەم دىپارىيەي
پىنەداۋەن دەبىت بە دەستەكانى خۇتان،
نىگارى جۋانپەيەكانى زىانىيان بۇ بىكىشەن،
بىن بە پۇشەي چاۋ بۇ ئەۋەي ئىتر بۇ
ھەمىشە تارمايى مىۋانپەن. ھەرچەندىك
ئىۋە لە پەلە بىرەزى زانپىدان، زانتر
لە ئىۋە لە لوتكەي بىرەزىر بۈۋى ھەيە،
ھەرچەندە گەر لە ھەندى لاپەنەكانى
زىان نەزەننىش بىن، نەزەننىش لە ئىۋە
بۈۋەيەن ھەيە، بەم پىۋەرمەش گىشت

درەنگ، يان زوو گەيشتن!

ئەو ناراڭرى پاراڭە، لە بارەگای خودا
هەندەبەزەت، چونکە بەو ناسینەى کە ئەو
لەبارەى بەدبەختەى هەمەت، دەزانەت
بىن ھۆ نەپەو رەنگە گەيشتنى بە پەلەوپاى
بالاگان، ئەگەر بۆ ھاوشانەى خەرى تەيدا
بەيت، بۆ ئەم بەجۆرىكى تر بەيت، چونکە
ھەرەك گوتمان، مەوۆف تەواناى دەرکەردن
بە حەمەتەکانى پەرەردەگارى نەپەو لە
ئاست زانینى (غەيب) دا دەستەوستانە،
ھەرەك خوداى گەرە پەمان دەفەرەت،
﴿وَعَسَى أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا وَهُوَ خَيْرٌ لَكُمْ وَعَسَى أَنْ تُحِبُّوا شَيْئًا وَهُوَ شَرٌّ لَكُمْ﴾

* ھەرەمە مەرج نەپە مەوۆفى
خوداناس، ھەمەشە لە دەسکەوتو
خۆشەى دۇنيایەکان بێبەش بەيت، بەلکە
گەيشتنى بەو مەبەستانە، لەسەر درەنگ،
پاخود زوو بەدبەختیان وەستانە، ئەگەر
ئەمە خاوەنى پەقەن بۆيەن بەرامبەر بە
حەمەتەى بونمان لەم دۇنيای دەسلەتە
پەرەردەگار، ئەوا تەواناى ناراڭرتن لەسەر
ناخۆشەى تەنگەجەلەمەکانى ژيان پەيدا
دەکەن، بە پەچەوانەو تەوشى دەرەوخانى
دەرەوخانى جەستەى دەبەن و ناتەوانەن
بەرگەى نازارەکان بگەرن و خۆمان تەوشى
سەرلەشەوان دەکەن، دواچارىش بە ئاوتو
مەبەستەکانمان ناگەن.

دەبەنەن، بەلام بۆ کەسەى ھۆشيارو
باوەردار، کە بەدبەختەى بە باشى ناسى
بەيتو نەزەك بەيت لەپەو، راست نەپەو بەلکە
بەرکەردەمەى زۆر جەوازەتەرى دەبەت،
چونکە بێگومانە لەوەى کە-

* ئەم دۇنيایە ئەگەر بەمەوۆت ھەموو
پەسەن بىن لە کاروبارو پەرەوېرەنى
ژياندا، ئەوا بۆيەستى بە بۆونى ئەو دۇنيایو
لەپەرسەنەو شەنەدەرد. ئەو کات بونمان
لەم دۇنيادا پەوچو ھەرەمەى بێمانا
دەردەجوو.

* ھەرەمە بە لای ئەو مەوۆفەى کە
لە راستى بۆونى ئەم ژيانە گەيشتەو،
گەيشتن بە ئاوتەکانو مەبەستەکان لە
پەرەوېرەنى ژياندا، تەنھا وەسەلەمەى
کاتەن، بۆ بەسەرەردن تەفەرەدەو مان
تەياندا، چونکە مالى ئەمەدى ھەوانەو مان
ئەرە نەپەو ھەموومان بە گەشتەى تەيدا
مەوانەن.

* ئەو شەى لا پەونە کە کەس لە
حەمەتەى خوداى ناگادار نەپەو تەواناى
ئەمە سەنەو رەدەر، بۆ زانینى حەمەتو
کارەکانى بەدبەختەى مەمان. بۆپە ئەگەر
ھەستى بەو مەرد کە لە تەك ھاوشانەکەيدا
پەسەن نەپەو بێبەشە لە دەسکەوتە
دۇنيایەکان، پەى دەرەن نەبەيتو لە جەى

کەسەن بىن ئاوت نازەن، ھەموو کەس
ئاوت بۆ ژيانەى باشتر دەخاوتەت. جە
درەنگ بەيت، يان زوو، لەرە بەيت، يان لەو،
پەلەکردن لە زوو بەدبەختەى ئاوتەکان،
سەفەتو سەوشتى مەوۆفەکانە، ئەو مەگەرتن
لە جەو پەوانەکاندا ھەمەشە وەستى زوو
گەيشتن بە مەبەستو دەرکەردن
نەپەنەى حەمەتەى خوداى لە دواکەوتن
بەدبەختەى ئاوتەکان، دەسەن سەوشتى
زۆرەى مەوۆفەکانە.

رەنگە ھۆکارى نەگەرانىو
پەلەکردەکانى، ھەر ئەو نادا پەرەوېرە
بەيت لە نەوان مەوۆفەکاندا، کە لە بەرامبەر
دەسکەوتەکانى ژياندا ھەپە، مەوۆفەى
دەبەختەى ھاوشان و ھاوتەمەنەمەى کارو
ژيانەى گونجەو باشى بۆ پەخساو، گەجە
ئەم بێبەشە لەو دەسکەوتە. ھەرچەندەش
ھەولى زەاتەر لە ھاوشانەى دابەيت، بۆ
گەيشتن بە ھەمان ئەو مەبەستانەو لەو
پەيدا، مانەو بۆون و دەسەزى زەاتەرىش
نەوانەيت.

ئەم جۆرە لێکەندەمەو مەوۆفەى خەمەلچەو رەدەن،
بۆ کەسەى کە دەرە بەيت لە ناسینى
پەرەردەگارو لە ھۆى بونمان لەم ژياندا
بەخەبەر بەيت، لێکەندەمەى ناساىو راستە،
چونکە شەمەکان لە رەالەتدا وە دەردەکەونو

مروۇفو

تواناكانى

بەھرى نووسىنىشەۋە بە توانا خاۋەن
ھىزو جىگە دەستىن خاۋەن خامەن.

دوۋەم: لەروۋى كارگىرپىيەۋە:

نەمەش ئەۋ كەسانە دەگىرتەۋە كە
لە روۋى راپەرپاندىن جىيەجىكرىنى
كارمەكانىيەۋە چالاكو سەركەۋتون،
تەننەت ھەندىجار دەگىرت ئەم كەسانە
بەنەماي يەكەم لە كەسىتپاندا بوۋنى
نەبىت.

لە راستىدا نىمە دەبىت پىش ئەۋە
نەشانەي راست لە بەردەم كەسىتى ھەر
كەسىكدا دابىنن، پىۋىستە بە يەكك،
يان ھەردوۋخالەكە ھەلى بىسەنگىنن
ھەلۋىست لە پىناسەي كەسىتپاندا يەكەن،
جا ئەۋ كاتە بۇ مانەردەكەۋىت كە كەسىتى
ئەۋ كەسانە تاجەندىك ھاۋەتەرىيە، يان
ھاۋەزە لەگەل پۈستەكەي.

لە راستىدا ئەمە بۇ بىرپاردانى
سەرمەتاييە، واتە تەننا بۇ دەستىنەشەنكرىن
دەستبەكاربوۋنى ئەۋ كەسەيە، بەلام
ئەۋە لەمە گىرگىرە ئەۋەيە، پىۋىستە
پاش بىرپاردان نىمە بۇ ھاۋەتەي ھەر
يەكك، يان ھەردوۋخالەكە(فەلتەر)ك
بە كارپەننن، ئەۋەش ئەۋەيە كە بىزانن
تاجەندىك ئەۋ كەسە لە نەرزى ۋاقىدا
ھەرىكە لەۋ خالانەي كە پىشەۋەخت
پىشانى نىمەي دەدا، جىيەجىتى دەكات،
ئەگەرنا، بىن بوۋنى ئەم (فەلتەر) نىمە
بەكارى ئەۋ كەسانەي كە لە پۈستپاندا
فرىۋەرن، فرىۋ دەخۋىن ئەۋەيە كە نىمە
لە سەركەۋوتنى ئەم كەسانە چاۋەرپىن
بانىكەۋ دوۋەۋە.

گەرچى مروۇف چەندىن جۆر ھىزى
بەدەپىنانى ھەيە، تا بتوانىت بەھرو
تواناكانى خۇي لە جىيەنى نابەرهەستەۋە
پىننىتە جىيەنى بەرهەست، ۋەك:
تواناكانى جەستەيىۋ تۋاناي ژىرىۋ
توانا مەنەۋىيەكانى، بەلام نىمە لىرەدا
تەننا ئەۋ تۋانايانەي مروۇف دەخەنەرو
كە لە بونىتپاننى كەسىتى ھەر تاكىك
بوۋنى ھەيە دەتۋاننن بىكەنە پىۋەر
بۇ ھەلەسەنگەندى لە ئەركەكەيدا، بە
تايەتە لە بەرپەسپارىتىۋ بەرپەسىدا،
بۇيە گەربىتۋ نىمە لەم روۋەۋە مروۇف بە
پنى تۋانكانى ھەلەسەنگىنن، ئەۋا مروۇف
دايەش دەكەن بۇ ئەم جۆرانە:

يەكەم: لە روۋى دەرىپىنەۋە:

* ۋتار: ئەمەجۋرەش ئەۋ كەسانە
دەگىرتەۋە كە دەتۋانن لە روۋى قەسەۋ
گەتۋەك، لەگەل بەرامبەرە گۈيگەركەنى
باش بدۋىتۋ لە گەتۋەكەكانىدا بە
كارىگەرى ۋتەۋ جۈنپىتى دەرىپىن دۋانى
كار لەسەر گۈيگەركەنى بىكات.

* لە روۋى نووسىنەۋە: ئەۋ
كەسانەن كە لە رىگەي نووسىنەكانىيەۋە
پەيۋەندىيەكى ناپاستەخۇ لەگەل
خۈنەركەكانىيان درۋست دەكەن، ھەلۋىست
مەبەستەكانىيان لەۋ رىگەيەۋە بەيان
دەكەن.

* ئەۋ جۆرە مروۇفانەن كە
ھەردوۋخالەكە لە پىكەتەي كەسىتپاندا
بوۋنى ھەيە، واتە بە شىۋازى جوان
دەتۋانن لەگەل بەرامبەرە گۈيگەركەكانىياندا
بدۋىن، لە ھەمان كاتىشدا لە روۋى

* دۇنيايە لەۋەي دۇنيا بۇ ھىج
كەس پەۋان نەكرەۋە، لەسەر زەۋى كەس
نەيە، كە ھەمەۋ داۋاكارپىيەكان ۋەجەنگ
كەۋتەتۋ پىخەم پىت. واتە ئەگەر
شىتىكى پىيەخەشراۋە، ئەۋا شىتىكى تىرى
لەسەنراۋەتەۋە بە پىچەۋانەشەۋە، چۈنكە
ئىرە ھەۋارگەي ھەمىشەپىمان نەيەۋ پىي
نامۇن.

* ھەروەھا چەندەن بەلگەي بەھىزەمان
لەمەر دەستايە، لە زەمەنەكانى پىش
خۇماندا، كە نارامگىرن لەسەر نارەھەتۋ
تالىيەكان، ھۇكارى سەرمەكى سەربەرزى
پىغەمبەران بوۋن، ھەروەك لە ژياننامەي
ھەرىكە لە پىغەمبەر (موسا، عىسا،
ئىبراھىم، يۈسەف، ئەيۋب)، سەلامى خۋايان
لە پىتۋ چەندەن نەزىروى تر. دۋاجار
پىغەمبەر مەمەد (دروۋدو سلاۋى
خۇداي لەسەر)، ئەگەر ژياننامەي ھەرىكە
لەمانەمان بەرگۈۋ كەۋتەت، كە چەندە
خۇراگر بوۋن، لە كاتىكدا بەھۆرستىن
تەيگەندەۋە تەپەرىۋن، ئەۋا بىگەۋانمە كە
دەرس پەندىكى گەۋرەپان لىۋە فەرىۋوۋن،
ئەۋەش نارامگىرنە لەسەر ناخۇشپىيەكان
چاۋەروانى سەبەگىرن، تا كاتى سەركەۋتن،
چۈنكە خۇداي گەۋرە ھەر خۇي بەلپنى
داۋە بەۋانەي خۇراگىرن، ھەر لە دۇنيادا
جىگەۋ مەقامى بەرپان پىدەبەخىشەت،
جگە لە پاداشتى نەپراۋى ئەۋ دۇنيا.

بۇيە دەللىم، ئەگەر تائىستە دەركت
بە ھەمەۋ ئەمانە نەكرەۋە، ئەگەر
نارەھەتپىيەكانى ژان، بىزارو مانەۋى
كروۋىستۋ خەرىكە جۈك پىدا دەدا،
ئەۋا دىگەن مەبەۋ تەسلىم مەبە، بزانە
كە چاۋدېرىك بىسەرتەۋەيەۋ ناگاي لىتەۋ
بە وردى چاۋدېرىت دەكات مەبەستىيەتى
تەقەت بىكاتەۋە، چۈنكە مەرج نەيە، ئەۋ
ئامانچو پىۋەشۋەنەي خۇمان پەنگەن بۇ
كەشەۋە لە دۇنيادا، رىگەي سەركەۋتەمان
بىن، بزانە بەدى نەھاتن، يان دەرنىگ بە
ئامانچەگەپىشتەن، چىكەمەتلىكى خۇدايى
تەيەۋە دىيارە مەبەستىيەتى رىگەي
سەركەۋتەن بۇ راست بىكاتەۋە، بەلكو پەنگە
تۋى بۇ ئامانچىكى زۆر لەۋە گەۋەرتو
بەرزىر داناپىت، بۇيە ئەگەر لە ھەرچارىكدا،
سەكالاۋى ھالى خۇمان بەۋ بۇنەيەۋە كەرد،
ئەۋا لە نەزانى پەيپىنەبەرنى خۇمانەۋەيە،
ناگادارىە.. نەپنى سەركەۋتنى راستەقەت
پەيۋەستە بەرپادەي خۇراگىرت بەرامبەر
ناخۇشى نەھامەتپىيەكانى ژان، بەلكو
شىتىك بە ناۋى نەگەپىشتەن بە سەركەۋتن
لە ئارادا نەيە، ئەۋەيە ھەيە، لە زوۋ، يان
دەرنىگ گەپىشتەپە.

دەشتان بەھادىن

بۇ بەخشراۋىت بەھانەيەك ساز بگە!

بۇ دۇنيەۋى جۇرى ئەۋ ماسىيانەي گە ھاۋخانەۋادى ئەۋن، تەۋاۋى ئەۋرۇشگاپانەي گە ماسىيان بۇ جوانى لا دەستدەكەۋىت گەپراۋن. ئەۋ وتى، ماسىيە بچوۋكەكە بە ھەۋلۇ گىيان سەختى خۇي ۋايگە بە بەھانەيەك ھەيىت بۇنەۋى سەرمابەگۈزارى زياترى بۇ يگەرت. ئەم بىنەمايە سەبارت بە تەۋاۋى تاكەكان ھەمۋو دەستەۋ گروپىك راستەۋ جىبەجى دەيىت.

نەۋنەي سىيەم: لە زۇرۈك لە كارگە كۈنۋ ھاۋن خەمەتەكان، زامەيەك كرىكارو ھاۋن ئەزمۇۋنى بەسالاجوۋ ھەن، كە سالانىكە سەركەرمى كارو خەمەتن. لە بەرپەۋىيەرى كارگە زياتر لە ئەندامىكى خانەۋادە نىزىكتەرن. ھۇي ئەۋ نىزىكىۋ خۇشۋىستەن ئىجگار زۇرى ئەۋ كرىكارو كارمەنلە پىرو بە ئەزمۇۋنەنەش بۇ بەردەۋامبۋوۋن مانەۋىيان لە گەل بەرپەۋىيەرى كارگە لە تەۋاۋى ھەۋرازو نىشۋىيەكانى كارگەۋ رۇزە سەختو بە ئازارمەكانى كارى كارگە دەگەرتتەۋە. ۋاتە زۇر كات كە كارگە كەۋتۋوتە تەنگىزۋ گىزۋى زەرموزيانو شىكستەۋ، زۇرۈك لە كارمەنلەكان كارگەۋ بەرپەۋىيەرىيان جىبەشتەۋ، ئەم كرىكارە ھاۋن خەمەتەنە مانەتەۋەۋ بوۋنەتە بەرپەست لە بەردەم كەۋتەنۋ تىاجوۋنى كارگەكەيان. ھەر ئەۋ دىلۋىيە ئەۋان لە پۇۋانى كارو دۇۋارەن، بوۋتە ھۇي ئەۋى كە ئىستا كارگە بگاۋە ناۋبەنگىكى ديار. ھەر

ھەر جۇرو شىۋەيەك بىت ھەرنەۋى كە ھىمەتت كىردوۋو پەرسىيارەكەت بى ۋەلام نەھىشتەۋتەۋە ۋەلامىكت نوۋسىۋە، ۋەلامىك كە لەۋانەيە لە زۇر كاتدا ۋەما راستو گۈنجاۋ نەبىت، بەلام ھەر ئەۋ ھەۋلە بە رۋالەت بى ئەنجاۋ لە خۇۋە لە ھەۋل ئەدانو دەستەۋدەستى زۇر باشتەۋ دەتۋانىت بەھانەيەك بىت بۇ مامۇستى ۋانەۋ سەربەشتىيارى تاقىرەنەۋەكە تا ئۆۋە لە پىدانى نەمە بېيەش ئەكات، ھەر جەنە كەمىش بىت.

نەۋنەي دوۋەم: ھاۋرپىيەكەم وتى، ماۋىي جەنە سالىك لە مەۋبەر جەنە ماسىيەكى رەنگاۋرەنگە بە مەبەستى جوانى بۇ مالمەۋە كرى، بەلام ھەر يەكەيان بە ھۇكارى جىاجىيا لەناۋچوۋن، جگە لە ماسىيەكى رەشى بچوۋك نەبىت، كە تۋانى بۇ. ھاۋرپىيەكەم دەگۈۋت، "زۇر جار لە بىرمان دەكرە ئاۋەكەي بۇ بگۈرەن، بەلام ماسىيەكە لە دۇۋارتەرن بارودۇخدا دەزا). بە جۇرۈك جارپىكان ئەۋ تۈنگە شوۋشەيە كە تىپدا بوۋ لە بەرپەيەك كەۋتە خۋارەۋو ماسىيە بچوۋكەكە ماۋىيەك لە سەم زەۋى گىيانى دا، بەلام كاتىك خەستمانە ناۋ پەرداخىك ئاۋەۋە دوۋبارە ھەۋلۇ پەرۋىشى خۇي بۇ زىان نەمىش كىرد. ئەۋ وتى، ئىستا ھەر ئەۋ ماسىيە بچوۋكە بوۋە بە سۈمبولى ئومىدۋ ھىۋاۋ مالمەۋىيان، بە جۇرۈك ناۋى "ئومىد" پان لىناۋە. ئىستا بۇ "ئومىد" ئاۋارپەۋىيەكى بچوۋكەمان كرىۋە،

زىرى ئەۋ تاكە نىعمەتەيە كە مەۋفەكان ھەرىكەكەيان بە بەشۋ ئەندازەي خۇي رازىيە، لە زۇرو كەمى ئەۋ بەخشە گەيىي ناكەن، چۈنكە ھەر كەس لە ئاستى خۇي، خۇي بە زىرو ھاۋن ئاۋەزتر دەزانىت. بۇيە بابەتى ئەمجارە دەكرەت رىگە جارەۋ ۋەلامىك بىت بۇ ھەمۋو ئەۋانەي كە دەللىن، بۇچى مەۋفەكان ھەمۋان ۋەك يەك نىن؟ ھەندىك كەس زياتر لە ھەندىكى دىكەيان پىيەخىراۋە!

ۋەلامى ئەم پەرسىيارە لە گۈزەرى قۇناغە جىياكانى زىانو جەنە نەۋنەيەكى پۇۋانىمى زىانمان دەستدەكەۋىتۋ بەرجەستە دەيىت، بەمەش زياتر لە مەبەستى بابەتەكە دەگەينۋ ئاسۋى پامانۋ تىگەيشتەمان رۋوۋن ھراۋانتر دەيىت.

نەۋنەي يەكەم: ئايا تا ئىستا لە تاقىرەنەۋەيەكە بەشدارەيت كىردوۋە، كە ۋەلامى ھەندىك لە پەرسىيارەكان نەزانىتۋ ناچارىيەت شوۋنى ۋەلامەنەۋەكە بە بۇشۋو بى ۋەلام بېيلىتەۋە؟ پان بە ھەندىك ۋەشەۋ پەستەي پەرشۋىلاۋ كە بە رۋالەت ھىچ پەيۋەندى بە بابەتۋ پەرسىيارەكەۋ نەبىت، ۋەلام بەيىتەۋە؟

ئايا سەرنجەت داۋە كە ئەگەر بە راستى پەرسىيارەكە دۇۋار بىت، پان مامۇستى ۋانەكە لە ئۆۋە رازى بىت، ھەر ئەۋەندە بەسە كە شىتەك بىۋوسىت تا بۇ مامۇستى ۋانەكە بىت بە بەھانەيەك بۇ نەمە پىدانىتا بە

لەبەرئەوشە ئەو كەسانە لاى بەرپۆمبەرى كارگەمەيان رەزى پەلەمكى تايەمەيان ھەيە. ئەگەر بەرپۆمبەرىك بېيەمەت لە كۆتايى سالد كاركەمەكانى بە پەيدانى پاداشت ھان بەدات، ئەوا ھەميشە بەمەدەي چالاكى ديارو بەرچاوى رۆزنامى كارمەنەكانىدا دىگەرەت، كە بېيەتە بەھانەمەك بۆ پەيدانى پاداشتەكە. بۆ نمونە ئەگەر دوو كەس كاتو شوپنى كارگەردەيان يەك بېت، يەككەيان تەمەملەو خۆخەشەويست بېت، كە كارى خۆشى بە زۆر ئەنجام بەدات، ئەوى تەيان چالاكو زېرەك بېت، كە جگە لە كارى تايەمەت خۆى، كارى تەيش كە لەوانەمە زۆر بەمەوسى بە پيشەكەمەمە ئەبېت، ئەنجام بەدات. بېگومان لە كاتى پاداشتەردەن چەنابى بەرپۆمبەرى بۆ كارمەنە چالاكەكە سوودو پاداشتەكى زۆرتر لە بەرچاوى دىگەرەت، بۆ ئەم كارەشى بەھانەمەكى دەبېت، ئەو بەھانەمەش خۆدى كارمەنە زېرەك چالاكەكە بوو.

بېگومان شەك لە بەرى "ياساى ھىزى راکيشان" مە دەزان، ھەر ئەو شەي بە ناوى ئەينى گەورە سەركەمەن ناسراو، كە لە زۆر كۆتەپو ھەمەدا بە "راز" ناوى ھاتووو باسكراو. زۆرەك لە مەرفە تەمەلەكان تەگەمەشتى زۆر سادەو خۆبەستەنەيان بۆ ياساى ھىزى راکيشان ھەيە، بە شەيەمەك بۆ گەمەشتەن بە ھەواو ئاوتەكانەيان دەلەن، تەمەن ئەمەندە بەسە كە ئەو ھەواو ئاوتە لە دلى خۆتەدا بېيەتەو، دواتر تەمەن چاومەروان بە، تاكو ھاتە دى ئاوتەكەت بە شەيەو رەستەقەنە لە ژەنى خۆتەدا بېيەت.

بە زمانەكى سادەتر چاومەروانى بەرئەو بەين، بېئەو ھەسەبەكى بانكەيان ھەبېت. ئەمە لە كاتەكە كە ياساى ھىزى راکيشان بە ھەي جۆرەك وانالەت، كەسانەك كە بەو جۆرە تەگەمەشتووون رەھتەريان كەردو، واتە تەمەن بە ھەواو ئاوتەكى وشكو بەتالو بېرى سادەى خۆيان چاومەروان بوون، تا مەلى نامەن دەستەبەجى ئارمەزوومەكانەيان بېيەتەمە، ئەوا دوى مەمەك سەركەزوونو گۆرەون بۆ دوژمەنى سەرسەختى ئەو ياساىە. بە شەيەو ئەو پەيەوى كاتەك لە سەرسەختەكى پارمەتەيدان نوسراوێك دەخۆنەتەو كە ئەگەر ھەر كەس بەر پارمەك پەختە نۆو سەندوقەكەو، ئەوا لە سەدان بەلاو رەوداوى ناديارو نەزانراو، پارەزراو دەبېت. دوى ئەوى بەر پارمەك دەختە ناو سەندوقەكەو بە ئارامى بە خەيالى ئاسودەو لە نۆو شەھەمەكى ھەمەلەدا دىگەرەتە پەسە كەرد، بەو خەيالى كە ئەو بەر پارمە دەپارەزەت، بەلام كاتەك بە ھۆى سادەىو بېخەيالى خۆى، ئۆتۆمەيەكە لىسى دەدەتو دىگەرەتە گۆشەى نەخوشخانەو، ئەو كات بە سەرسەختەكى كە دەپانەمەت پەرە بەمە

نۆو سەندوقەكەو ھەواوى دىگەر دەستەراگەن، چونكە سەندوقەكە خەپ بووو بە باشى كار ناكات.

كەسانەك كە ياساى ھىزى راکيشان بە تەروانەيەكى ئاسانو بى ھەي ئەركو مەندووونەك مانا دىگەن، لە بەرئەمەو لە ھەموو شەكى ئەو ياساىە بە ھەلە تەگەمەشتوون. ياساى ھىزى راکيشان بە زمانەكى سادە ئەو دەلەپەمەن پەيدەمەت كە ئەگەر ئارمەزوومەك بە رەوى لە دالە بۆلەن دوو پەتى بەمەنەو، ئەو ھەواو ئاوتە بە شەيەو بە دىھاتو لە بەرپەمەزى خۆت وەنا بەمەت. بە لەبەرچاومەرتە ئەو شەنەى كە بە ھاتە دى ئەو ھەواو ئارمەزوو دەستەن دىگەرەتو بۆمان ھەراھەم دەبېت، بە جۆرەك بە تەمەوى بوونەمەو ھەستى بە بەمەن. واتە بۆ نۆو ئەو ژەنە نۆو دۇنيا جەوازە سەھەر بەمەن. بەو جۆرە بەدەپەنەرمان بەھانەمەكى دەبېت بۆ ئەوى ئەو ئاوتە ھەوايە كە لە سەرتەدا رەھەتەكى ناديارى ھەيە، بۆگەرەت بۆ رەستەقەنە. واتە سەرتەتاي چوونەن بۆ نۆو ئەو ژەنە نۆيە بۆ ھەراھەم بەت. بەلام ھاتە دى ئاوتەكانو دەستەمەتەيان ھەرا بە خۆپەسى نەبېت، بەگە دەبېت ئەمە بە ھەولەن. رەستەو پەيدەگەرى بەرەمەمەوون ھەروەدا دەلەپەمەن بەھانەمەكى تەواو بۆ بە دىھاتە ئاوتەكانەيان سازو ھەراھەم بەمەن.

زۆرەك لە لاوانى ئەمەز بە ھۆى خۆشەويستى زۆرى دەلەك باوكەيان ھەروەدا بە ھۆى ھەراھەمەمەوونى زۆرەك لە خەستەكانەيان لە تەمەنى مەندەلىو نەوجەوانەيان، سەرتەرى گەورە بوونەشەيان، ھەروەدا ھەستە دىگەن كە دىپەيەكى تەھەنەن لە ژەندا، دەبېت ژەن ھەروە بى ھۆ، تەمەنە لەبەرخەتەرى خۆدى خۆيان، ھەرجەيەمەكەيان بۆتە پەيان بەخەشەت. ئەو لاو زۆر وەستو بە داوايانە كە ئىستە زۆرەكەيان گەمەشتوونەتە تەمەنى پەگەمەشتەن كامەلەوونەو، بى ھەي ھۆيەك وا لە ژەن دەروانەو چاومەرتە دىگەن كە ھەي رەوداوىكى ناخۆش بۆيان رەو نەدەت، دەستەكى شارەو پەشتەيان بۆ ھەر كەركە كە ئەنجام دەدەن لەوان پەشتەيان بەت. ھەر بۆيە زۆرچە بە پەچەمەنى ياساوى رەسەي نەگەرەو رەوى سەشت، كۆمەلە كەركە دىگەن، چاومەروان بەدەپەنەرى سەشت لە بەر رەوى پەرزە ئەوان بە جۆرەك ياساى بەرپەرتەو بوئەدى بەدەپەنەن بوونەيان بۆ رەگەرەت، پەن بۆگەرەت. بۆ نمونە لە بەرەزى زۆرەو خۆيان ھەلەمەندو چاومەروان دەستە ھەچەن نەشەت، پەن كەرى تەندەتەزى ئەنجام دەدەن لە ياسا سە پەچە دىگەن دەپانەمەت كەس قەسە نەكەتو سزا نەدەن. بەلام دۇنيەى خەيەلەوى ئەو لاوانە زۆر

ناخەمەنەت، دوى مەمەك كاتەك دۇنيەى رەستەقەنە بە مەلى ئەوان ناخۆتەمەو، لەگەل وەلامى سەختە ھەندەچە بە نازارى ژەن رەو بەرپەو دەبەو، ئەو كات تەدەمەن كە ھەقىقەت چەيە؟

بۆيە دەستەبەجى لە دەروونەو دەرووخەنە لە نۆو دۇنيەى دەروونى خۆيان وەن دەن. ئەو لاو زۆر وەستو بە داوايەى دوىنە دىگەرەت بۆ تەكەكى سەركەزو ترسەك كە لە ژەندا لە ھەي شەك دەلەپەنە، بە رەوى نازەت ئەو كەرى كە ئەنجام دەدەت بەرەمەكى دەبېت، پەن ئەو رەگەمەى كە پەيدا دەروەت دىگەمەنەتە مەمەست، پەخود نا؟

بۆيە تەش نەگەرى بەرئەو وەلام بە دەمەو ھاتەن گەمەشتەن ھەمە، بە مەمەستو ئامەنەكەت مەمە، لە بەرى ئەو كەركە بەو جەوازيەك بەتە كەيەو، بەھانەمەك ساز بەك، تاكو ژەن بە بېيەنى ئەو جەوازيو بەھانە بە تۆرەلەكى تر لە بەرچاوى بەگەرەتو سەرنەشتەكى تر ھەزەر بەت. دەست لەسەر دەستەدان، لەوانەمە ئاسانو بى كەشە بېت، بەلام ھەي رەگەمەك بە مەمەست ناگەمەنەتو ھەي سوودەكى نەبېت، بۆيە ھەولەك بەدو كەركە بەك، چونكە ھەموو زەنەكانى ياساى ھىزى راکيشان بى ھەي جەوازيەك لە سەرسەختەك پەك رەو يەك قەمەن، ئەویش ئەوئە، "لە ژەندا بەكەرەندو ھەولەن ھەي ئارمەزوومەك زەت ناكەتو ھەلە نەزە ھاتەندە پەيدا ناكەت". كەواتە چى ئەو بەشتە كە كۆمەندو خەمەلەندى كارو ھەلەمەكانەن ژەنەو ھەسەب بۆكرەو بېت، كە دەبېتە ھۆى ئەوى بەھانەى ھەوئە بوونو پارمەتەيدانى خەودا ھۆكەمەكانى جەھانى بوونەن بۆ ھەراھەم بېت.

لەبەرئەو لەمەندو ھەي پەرسەركە بى وەلام مەمەلەمەو لە ھەي تەپەكەنەمەك ھەي لەپەرمەك بە سەپتەو نەوسراوى رەدەست مەكەروە. گەنگ نەيە چەندە بە تەوانا لەھاتەوئەت، پەن لەھاتەوئەت تەوانا كەمەو جەي پەيخ پەدان نەن، دىسان دەستەيان لەبەر مەدە دەست لەسەر دەست دەمەنەو رەمەستە، ھەر ئەو تەوانا كەمە بە رەھەت بى سوودەنە بەخەرە كار، چونكە زۆر كات گەنگ ئەو نەيە بەگەتە مەمەست، بەگە گەنگەر لەو، ئەوئە كە بېسەلەپەت شەپتەى سەرنەجەدان پاداشتو پەشەكەتتە ھەي.

گەنگەر لە گەمەشتەن وەلام بە دەمەو ھاتەن، سەلەمەندى شەيەو خۆتەنە بۆ بە گەنگ زەنەن و پەيخ پەدان، ئەمە ھەراھەم نەبېتو نەپەتە دى، مەگەر ئەوى بەھانەمەك بۆ قەدر زەنەن رەزى بەخەشەوئەت پەبېت. كەواتە، "بۆ بەخەشەوئەت بەھانەمەك ساز بەكە"

خواستى بەخشىن، باشتىن پاداشتە

كەوتنەكاندا يارمەتى داپن و جارىكى تر
هەلسانەوى پىداپن؟ مەن نەمەتوانى..
دەنيام تۆش ناتوانى بيانژمىرىو ناتوانى
بياندۇزىتەمە، دەزەم دەبىت لە شوئىكىدا
بووستان جى تر هېچ شتەك بە بىرماندا
ناپەت، ژيان و تەمەن، رووخسەتەمان
نادەنى، تا ھەمەوى بگەرتىنەمە! ئەمە
لەدەستى مەن تۆدا نىيە، مەن لە خەيالى
ئەمەمە دەبىت تۆ بگەتە ج خالو ج
سەنتەرى؟ ئەمە ئىستە ماوە نەبەشى
دركى مەنالىمان دەكات، نە گەنجىتى،
نەپىرى! گەر تەمەن بە دواى يەكەم كەسدا
سۆراخ بگەن؟ ئەمە دەبىت چەند ژمارە
بەدەن بە ھەمەو ئەمە كەسانە! كى بوو
لە بەزىيەكاندا دەستى مەنىشى گەرت؟
كى بوو لە نەشەويەكاندا دەريھىنەم، كى
بوو لە يەكەم بەرھەمى دەرەختو نەمامى
سەرگوزشتەى ژيانى، تامى شىرىنى پىدام،
كى بوو؟ گەر بۆشت بگىرەمەو دەنيام بە
چەند چەكەمەك كۆتايى باسەمە دەھىنەم،
بە مەرجە خاوەنەمەكى. كاتژمىرو پۇژو
سالو سەمەى بۆ خوشحالى و رەزگارى مەن و
تۆ، تەرەخان كەردووە.

لە شەپەكى زۆر سارد، وشكايەك نەبوو
بۆ سوتاندەن، لە پۇژىكى باراناويدا، ئاوتەك
نەبوو بۆ خاوەنەمە، خەمەك ھەبوو..
بەبى مەوعىدە چاكەخاوەنەك ھات (كاتى
بۆ نىيە)، لە تىكەمەك ئاندا لە پارچەمەك
قوماشدا، قەچەكانمان لە جوتى پىلاویدا،

بە چاكەكەردەن لەگەل تۆدا، چاكە لەگەل
خۇمدا دەكەم، كىشى خۇم زىاد دەكەم، خىر
بە خۇم دەكەم، حسابەكەم زىاد دەكەم.
ئەمە كەسە كى بوو، يەكەم پىكەمەنى
بە مەن بەخشى؟ خىرىكى بۆ خۇى چىرى،
رەنگە تا ئىستە رووخسارم تەوورە بىت
بەرامبەرى، ئەمە كەسە كى بوو بە ھۆكەرى
رووخسەتى ژيانى مەن؟ ئەمە پىتە جى بوو
قەربووم ناوى كى بوو؟ يەكەم ھەنگاۋ
رۆشەم كى بوو دەستى گەرتەم؟ كى بوو
رۆژە تەزىوومەكانى پى گەرم كەردەمەو؟
زەمە بىرسىيەكانى مەنى تىرگەرد؟ كى
بوو يەكەم جلى چەزنى بۆ كەرم؟ كى
بوو يەكەم ھاورپەم؟ كى بوو زەم زەم
چاۋدەرى دەكەردەم؟ لە تەنبايەكاندا
فەرسەتى خۇشەويستى خۇى پىدام؟ لە
نىو تەرسەكاندا بوۋىرى پىتەخەشىم؟ لە
نىو بى ئاگايەكاندا ئاگادارى كەردەمەو؟
پىويستى ژيانى پىدام، ئەمە خوشەكە كى
بوو ئاۋەنەمەكى لە داپەك پىدام، ئەمە بىراپە
كى بوو پەشتىكى لە باۋكىتى پىدام، ئەمە
پەرتوكە، ئەمە دېرە، ئەمە وشەمە، تەننەمە
پىتە ئەمە ئىشارەتەى ژيانى پى پاسپاردەم،
كى بوو ئومەيدى ژيانى داپەمە بە نىمە؟؟
تۆش لەگەل مەن بىرگەرمەو،
زۆرشتى تەرىش، يەكەم شەمەنخونى
بۆنەخۇشەيەكانەم كى بوو؟ يەكەم پەرسىيار
كى بوو ۋەلامى دامەو؟ يەكەم دىخۇشكەرم
كى بوو؟ كى بوو دەستى گەرتەمە لە

لە نىو سەروشتى ئەمەپۇى ژيانماندا سات
بە سات كارىكەمەن لەسەرە ئەنجامى بەدەن،
ھىچ كات بى كارىنە! تەننەمەك كاتەك
خەيالى دەكەپنەمە لە خەيالى خۇماندا
كارەك ئەنجام دەدەمەن! ژيانمان پەرە لە
كەتەرىكى، پان پەشەرىكى، مەلەنەكەن ھەر
بەردەوام ئەمە مەلەنەكەنە لە ئەنجامى
ئەمە نازانەن كامىان ھەلەزەرىن، ھىشتا
بەپەرى خۇمان يەك لاپى نەكەردەوۋەتەو،
چاكەكەردەن كارىگەرتەرىن پەمەندىيەكە
مەۋە پەتەۋىتە دەرەستى بىكات لە پەى زمانو
ھەمەو پەمەندە مەمەنەويەكانى تەرى رۆج
كە تەپەن بەشەدارە، چاكەم لەگەل دەكەيت..
پەشەكەم ھەمە لە بەشەكەدا! چاكەكەردەن
پەشەوى دەستەكە بۆ ژيان، ھەنگاۋەكە
بۆ يارمەتى، زەمەنەكە بۆ دەستەكەوت،
دەكەكە بۆ خوشحالى، چاۋەكە بۆ رۆشەنەى،
قەمەك ئەۋە بۆ تەنەۋىتى، زمانەكە بۆ
گەتەكە، لاپەكە بۆخەندە، گەرفەنەكە بۆ
ئاسودەمە، سۆزەكە پە لە ۋەفا، ئومەنەكە
پە لە چارەسەر، سەۋرى نىيە، پە لە رەھا
بوون، پە لە خۇشەويستى رەز، پە لە
يارمەتى و لاپەسەرەۋىتى، خەۋنەكە دەبىت
بەدەستەپەنەرت، نىيەكە پە لە پاز،
ھەمەو ئەمانە ئاسودەمان دەكەن..

بە چاكەكەردەن نىمە لە زەدەپۇى بە
دەۋر دەبەن، مەن تەنە ھۆكەرىكە، ياخود
پاپەلەكە بۆ گەيانەن، ئەمە بەشە، بېۋەرە
كە پەشەۋەتە ئەمەپەشتەۋە بە دەستە، مەن

بەرامبەر بە مەن، بە تۆ، بە ھەمووان، چونكە ئەو مەن نىم بىتوانم؛ نەخۇش بىت چارسەرت بىكەم، ھىرى وشەكانت بىكەمەو، پىيىيەكانت زەوى بىگىرتەو، لە شەوۋىكى درىنگ بىم بە ھاوارتەو ھەروپەكى سىي لە زىانت بۇ سىبى مەسۇگەر بىكەم، لە نەكرىنى كارىكى نادروست پاداشتت بىدەمەو، ھەرگىزاو ھەرگىز مەن تىوانام نىيە، مەن بىدەسلەتو بى تىوانام خىر بە خۇشەم دىشىت، ئەو مەن نىم كە تىرت بىكەم، كە دەست بىگرم لە نىو رىزى خۇشەو پىيىيەكانت ناوت تۆمار بىكەم، تۆ لە پىئاو خۇدا مەن بەخىشەو، بىورە ئەمە مانا بى ھەقە مەن نىيە، ھەرگىزا! مانا بەخىشە تەنھا لەبەر خاترى خۇدا. چاكەكرىن لە بەرخۇدا بەردەوامى زىاتىرمان دەداتى، ئەو خۇدا بە دىيىت ھەمووان بە ھەقە مەن بەرامبەر، ھىندە چاكە بىسەرمانەو بە لە ژمارىن نايەت. مەۋف چ دروستكاروۋىكى بىدەسلەتە. تىوانا ژمارىنى ھىچ شىكى نىيە، تەنھا بە كاربەرە، خۇدا لە پاداشتت شامزايە، دەزانىت لە كۆندا پىيىيەستە، ئەو پەيمانىكە لە نىوان خۇداو بەندە خۇشەو پىيىيەكانى خۇدا، خۇدا بە تەنھا تۆ رازمەكانم رەگىراو بىكە بۇ خۇت. تەنھا خۇت دىلۇزىمان بىكە بەرامبەر بە خۇت، ھەرتۆى نىزىمان دەدەيتو ھەرتۆى سەرگۈزىشتە بە لە خىرو چاكەمان بۇ مەسۇگەردەكەيت، خۇدا بە پارىزكارىمان لىكە.

بەخىشەر لە لاى خۇدا خۇشەو پىيىيەستە، ھەرچەندە مەنىش چارىك دىبەخىشەم، چارىك ھەردەگىر، ھەمووان بەم رەزىگارە چاكە دىكەين، ئاۋ دەخۇيەو، دىلمان پاك رادەگىر، چاۋمەكانم دەپارزىن، ھەز بە زەمكىرىنى براۋخۇشەكانم ناكەين؟! دەستى مەندەكان دىگىر، بەشدارىيان پىدەكەين، لە خۇاردىنى لەتە خۇرمەكە، كاردەكەين بە چاكە لە ھەلەكان پاشىگەزدەبىيەو، ناكەپىيەو نەھىيان لىدەكەين، ناۋان بە باشە دەھىنەو راسپاردەكانت دەپارزىن، مەكو ھى خۇم، ئەمە بۇخۇم پىيىيەخۇشە بۇ تۆش پىيىيەخۇشە، رەز لە ھاۋسىكانم دىگىر، خۇشەخەل مەسەرگەۋىنى ئەۋانى تىر، لەگەل ھاۋپىكانم بە ھەقە، نىيەتەكانم تازەدەكەمەو تا نە شىكى ھەبىت لە زەينەدا، نە بە ناۋى رەۋپامەي، نە بە ناۋى ھاۋەل پەيداكىرىن، بۇ ئەو كارى بە نىازم چاكەبەك بە رەۋپا بىكەمەو، چاكەكەم بە دە پاداشت دەزىرەيت، دىدەبەنە دەست تۆ خۇدا بە بىورە مەن ناۋانم پاداشتت بىدەمەو، سەنور مەدە بە چاكەكانت بۇ مەنى بەجى مەھىلە! بۇ خۇدا جى بەيەل، تەنھا ئەو پاداشتت بىدەتەو، لە زەمەنىكى تىر، لە كەسكى تىر، لە چاكەبەكى تىر، گىرنگ ئەۋمە تۆ خۇشەخەل بىتو ئاسودەبىيە، لەو بەخىشە، لەو دىلۇزى خۇشەو پىيىيە،

ھەنگەۋمەكانى لە چاكەبەكەدا بۇ خۇدا بەجىيەشتە، نەخۇش بوۋىن، ئومىد ھەبوۋ بۇ چارسەر! بەلام لە كۆي؟ پىيىيەستەم بە چاكەبەك ھەمە، خەۋنەكەمان ھاتەدى، بە سەلۋىك مەلۋاۋى لىكرىن، لە ناكەۋ ئۆتۈمبىلىك بە شەقەمەكەدا تىيەرى، ھەرچەندە مەن ھىشتا لە خەيالى خۇمەدا بوۋم، بىرم لە تۆ دىگەردەو لە شەقەمەكان بەبى ھىچ تەرازوۋىكە مەمەلە دىكەيت، قەدەكە دانەھىناۋە ۋالە شەقەمەيت، جەلەكەت نەگۈرەو ۋا لە گۈرەپانەيت، نەخۇشەيت كەجى ھىشتا بى چارسەرىت، نىزام دىگىر، لە نەخۇشەخە بوۋم، شەۋىرىكى تىر مەنى ھىناۋو بۇ خەستەخەنە، پەكەك دىگىر، ھەلەتەو، پەكەكى تىر؛ نا ھەلەتەتەو، ئەۋمە گىرنگ بىت چاكەبەكە ئەنجامدەو، گىرنگ ئەۋمە پىيىيەكى كراۋە بۇ چاكەكرىن. مەندەو، تەۋرەم، كەجى پىدەكەم، لە رەۋخسەرت دەۋانم، ئارام دىگىر، گىرەنتى بۇ ئەمانە تەنھا چاكەبەكە، سەۋرەم پىدەدەت، رەۋخسەرم گەشەو دىكەتەو، نىزامەكانم پىر لە ئومىد دىكەت، دەست لە زىانى خۇم ھەلەدەگىر بەرەو خۇشەخەتەيەكى تىر دىم، سەرمەيە مەن دىدى چاۋمەۋانى چاكەبەكى باشتە، لەۋمە پىشوتىر، چاكەكرىن دىپارەكە بە مەن، بە دىم، مەنىش لە نىۋان بەخىشەرو ھەردەم، ھەروەك پىشەۋاكەم قەرمەيتى،

پىرۋىزىيە

بە ناۋى بەرپىز خاۋەن ئىمتىيازو سەرنوۋسەرو ستافى كاراى
گۇقارى بىرپارەو، چەپكە گۇلى پىرۋىزىيە پىشەكەش بە خاتو
( )

ئەندامى دەستەي نوۋسەرانى (گۇقارى بىرپار) دىكەين، بە بۇنەي
ۋەرگىرنى بىرۋانامەي (دىكتۇرا) لە بوۋى پەروەردەدا، بە پەلەي
ناياب، سەركەۋەتو سەرفرازىو تەمەن دىرپىزى بۇ خەمەتى گەلەو
نىشتەمان بە ئاۋات دەخۋازىن، خۋاى گەۋرە نەۋنەيان زۆر بىكات.

ژيان بەپىلار

بەرزكردنەوى ئالاي ولاتو تىپەكەي.
 ھەمىشە لە پشت ئامانجەكانەو
 كۆمەلەك پالەنەر ھەيە، گە بۆجى من
 ئەمەم دەوتت؟ ئەم مۆتىفو پالەنەر
 لەگەل ئامانجەكەتدا بنووسە، تاھەركاتەك
 لە ھەولدان خاوبووئەتەو، بىانخوئەتەو
 وزەو چالاكىو گەرموگورەت بۆ بگەرەتەو
 ئاستەنگو لەمپەرەكانى رەگە تەپەرەت.
 دەپت ھەرساتەك چاودەرى
 بەرئەوچوونى نەخشەو پلانى تەمەنمان
 بىن تاكارەكانمان لەگەل پەيامو
 ئامانجەكانماندا بگونجەتو ھەمىشە
 ھەنگا ھەلگەرن تانزەتەر بىنەو لە
 خواستەكانمانو پلانى رۆژانەو مانگانەو
 سالانەو دە سالى داھاتوومان ھەپتەو
 ھەماھەنگو ھاوتەھەنگ بۆت لەگەل
 پەيامو ئامانجە سەرمەكەكەمان لە ژياندا،
 بۆئەو بۆتوانىن كارەكانى خۆمان لە
 جوارچەوھەيكى رەتەپەكدا بەرئەوچەو
 جەز لە ژيان وەرگەرنو بەسوودىن
 دووربىن لەسەرلەشەوواو كارەكانمان
 تەواوگەمى پەكتەرنو بەردەوام بە نەخشەو
 پلانەكەماندا بچەنەو، تا بزانىن چەندەكەمان
 لە جەپەجەكەردووە بەردەوام گەشەي پە
 بەدىن و بەھەزى بەكەرنو گەمەكەرتەپەكانى
 چاك بەكەنەو، با ھەمىشە لە بىرمان بۆت،
 پەروەردگار ئەم گەردوونەي بە رەتەپەكەي
 دروستكردووە، بۆيە دەپت ئىشە بۆ ژيان
 نەخشەو پلانى دروستمان ھەپت.

بەرمەو ئەو شەي خاوايەرنو دەمانەوت
 پەي بەگەن لە رەگە نەخشەو بەرنامەپەكەي
 رەتەكەنجاو كە پەكتەت لە ديارەكەرنى
 بارودۆخى ئىستە، ديارەكەرنى ئامانجە،
 رەكەتەن كارەكان. كەواتە ئىستە لە خۆت
 بەرسە پەيامم جەپە لە ژياندا؟ بارودۆخى
 ئىستەم جەپە؟ خالە بەھەزو لاوازەكانم جەپە؟
 كامانەن بەرمەو تەواو لەھاتەپەكەكەمان؟ ھەلو
 دەرفەتو بەرەستەكان جەپە؟
 دواي پەرسەي خۆناسىن ديارەكەرنى
 خالى دەستەپەكەرن پەيستمەن بە ئامانجە،
 كە بەرەپە لەو خالەي دەتەوت بۆي
 جەپەتو ئەو كەسەپەتەپەي لە بىرو
 ھۆشەپەو دەتەوت لە ئاپەدا دروستى
 بەكەت، كە پەيستمەن ئامانجەكەت بەسوودو
 گەورەو رەوون ديارەكەراو ەمەلى
 بۆتو بگونجەتو بۆتەد، ديارەكەرنى
 ئامانجەكانەت وزەو تەپت پەدەپەخەرنو
 تەواي تەكەشەو كارەكەرنو بەرەمەدەپەت
 زەدەكەن، ئەم تەپەت بىر دىنەمەو كە
 دەپت: (ئەو مەھەي شەيەكە نەپەت لە
 پەناویدا بەرەت شەيەكەي نەپە لەپەناویدا
 بۆي)، بەو مانەپەي گەمە ژيانەت بۆ ئامانجە
 بوو، وەك دارى بۆبەرەمەت لەپت، گەمە لە
 يارەزەكەي ھەشەپەرى تۆپى پە بېرسەت
 بۆجەي ھەول دەداتو يارەمەكەت؟ دەپت:
 دەمەوت گۆل تۆمارەكەم، لەمەرنەو
 تەواي شەكەكانى بەرمەو گۆل ئارەستە
 دەكەت، ئەویش لە پەناوي پادەشتى بەرەمەو

ژيانمان سەرمەپەكەي بە نەرخو بى
 وئەو پە پەپەخە، دەپت لە جەنەپەت
 بەگەپەخەتەن زۆر بە ناگاو وشيارو لەزانو
 وەرەپەن، لەمەرنەو تەنەپەكەجە
 دەرفەتەي ژيانمان ھەپە لە دىنەپادو تەواي
 دووبارەكەرنەو چوونەو سەرمەكەي
 فەلمە تەمەننى خۆمان نەپەو پەكەجە ئەم
 دەرفەتەمان پەدراو، بۆيە پەيستمەن بەو پەرى
 كارەپەپەو كارەكەين بۆ بەدەستەپەننى
 زۆرەرنو باشتەرنو ناپەتەرن دەسكەوتەكانى
 ژيانو نەرخو رەزى ھەموو چەكەساتەكەي
 ژيانمان بزانىن خاومەنى پەيامەكەي رەوونو
 ئاشكارو بىرەكەي تەزو كراومە دەكەي خۆش
 ئاسوودەو ھەمەتەكەي بەرەپەن.
 پەگەمان ئەمەش سادەو ئاسان
 پەپەرنەمەو پلانو كارەكەرن نەپەتە دى،
 گەنگە پلان لەمەدەپە كە رەنەپەو پەيامو
 ئامانجەمان لە ژيان رەوونەكەتەو
 ھەماھەنگى بە ئەنجامەپەندەن تەواي
 كارەكانمان دەكەتو رەكەتەن پەشەتەن
 بە گەورە پەيستمەكەنو كۆنەرەكەرنو
 دەستەپەمەركەتنى گەتەمەكانى رەكەي
 جەپەجەكەرن ئاسان دەكەت.
 بۆئەو پەپەزى ژيانمان بە دىواری
 ھەلەو نەپەنەو خەرمەن سوتاوو رەنج
 بەخەسارو دەخەرنەپەن ھەلو
 مانەپەوئەمان بەزەپە نەپەت، پەيستمەن بە
 پەرسە پلانەپە بۆ ژيانمان كە چالاكەپەكە
 دەمانگەزەتەو لە بارودۆخى ئىستەمانەو

ئافرىقى سەركەتوتو

كىيەن چۈن؟

شادىيە بابەكر

تايپەتى رووخسارو جوانى دەرەد، كە ئەمەش شىتلىكى باشە، بەلام ئەمەى جىي سەرنجە، كەىو لە كۆئو چۈن گرنگى پىدەمەن؟! لايەنى بارى تەندروستى پىيويستە زۇر لە بەرجاوبگرىن، لەبەرئەمەى بىرو ئەقلى ساغۇ رۇش لە جەستەى تەندروستو ساغداپە، ئافرىت دروستكراوئىكى ناسكە، دەپىت زۇرباش ئەم ناسكىيەى خۇى بىبارىزىتو گرنگى پىدەت.

جوارەم: لايەنى كارو ئەركى دەرەد: روونو ئاشكرىيە ئەمەى ئافرىت لە ھەممو كايەكانى كۆمەلگادا، رۇلدەگىرئىتو ئەركو فەرمانى دەرەمەى مالىش لە ئەستۇ گرتوومو خزمەتى ولاتو نىشتىمانى خۇى دىكەت، ئافرىتى سەركەتوتو لە بوارى كاردا دەپىت مافى تەواو بىدەت بە كارەكەى، بە دىلسۇزى ئىخلاسمو ئەركەكەى جىيەجى بىكات، رەجاوى ئەمەى بىكات كە ھەممو ژيانو لايەنەكانى تر نەكەتە قورىبانى كارو پىشەكەى، چونكە بەداخەمە پىژمەىكى زۇر لە كچانو ئافرىتان كارى دەرەمەى واى لىكردوون، ھەممو لايەنەكانى تىريان فەرامۇشكردوومو ئانىكى گەرم بە دەستى خۇيان ناخۇن بۇ ساتىك لەگەل مەندالەكانىيان دانانىشرو لە نامىزى پىر مېھرى خۇيان بىيەشيانكردوون لايەنى پەرومەردەكردىيان فەرامۇشكردوون، پىيويستە لەم خالەدا زۇر وردو ئاگادار بىن، لە كۇتايىدا دەمەوئىت بىلەم: ھەممو ئافرىتىك سەركەتوتو دەپىت ئەگەر خۇى بىيەوئىت، بۇيە بۇساتىكىش بىيەت دەپىت بىر لە خۇى بىكاتەمە بىزانىت ئەو كىيە؟ ئەركى جىيە؟ بە ھاوسەنگى راگرتى ئەم جوار لايەنە، دەپىتە ئافرىتىكى بەختەمەرو سەركەتوتو دىلخۇش، كۆمەلگاش كۆمەلگايەكى سەركەتوتو پىشەكەتوتو دەپىت.

دەتوانىن سەركەتوتو ئارام بىن؟ گەر لايەنى رۇخىمان فەرامۇش بىكەىن چۈن دەتوانىن سۇزو خۇشەوئىستى بەجوارەدەمەكان بىبەخشىن؟ بۇيە زۇر گرنگە لايەنى رۇخىمان زۇر ئارامو ئاسوودە بىت، ئەوئىش بە پەيوەندىيەكى پتەو لەگەل دروستكارى ئەم گەردوونەو زەمىو ئاسمانەكان، دەپىت ئافرىتى سەركەتوتو خۇى خۇشبووئىتو پىزورنى خۇى بىزانىت، ئەمە بەم مانايە نىيە لە خۇبايىو لوتبەرزىبىن، بەلكو بەم مانايەى لە خۇشەوئىستى خۇمانەمە ژيان جوان بىكەىن، ھەمىشە مەتەمان بە وزمو تواناكانى خۇمان ھەپىت.

دووم: لايەنى خىزانى ھاوسەردارى: ھەممو مان لە ھەمولى دروستكردى خىزانو ژيانىكى بەختەمەردىن، بەلام لەگەل چوونە ناو ئەم ژيانەمە، زۇر بەشو لايەنى گرنگى فەرامۇش دىكەىن پەيوەندى لەگەل ھاوسەرو پەرومەردەكردى مەندالو ژيان بەرپەمەردىن، بەرپەسىيارىتەيەكى گەمورەم ئەركى سەرشانى ھەمموئەمە خۇاى گەمورە بۇى دىبارىكردوون. ئافرىتى سەركەتوتو ئەركو مافى ھاوسەرو پەرومەردەكردى مەندالەكانى ناگۇرئەمە بە تەواوى دونىا، ئەم لايەنە لايەنى بەختەمەرى ئارامى ھەمىشەى ژيانى ھەممو مەرفەكانە، ئافرىتى سەركەتوتو ھەر ناوو بىكەمەكى ھەپىت لە لاي خىزانەكەى كەستىكى سادىيە، خەرىكى بەراوردى خۇى ھاوسەرى نابىتو ئەركى دايكەمەتى لە بىرناكاتو خۇى ھەمولى جارەسەركردى كىشەو گرتەكانى ژيانى خۇى دەمەت.

سەيەم: لايەنى رووخسار پاكو خاوپىرو تەندروستى: سوپاس بۇخوا ئافرىتانى ئىمە لەم لايەنەمە تارادەمەك باشىن، گرنگىمان پىداو، بە

ئافرىت جوانترىن ناسكتىن دروستكراوى خۇاى مېھەمەنە، كە سەرجاوى سۇزو مېھروخۇشەوئىستىيە بۇ ژيان، گرنگىن و گەمەرتىن ئەركى بىرئىيە لە دايكەمەتىو بەخشىنى خۇشەوئىستى بۇجوارەدەمەكانەى كەردەمەى نامىزى مېھەمەنى بۇبەختەمەركردى دەرەمەرىو خىزانەكەى، بەلام رۇز لە دوى رۇز، ژيانى مەرفەمەتى گۇرانى گرنگو بەپەلە بەختەمە دەپىتتو ئەم گۇرەنە تارادەمەكى زۇر كارى كەردوومە سەم ژيانى ئافرىتانى دونىاو ئەركى سەرشانىمانى قورستەردوومە، دەپىت لە پەكەتادا چەنەن ئەركى راپەرىن.

ئىمە لە ژياندا ئەركى گەمەمان لە ئەستۇدەمە دەپىت ئەم ژيانە جوانە بىكەنە بەھەشتى سەم زەمىو لەم بەھەشتەمە رىكەى بەھەشتى ھەمىشەى بەدەست بىنن، چونكە ژيان گەر گەمورە بە نەرخ نەبووايە، خۇاى گەمورە ئەم گەردونە گەمورە رازادە سەرنجەكەشى دروست نەدەكردو ئىمەى مەرفى نەدەكردە جىنشىنى خۇى. ژيان جوانە، با بە جوانى لە ژيان بىروانىنۇ خەمە نازارەكانى تەپەرىنن و بەسەم كۆسپو تەگەمەكاندا زالبىنۇ كارو ئەركەكانەن تىكەل نەكەىن، ئەمەى بە ھۇى دانانى بەرنامەو پلان بۇ ژيانەمە، جوار لايەنى گرنگ ھەمە كە پىيويستە ئىمەى ئافرىتان تىپىدا سەركەتوتو بىن، ھەركەت توانىمان لەم جوار لايەنەدا ھاوسەنگى راپەرىن، ئەمەى سەركەتوتو بەختەمە دەپىن.

يەكەم: لايەنى رۇخى: لايەنىكى زۇر گرنگو گەمەرىيە، بەلام بەداخەمە زۇرەمان فەرامۇشمان كەردووم مافى خۇيمان نەدەمەتى، گەر لايەنى رۇخىمان باش نەپىت چۈن

خوای گه وره پئی به خشویوتو شانازیان
پئوه بکه. دانبنی به سرکه و تنه کانتدا.
ته مته رخه می بارو و خیکی می شکه، که
تییدا خۆت به قوربانی دمازیت، پئگه به
خۆت مه ده بپیته قوربانی. خۆت دهره پ، جا
به هوی هونه رکه کانتوه بیت، یان به هوی
نووسراوه کانتوه، یان به هوی هر شتیکی
ترمه و بیت. شتیک بدۆزمرمه که دلخۆشت
دمکات، هه موو که سیک له گه ل کۆمه لیک
به مره و تواندا دپته دنیاوه که خوای گه وره
پئی به خشویه، پاشان نیه مش دمتوانین
گه شه یان پپیهمین.

۵- سوپاسگوزار به، بهرامبر نهو
شتانهی که پیت بهخشراره: زورجاران که
نو لهوهری نانارامیدایتو باومرپهخوبونت
که مه، نهوا بیگومان هست به نبوونی
شتیک دمکیت، جا نهوش نبوونی سوزو
خوشوویستییه، یان بهختیکی باش، یان
زورجار به هوی لاوازی ژیانی نابوویرتهویه.
به سوپاسگوزاری ههسنگاندنو بهمازانینی
نهو شتانهی پیتبهخشراره، دتوانیت
بهرمنگاری هستکردن به ناتهاوی
ناراپیوون بپیتهوه. ههروما بزانه که
هیمنی نارامی دهروون، باومرپهخوبونت
زور باشو سهرنجرایش دمکات.

٦- گهشبین به، همتا نهگمر ههستی
 پنهگهیت: دووربه لهوی که له خۆرا
 خۆت خه‌مبار بکهیت، هه‌روه‌ها خۆت به
 هه‌ستو سۆزو چاکه‌و خرابه‌ی خه‌لگی تره‌وه
 مانده‌و مه‌که. هه‌رگیز پێکه به‌ خه‌لگی
 مه‌ده‌ وت لێکه‌ن هه‌ست به‌ که‌مه‌ترخه‌می
 بکه‌یت، چونکه‌ دمه‌وان نه‌گمر پێکه‌یان به‌
 بدیه‌یت. له‌ به‌های خۆت که‌م مه‌که‌روه،
 به‌ گه‌شبینانه‌وه له‌ باره‌ی خۆته‌وه‌ بدوێ،
 به‌ گه‌شبینانه‌ سه‌یری پێشکه‌وته‌کانه‌ و
 داهاتووت بکه. مه‌ترسه‌ له‌ پێشاندانی هه‌یزو
 نه‌دگه‌رمانده‌ له‌ به‌رچاوی خه‌لکیدا. به
 نه‌جامدانی نه‌م کرداره‌، خه‌مون هه‌واکانه‌
 له‌ مێشکه‌نا زه‌اد ده‌کات، هانی گه‌شه‌کردنه‌ت
 مه‌دمه‌یت به‌ شێوه‌یه‌کی نه‌رێزانه‌.

۷-بە خۇشحالو سوباسەۋە رەخنە
ۋەرىگەر: ئەگەر كەسنىڭ رەخنەي لىگىرىت،
چاۋەكانتى لى بىز مەككەرو، لى بىرامبەرنە
يىلى: تۆ راست دىكەيت، ئەگەرنا خۇتى
بەۋە نىگەرمان مەكە. بە دىل ۋەرى بىگرو
بە جۋانى ۋەلامى بىدەرۋە، (سوباس بۆ تۆ،
خەندىمەكەش باشتىر كار دىكات).

۸- یارمەتی كەسانى تر بىدە: كاتىك ھەست دىگەيت كە لىگەل خەلگىدا بەخشنەيت، ھەروەھا بە دروستكرىنى جىاوازىيەكى ئىرىتىانە، ئەوا بۇت دىردىگەوئىت كە تۆ ھىزىكى كارىگىرىت لىم جىيانەدا. ھەموو ئەم كرەدارەش باور بە خۇبۇونت زىاد دىكات.

بکە، ھەموو پۆژیک ئەو بازنەگە بشکێنە،
بەھو واتایەکی کە بە ویستی خۆای گەورە
ئەو کێشانە پزگارت دەبێت. زیاتر جەختیان
لەسەر بگەرموو پێویستی بکە لەسەر خۆت
کە دەبێت چارەسەریان بکەیت، بەبێئەوی
بەسەرتدا تێپەر بین. ئەمەش مانای ئەوە
نێیە کە دەبێت ھەموو ئەو شتانە بسڕیتەو
کە وات لێدەکات ھەست بە خراپی بکەیت،
چونکە زۆرجار ناتوانیت ئەو بکەیت،
پێویستە قێربیت کە دەبێت خۆت پەسەند
بکەیت، پێردووت ھەروەھا ھەموو ئەو
باروودخانەت وەک خۆیان کە ھەن، بەجێ
بێرکەندنەو لێیان بەستۆمەکی خراپ.

2- له بیرت بیت که هیچ کسێک بێ
هه‌له‌و کهموو کورتی نییه؛ نه‌وه په‌روه‌رنگاری
جیهانیانه که بێ هه‌له‌و کهموو کورتییه،
به‌لام تهنانت نه‌و کسانه‌ی که هه‌ستی
به‌په‌روه‌یه‌ی خۆبوونیان زۆره‌، هه‌شاش بێ هه‌له‌و
کهموو کورتی نین. گومانی تێدا نییه که له
ژیانماندا هه‌نێجار ده‌بێت هه‌ست به‌کین
شتێکمان کهمه. کهواته‌ فێر به‌به‌و هه‌ست
به‌که که ژيان پره له تاسه‌و به‌ریسه‌ت، خۆت
نامه‌ده به‌که بۆ تێپه‌ریوون له‌یان.

٤- سرکه‌وٽه گانت، يان دمسه‌وٽه گانت
دياري بکه: هموو کەسێک لە شتێکدا
سرکه‌وٽووه، گه‌واته‌ له‌و شتانه‌ بۆ زۆر دوه‌
که‌ تياياندا باشيتو سرکه‌وٽوويت، پاشان
جهخت بکه‌روه‌ له‌سەر له‌و به‌ره‌نه‌ی که‌

گومانی تیدانییه، ئیمه همومومان
ددمانهویت له خومان دلتیا بین، یان بروامان
به خومان ههویت، له کاروباری رۆژانه ماندا،
به لām جی روودمات نەگەر برۆا به خۆبوونت
کەم بوو، یان هەر برۆات به خۆت نەبوو له
ژیانت؟ بزانە کە ههستی برۆا به خۆبوون
شتێک نییه له چاوترکانیکدا بهدەستی
بهیتیت، به لگو دهیت کانتیکی بۆ تهرخان
بکهیت، ههتاو مگو بیسه لمیتیت که تۆ کەسیکی
باشیتو شایهنی رۆزوو خۆشهویستیت.

چەند رېڭاڭىك بۇ بەدەستەينانى بىرۈ
بەخۇبۈون؛

۱- ناناراسیو نیگهرانیت دیاری بکه:
جلموت بمره دست پیروهؤشت، بزانه چی
دملیت؟ چی وات لیدمکات که شهرم له خوت
بکهیت؟ شهرمکردنت به هؤی لهومومبه
که هزاریت، پووخسارت ناشیرینه؟
یان به شیوازکی نهرنسی جیاوازیت له
هاورپکانک؟ ههرشتیک وات لیدمکات همت
به ناشایستمی، یان شهرم، یاخود کهم
بههایی بکهیت، لهوا دستبهجی دیاری بکه،
یان لهسر کاغزک بپنوسهرمو، دهوانیت
دوای نهانجامدانی شه گاره دستبهجی
کاغزمکه بدرنیت، بؤنهدوی لهو نوسراونه
له میشتکنا نهمنیتیهوه، پاشان بهشیومیهکی
گهشینانه بیر بکهرموه.

۲- باسکردنی کیشه کانت، بو ھاوړی
خوښه ویسته کانت؛ وګو بازنگ له باسکیان

A photograph of two hikers with large backpacks walking away on a grassy trail under a clear blue sky. The hiker on the left is wearing a dark shirt and pants, while the hiker on the right is wearing a light-colored shirt and shorts. Both are carrying large, dark-colored backpacks. The trail is covered in green grass, and the sky is a solid, clear blue.

گومانىردن

پەيمان ئەمگىن

بىرگىت كە مەزۇف جەندە ھىزدارە سەبارەت بەو ھىرشەى كە كراوتە سەرى لە لاپەن گومانەو.

ئاپا بۇجى گومان وازوو بەلگىشت دەكات؟ بۇجى بە زووىى داگىرمان دەكات؟ ھۆكارى جىيە كە ھەموومان لاوازين، لە بەرامبەر گوماندا؟ ئاپا ئەمە مانا ئەوئە ھەموومان بېلەزىن؟ نەخىر، ھەموومان ھىزى تايەت بە خۇمان ھەيە. ھەم ئايدىوا ھەمىش سايكۇس دواپىش بە بىروباوەرەو، بەلام خالىكى لاواز لە ھەموو ھىزىكدا ھەيە، ئەگەر سەبرى جامەكان بىكەن ئەوانەى زۇرانىزو ئەوانەى لە مېزوووەو باسى لېومەگىرەت، دواپىش ئەوانەى بە ئەفسانە دەگىرەنەو، ھەموو ئەو ھىزە بەلگىشانە، لە خالىكى لاوازەو شىكىستان خواردو، ئىمەش لە بەرامبەر ئەو ھىزەى گومان، لە خالى لاوازەو دەست بە ئەزۇن، ئەو خالە لاوازەش لە ھەستمانەو، ھەر بۇيەش زۇرىنەى گومانەكانمان كە لە خىزانى ھاورپىس بازارگانى... ھتە، بە گشتى ھەموويان سۇزدارىن، واتا ھەموو ئەو گومانانە لە ھەستمانەو بۇ زۇرىنەشان، گومانى خراپە. واتا گومان ھىرشەكانى چەركەتەو لە ھەستمانەو ھىرش دەكات، ناھىلىت بىرگەندەو بەو ھىرشە بزانەت، تاكو نەتوانەت بەرگىر بىكات، چۈنكە خالى ھىزدار لە مەزۇف ھەقە، خالە لاوازەكەشى بۇ تىكشكانىش ھەستە.

نەبووئەت، بەلام ئەمانىش ھەر لە ھەستمانەو سەرچاويان گىرەو، جىيانابەو، چۈنكە لە رىگەى ھەستمانەو دركى پىكرەو، بۇيە نەتوانراو لە لىكەنەوكانى فېكىرى كاملى وەرگىت، دواى بۇلە گومانىكى پەھە، كە تۈنەكەكانى بە دامەزراوئەى ھىشتۈنەتەو بەسەر پەراوئەكانى لىكچوون.

چىمان دەستكەوت؟

لە ھەموو ئەو لىكەنەوكانەماندا، سىن خالى گىرەگ ھەيە،

پەكەم، دەستگىرەن بەسەر خالى لاوازي ئەو ھىزەى تر، بە ھەموو ھىزەكەمەو ناتوانەت لە بەرگىرەدا بىنەتەو.

دووم، گومان دەتوانەت ئىرىمى بىو بە پىچەوانەشەو ئىرىمى نىيە.

سىيەم، دىگىرەت گومان لەودىو بىرگەندەوكانەو بىت. لە كاتىكدا كە نە تۈنەكەش شىبىكەتەو، كە خالىكى پەھايە بۇلەكەنەوكانەمان.

لېرەدا دېنە سەر لىكەنەوئەى گىشتىگر، بۇ ھەموو باسەكەمان، دواپىش دەرختىنى ھەموو ئەو خالانەى كە دەرەنجامەكان دەخاتەو باوشى لىكەنەوئەى پانتاگىر لە ھەموو پۈنگەپەكى گومانەكانەو. با لە خالى پەكەمەو دەست پىكەمىن، (دەستگىرەن بەسەر خالى لاواز)، مەبەستى سەرەكىم لەو خالە، ھەرلەشتى باسەكى وردە، سەبارەت بە تۈنەكەش سايكۇس باپەتى ئايدىوا مەزۇفەكان، تا لە تەككەو دەك بەو

لە دىرەزى بابەتەكەمەدا، باسى ئەومان كىرد كە گومان لە ھەستمانەو سەرچاوە دىگىرەت، بەلگەشمان ئەو لىكەنەوئەى بوو، كە بەشپەوئەى پىراكتىكى خىستمانە روو. زۇرىكەمان بىرومان بەو پەھە، كە خالە لاوازەكانمان لە ھەستمانەو، دانىشمان بەوئەدا ناو، كە سەرگەوتن بەسەر گەورەترىن ھىز، دەستگىرەتە بەسەر خالە لاوازەكەى ئەو ھىزە. كەواتە، دەستكەبەرى ئەومان ھەيە، كە ئەگەر ھىزەك، جەندە ھىزداربەت، شىكىست پىنەئەى لە خالىكەوئەى، كە دىك كىردن بەو خالە زۇر ئەستەمە، ھەر بۇيەش دەگەنەو ھەمان سەردا، كە پىمان واپوو سەرەكەدانى گومان لە ھەستمانەو. زۇرىك لە تۈنەكەوكان ھۆكارى گومان دەگەنەوئە سەر خۇشەوئەىكى لە پادەدەر، لەوئە ناو دىنەن ئىرىمى، بەلام مەن ئەو دوو تەورە تىكەل بە پەك ناكەم، چۈنكە ھەموو گومانىك ئىرىمى نىيە، بە پىچەوانەشەو ھەموو ئىرىمەكەش گومان نىيە، كەواتە بۇجى دەبەت پىچەوانەكەى پىچەوانەى نەبەت. لەمەو ھەلى تىگەشەن ئاسانترە بۇ ئەم لىكەنەوئە قورسانە، ھەندىجار گومانەردن لە ئىرىمەوئە، ئىرىمەكەش لە خۇشەوئەىكى، خۇشەوئەىكىش لە ھەستمانەو. ھەندىجارەش گومانەردن لەو دىو بىرگەندەوكانەوئە، ئەمانىش لە كاتىكدا كە نەتوانەت شىبىكەتەو، كاتى لىكەنەوكانەى كاملو گەپو

شان فېرى كىردىم

پىلىك پىلىك لەسەر كىردارى بەھىز كىردىنى ماسولكە ۋىرىت، دىتوانىن بىگەيەنن بەو نامانجەى ئاۋاتى بۇ دەخۋازىت!

ژيان فېرى كىردىم: وادابىنى مېشىكت بىرىتىيە لە ۋىستگەيەكى بەرھەمەتلىنى كارمىا لە شارىكى گەورەدا، ئاىا ئەو ۋىستگەيە پىۋىستى بە ئەندازىيەكى زىرەك ۋىتاتو نىيە؟

ژىرى ئاۋەكىت ئەو ئەندازىيە، دىلىيە لەۋەى مېشىكت دىتوانىت بە باشترىن شىۋە چاۋدىرى ژىرى ئاۋەكىت بىكات، ئەگەر خۆت ھەۋلى بۇ بىدىت!

ژيان فېرى كىردىم: ئاۋاناي كار كىردىن تەنھا بە كار كىردىن بە دەست دىت، كەۋاتە تەنھا بىر لەو كارە بىكەرەۋە كە لەبەردەستىدە، بۇئەۋەى بە ھەموو ئاۋاناي گىرگىدەنكىتەۋە ئاراستەى خۆت بىكەتە ئەو كارە.

ژيان فېرى كىردىم: پىۋىستە نەرمونىيەنى توندو تۆلى پىكەۋە گىر بىدىت، توندوتۆل بە، بۇئەۋەى لە ئامانجەكانت پاشەكشە نەكەيت، نەرمونىيە، تا بىتوانىت لەگەل بارودۇخدا بىگونجىت، خۆت لە پىكادانى بەرىبەستەكان بىپارزە.

ژيان فېرى كىردىم: لە كاتى بەرپا كىردى جەنگدا، وامەزانە كە بۇ زالىۋون بەسەر پىكەرەكتەدا پىۋىستە لەو بەھىزتر بىت، سەپىرى رەھبەرى دىندەكان بىكە، دىبىنىت رەھبەرىكە لە ئازەلە دىندەكە بەھىزتر نىيە، بەلام زالە بەسەرىدا!

ژيان فېرى كىردىم: تاكە رىگە بۇئەۋەى بىزانم تا كۆى دىتوانم بىرۇم، ئەۋەى كە تا نەۋەپەرى رىگە بىرۇم!

ژيان فېرى كىردىم: ھەمەستە گەرموگورى، باشترىن ئاۋاناي بۇ جىبەجىكىردىنى كارمەكانت دابىن دەكات، بەبى ھەمەستە گەرموگورى، ھىج كارىكى گەورە گىرگە، پان سەركەۋتو، ئەنجام نادىت، كەۋاتە پىۋىستە لە ھەموو كارمەكانتدا ھەمەستە ھەبىت، ھاۋكات نابىت گىرى تاسەيەكى كورت كە لە پىر دىتو دىمۋات، لەگەل ھەمەستەكىدا تىكەل بىكەيت، كە رىۋىناكىيەكە بەردەۋامە!

ژيان فېرى كىردىم: پىۋىستە ئاۋاناي خۆت بەھىز بىكەيت، بەتابىت رىزگىرت لە خودو بەھابەرزەكان، چالاكىيەكانت ئاراستە بىكە بۇ كارى بەسوودو ناياب، لەسەر ئەم بىنەمايەش رىگەكەت راست بىكەرەۋە.

ژيان فېرى كىردىم: لە كاتى ھەۋدانى بىچاننىدا بۇ گەيشتىن بە ئامانجەكانت، دىبىنىت بەرىبەستەكان رىگەت پىدەگىرن، لەو كاتەدا بەردەۋامى بىچاننى مىروولەت بىتەۋە ياد، كە چۆن بەرىبەستەكان ئاۋاناي رىگەى بەرەۋە ئامانجەكان بىچۆن.

ژيان فېرى كىردىم: ئەگەر ئامانجە بىرىتى بوو لە بەرپەيدانى ماسولكە ھىزو بازووت، پان ژىرى عەقلىت، ئەۋا رەھبەرى بىيادەكەردن بە شىۋەيەكى بەردەۋامو

خالى دوۋەم: (گومان دىتوانىت ئىرىمى بىرۇ بە پىچەۋەنەشەۋە ئىرىمى نەبىت)، واتا، ھەموو ئەو گومانانە دىتوانىت دابەش بىن، بە پىلى ئەۋە ۋەزىفەنى كە مەۋى ھەمەتى، بەشىكى گەورەى ۋەزىفەكانى ئەمەش پابەندو بەستراۋن بە ژيانى خىزانىيەۋە، ھەر ئەۋە ناكىتەۋە كە باس لە زىن مەردىك بىكەن، بەلكو مەبەستەمان خىزانىكى گەورەيە، كەۋاتە ئىرىمەش بەشىك دىبىت لە داھاتەكانى گومان، ھەر جەندە ئەۋە باسكى گەلەك ئەۋە گەورەتر لەخۆدەگىرت، زۆر لەۋەگەورەترە كە مەن لە بابەتىكى ۋاكورتدا ھەلپىزۇم، دىتوانم بىلىم گومان لە ئىرىمەۋە سەرجاۋە دىگىرت، بە پىچەۋەنەشەۋە دىتوانم بىلىم گومان ئىرىمى نىيە، واتا لە سەرىكەۋە ئەگەر گومانەكان لە نىۋ خىزانىك كۆبىكەنەۋە دىگىرت ئىرىمى بىت، ئىرىمەش لە خۆشەۋىستى زۆرەۋە، بە واتاىەكى تر دىگىرت لە نىۋ خىزانىك گومان بە ھۆى ئىرىمەۋە بىت، لەبەرنەۋەى خۆشەۋىستى سەروەر، دىگىرت ئەم گومانە تەنھا پەيۋەندەدارىيەت بە سۆزەۋە. بەشەكەى تر لە دەرەۋەى خىزانىيە، واتا لە نىۋ ھەلپەنىك دورو لە خىزانەكان، دىگىرت ئەۋە گومانە ئىرىمى نەبىت، بۇ نەۋە ھاۋك لەگەل كۆر لەسەر كىردەۋەكانى، خۇ ئەمە ھىج پەيۋەندى بە بارى سۆزدارىيەۋە نىيە، بۇيە دىبىت بە جۋانى لەۋە جىكارىيەنە بىكەن، تاكو بە شىۋەيەكى رۋون لە ھەموو ماناكانى گومان بىكەن، تاكو توۋشى ھىج ھەلپەكى ئاۋەخت نەبىن.

خالى سىيەم: دىگىرت گومان لەۋە دىۋ بىر كىردەۋەكانەۋە بىت، واتا نىزىكە ئەۋە گومانەى كە دروۋستەۋە، ھۆكارەكى پابەند نەبىت بەۋە خالەنى كە باسما كىرد، ئەمەش ئەۋە دىگەيەنەت كە گومانەكان لە كاتى ھىرەكانىيان لە پەنای بىر كىردەۋەكانەۋە خۇيان مەۋەس دەندىن، تا دىگات بەۋەى خاۋەن بىر نەتوانىت ھەست بە بوۋونو جۈلمەيان بىكات، ئەمانىش زىاتر ئەۋە كەسانە دىگىرتەۋە كە بەپەلە بىپار دەندىن.

دەرمەنچام: گومان دىگىرت ھۆكارىك بىت بۇ دەرەخستى راستىيەكان، بەلام لە چ كاتىكىدا؟ لەۋە كاتەى كە راستىيەكان بىنى، نەك ئەۋە دورەۋەرىز بىپار بىدىت، لەمەۋە فەردەبىن كە ھەر بىپارىك دىگىرت گومانى تىبىت، بەلام ناكىت ھەموۋى گومان بىت، ئەگەر ھەر بىپارىكىش بە گومانەۋە لە دىكەۋە، ناكىت ئاۋى بىرەت بىپار، بەلكو دىبىت دوۋبارە ھاۋسەنگى بىرەت لە نىۋان خەپالەكان تاكو بىپارىك لە دىكە بىت، بە بەلگەۋە بە بىگومان، بەلەنەت كە بوۋىكى راستەقىيەى ھەپە، ئەك گوماناۋى.

هاورپييه كى دەگمەن!

دوو لاو ئەومىندە يەكتىرىان خۆش دەۋىست، كە ناتوانىن بە نووسىن وپناى بگەين، خۆشەۋىستى ئەوان، بە وپنەى هيچ كەس نەبوو..

ئەم دوو لاو ئەومىندە ھۆگرى يەكتىرىبوون، تا ئەندازەى مەرگ، ئەوان ھەمىشە پىكەۋە دەرۋىشتىن بۇ گەشتوگوزار، پىكەۋە كاتەكانى بەتالىيان لە نىو پاركەكاندا بە وپنەى دوو كەس كە زۆر لە مېژە يەكتىرىان نەبىنىوۋە، بەسەردەمىرد، جگە لەۋەى كارەكانىيان پىكەۋە بوو، لە دەرۋەى كارىش كاتەكانىيان پىكەۋە بەرپەدەمىرد، ئەوان لە نىو ئەۋەپەرى خۆشەۋىستىدا زىيانىان دەگوزمەند، تەنانت بۇ يەكجارىش لە يەكتىر زىز نەبىوون، پىكەۋە بوونو خۆشەۋىستىيان بۇ يەكتىر گەمىشتىبوۋە ئاستىك كە تەنھا

بۇ خەۋتن لە يەكدى جىادەمىبوونەۋە. ئەوان ھەمىشە لە نىو دىمەنى جانو دەرۋىتى باخچەكاندا، وپنەى فۇتۇگرافىيان دەگرت، تاۋەك يادگارپىكە لايان بىمىنىتەۋە. ئەم دوو لاو پىكەۋە لە تاقىگەى وپنەگرتن كارىيان دەمىرد.. رۇزىكىان كۆرە لاۋەكە رۇششت بۇ سەركار، بۇ شۇرىنەۋەى ھەندىك وپنە، كاتىك كارى شۇرىنەۋەى وپنەكانى تەۋاۋ كىرد، پىش ئەۋەى شوپنى كارەكەى جىبەپىلتىت، ھەموو شتەكانى رىكخستو لە شوپنى كەلۈپەلەكانى لە جىگەى تاپبەتى خۇياندا دانان، ھەر لە پەراۋو ماددەى كىمىيى تاپبەت بە شۇرىنەۋەى وپنەكان، چۈنكە ئەو رۇژە ھاورپىكەى نەھاتىبوو، لەبەرئەۋەى مەۋەيدى بۇ چاۋپىكەۋتنى داپكى ھەبوو..

بۇ رۇزى دواتر، ئەمىيان زوۋتر لە پۇزان رۇششت بۇ سەر كارەكەى، بۇ راپەراندنى كارەكانى، سەرەتا دەستىكرد بە شۇرىنەۋەى وپنەكان، بەلام ھاورپىكەى رۇزى پىشوو ترشى ماددە كىمىيىيەكەى بە ھەلە دانابوو، ئەۋەى نەدمىبوو پوۋبىلات، پوۋبىدا، لەو كاتەدا كە سەرۋالى كاركرىن بوو، سەرى بەرز كىردەۋە بۇئەۋەى ھەندىك ماددەى كىمىيىي ھەلگىرىت، لە ناكاو ماددەكەكە رۇزا بەسەر دەموۋچاۋىو پوۋخسارىدا، ھاورو قىژەى ئەم لاۋە ھەموو كارمەندانى كارگەكەى بە ئاگا ھىناۋ ھەموۋان بە ھەلەداۋان بۇلاى ئەو رۇششتن، كاتىك بىنىيان ھالەتەكەى زۆر ترسناكە، زۆر بە خىرايى گۈستىيانەۋە بۇ نەخۇشخانە، لەو كاتەدا ھاورپىكەى گەمىشتە كارگە،

ھەندىك لى ھاورپىكانى كە لەسەر كار مابوونەو بە پەشۋاكايىيەو ھەوالەكەيان پىگەياندا!

ئەوېش باش دىمىزانى كە ئەو ترشە چەندە ترسناكە كە رۋاۋە بەسەر پرووخسارى ھاورپىكەيدا، دىنباۋو لەۋەى كە دىمىتە ھۆى لە دەستدانى چاۋەكانى شىۋاندنى پرووخسارى، دىمىزانى جى پروودەت! ھەريۋىيە سەرچەم ئەو وىتەنەى كە پىكەو بۇ يادگارى گرتىۋويانن دىراندنى زۆر بە خىرايى كارگەكەى بەجىھىشتو رۋىشت، ھاورپىكانى دىكەى بەم دىمەنە پەشۋاكايىو نەياندىمىزانى ئەم مامەلە دلپەقەنە بۇ؟ لە برى ئەۋەى بە گىرمانەو بىرۋات بۇ لى ھاورپى گىيانى بە گىيانىيەكەى، ئىستا كە دىمىزانى ھاورپىكەى چاۋەكانى لە دەست دەت، وىنەكانى رۋزانى رابردوويان دىمىزانىتو كارگەكە جىدەمىزانىت!

دۋاى چەند رۋزىك ھاورپىكانى دىكەى كارگە جگە لە ھاورپى زۆر ئەزىزو گىيانى بەگىيانىيەكەى نەبىت، كە لە رۋزى پرووداۋەكە بە دۋاۋە تەنەنت كارگەكەى جىھىشتىۋو، كەس نەيدىمىزانى بۇ كۆى رۋىشتو، ئەۋاننى دىكە بۇ ھەۋالەپرسىنى ھاۋكارەكەيان سەردانى نەخۇشخانەيان كىرد تا ھەۋالى تەندىروستى ھاورپىكەيان بېرسن، كاتىك گەيشتە نەخۇشخانە ھەمۋان توۋشى سەرسورمان بوو، چۈنكە ۋەك ئەۋەى ئەۋان چاۋەپىيان دىكەرد ۋا دەرەچەو، بىنپان چاۋەكانى چاكبوۋەتەو ھىچ زىيانىكى پىنەگەيشتو، تەنە كەمىك پرووخسارى شىۋا بوو، ئەۋىش دىكتۋرى جۋانكارى بەلنى دابوۋ كە بە نەشتەرگەرىيەك پرووخسارى بگەپىننىتەۋە بۇ بارى ئاسابى خۇى.. بەم دىمەنە يەكجىر دلخۇشبوون.

بەلام تەنە خەمى ئەم لاۋە ئەو ھاورپىيەى بوو كە بەردەۋام پىكەوۋ بوونو زۆر ھۆگرى يەكتىرىبوون، ئىستا بۇ تەنە جارىكىش ھەۋالى نەپرسىۋە! رۋزان ھاتو رۋىشت، ئەم لاۋە بە

تەۋاۋى چاكبوۋەتەۋ لە نەخۇشخانە چوۋە دەرەۋە، دۋاى چاكبوۋەتەۋى گەپاۋەۋە بۇ سەر كارگەكەى، سەپىرىكى زوۋرى كارگەدەكەى كىردو بىنى ھىچ كام لە وىنەكان لەۋى نەمابوون، ھۆن ھۆن فرمىسك بە چاۋەكانىدا دىمەتەنە خوار، بۇ ئەۋ ھاورپىيەى كە ئەۋەندە بى ۋەفابوۋە لەگەلىداۋ لە ناسكتىرىن ناپەچەتتىرىن ساتەكانى زىياندا جىي ھىشتوۋە!

لەگەل ھەمۋو ئەمانەش بىرپارى دا، بە ھەر نىرخىك بىت ھاورپىكەى بىدۇزىتەۋە، بەلام نە لە مال، نە لە ھىچ لەۋ شىۋانەى كە چارەن پىكەۋە دىمىشتىن نەبوو، بىرى كەۋتەۋە كە ھاورپىكەى زۇرچار باسى شارپىكى دىكەرد كە چەند دىگىرو سەرنچىركىشە، ئىدى بىرپارى دا، بىجىتە ئەۋىش تا بىتۋاننىت سۇراغىكى بىكات، بەلكو چوۋىتە ئەۋ شارە!

بۇ رۋزى دۋاى بەپىكەۋە، كاتىك گەيشتە شىۋىنى دىپارىكارو، چوۋە ئەۋ باخچەمەى كە ھەمىشە ھاورپىكەى لە رۋزانى پىكەۋەبوۋىيان، باسى دىكەرد، كاتىك گەيشتە باخچەكە ھاورپىكەى بىنى لەسەر كورسىيەك دانىشتىۋو، ھىدى ھىدى لە پىشتەۋە بەرەۋە لى ھاورپىكەى رۋىشت، بەبىنەۋەى ھاورپىكەى پى بىزاننىت، كاتىك گەيشتە بەردەمى بە چاۋىكى پىر لە خەمەۋە بۇى رۋانى، چۈنكە لە ناسكتىرىن ناپەچەتتىرىن ساتا جىي ھىشتىۋو، ئىدى لەۋ دەمەدا ھەرچۇنىك بىت بە چاۋى پىر لە ئەسرىن بە قورگى پىر لە گىرمانەۋە لە پىشتەۋە كەۋتە قىسەردىن لەگەلىدا.. دىمىت جى بى بىلنىت؟ ئىستا ھەمۋان دىلپىن، دىمىت بلى؛ ئەى بى ۋەفا، ئەمە بوو، ھاورپىيەى راستەقىنەۋ دىسۋزى تۋا! ئەمە بوو ۋەفادارى و خۇشەۋىستىت؟

دىمىزان ئەۋەى زىاتىر جىگەى سەرسورمان بوو، ئەۋەبوۋ كە دۋاى ئەۋەش كە گۆى لە دەنگى بوو، نە گىرنگى پىداۋ نە لە شىۋىنى خۇى ھەستائو نە ئاۋرى لىداپەۋە! دىمىزان بۇجى؟ ئاىا بىرۋادەكەن كە ھاورپى

خۇشەۋىستەكەى چارەنى نابىننىت، چۈنكە چاۋەكانى لەدەستداۋە؟! ئەمەش دۋاى ئەۋەبوۋ كە ھەستايە سەپىرۋ بە پارمەتى گۇچانەكەى دەستى رۋى تەى دىكەرد، تا نەكەۋىتە چالىكەۋە!

ئاىا دىمىزان بۇجى؟ ئاىا دىمىزان كە بۇجى ئەم ھاورپىيە ئىستا نابىنپا! بىرتانە كاتىك وتمان كە ھەۋالەكەى بىست ھەمۋو وىنەى يادگارپىيەكانى دىراند، لە يادتەنە كە وتمان شىۋىنى كارگەى جىھىشتو كەس نەيدىمىزانى بۇ كۆى رۋىشتوۋە! رۋىشتوۋە! رۋىشتوۋە!

ئەۋ كات رۋىشتىۋو بۇ ئەۋ نەخۇشخانەمەى كە ھاورپىكەى لىبوو، بىرسىپارى لە پىزىشكەكەى كىردىۋو سەپارەت بە چارەنۋوسى چاۋەكانى ھاورپىكەى، پىزىشكەكەش لە ۋەلامدا وتىۋو، ئەۋ چاۋەكانى لە دەستداۋە، ئىدى بۇ ھەمىشە ناتۋاننىت بىبىننىت، دىمىزان ھەلۋىستى ئەم دۋىستە دىگەنەى جى بوو؟ كە تا ئىستا ئىمەش ۋاماندىمىزانى كەسىكى بى ۋەفاۋ بى ئەمەك سىلەۋ بى ھەلۋىستە، ھەر لەۋ كاتەدا ھەر دۋوچاۋى خۇى پىشكەش بە ھاورپىكەى كىردىۋو، وتى؛ مىن نابىنا بىم باشترە لە ھاورپىكەم، ئىدى لەسەر داۋاى خۇى پىزىشكەكە نەشتەرگەرىيەكەى بۇ ئەنچامداۋ چاۋەكانى بۇ ھاورپىكەى داناپەۋە!

سەرمەپى ئەۋەش بۇ ئەۋەى ھەستى ھاورپىكەى پارگىت و ھىچ كەسىش بەم كارەى نەزاننىت، شارمەكەش جىھىشتوۋە!

ئەى دىمىت ئىستا ھەلۋىستى ئەم كەسە چۇن بىت، كاتىك دىمىننىت لەبەرچاۋى خۇىدا، ھاورپى خۇشەۋىستەكەى لەبەرخاترى ئەۋ كۆپىۋوۋە ئىستا بە گۇچان رىكە تەى دىكات!

لە كۆتاپىدا، ھىۋادارم ھەمۋان بىتۋاننىن ۋەفادارو بەنەمەك بىن، بەرامبەر ھاورپى و دۋىستان و ئەزىزانمان، ئالىم ۋەكو ئەم ھاورپى دىگەنە، بەلام خۇ دىكەردىت ۋەكو نىۋەى ئەۋ، بەۋەفابىن!

لە شەقامەوۈ فېربووم!

رەمەزان غەبىر

ھەشيانە تۈزۈك بە ھىۋاشى ئامانچو
ھىۋاكەى دېتە دىيى، بەلام كۆلنادات
بۇ ئامانجەكەى، پىڭاى سەختى ژيان
دەگىزىتەبەر تاكۆتايى!

ھەيانە لە ژياندا زۆر دەملەمەندە،
بەلام بۇ ساتىك تامى لەو خۇشەيىيە
نەگىردوۈە كە لە ئاۋىدا دەزى، بەم چەشەنە
لەو ئۆتۈمبىلە نوپىيە دەجىت كەوا ئەۋەى
لە ئاۋىمەتى كۈنە!

بەلى ھەزارانىكىمان ھەيە لە ژيانىان
زۆر دىلخۇشەن، زۆر دىلخۇشەن لەو ژيانەى
تىيادا گوزمەر دەكەن، بەو بەشەى ھەيەتى
پازىيە، لە كاتى ئۈستىنىدا بە ئاسوۋەدىي
سەر دەكاتە سەر سەرىنەكەىو بە ئارامى
دەخەۋىت! نەۋەش لەو چەشەنە ئۆتۈمبىلە
دەجىت كەوا كۈنەم ئەۋەى ئاۋىشى نوپىيە!
ھەشيانە ھەردوۋىكىان نوپىيە ھەشيانە
ھەردوۋىكىان كۈنە!

لە شەقامەۋە فېربووم: لە پىڭاگان
ۋەستانى كاتى ھەيە، ئىمە پىي دەلىين:
(ترافىك لاپت)..

بەلى خۇيەتى، ئەھا ئەو سى رەنگەى
ھەمىشە لامان ۋەكو ناسىۋىكى لىھاتوۋە
كە لەبەردەمىدا رادەۋەستىن!

بەلى ژيانى مۇۋەكەنىش ۋەھايە
نەۋانەى بۇ ماۋىيەكى كاتى لە ژيان
دادەپىزىن، بەلام لە كاتى رۇشىتى بەردەۋام
دەبىت!

لە كاتى ۋانەكاندا گەيشتمە شوپىنى
مەبەست، ئەو شوپىنەى لەو پىڭايەدا بۇى
دەپۇشىتم، ئاخۇ چەندانى ۋەكو مەن بەو
پىڭايەدا گوزمەدەكەن!!

ژيانىكى زۆرمان بەرنەكەۋىت!
ئىدى بۇچى دەبىت دىلە ئاخۇش بىت،
كاتىك زۆر كەس پىش مەن لەو تاسەمان
داۋەو بە سەلامەتى دەرچوون!
لە تاسەكانى ژياندا ھىۋاشى دەكەمەۋە،
تا بە ھىۋاشى گوزمەر بىكەم بە نىو
شەقامەكانى ژياندا..

لە شەقامەۋە فېربووم: پىڭاى سەرمەكىو
پىڭاى لاۋەكى ھەيە، پىڭاى سەرمەكى ژيان،
خاۋەن ئامانجەكانى، ئەۋان ئەۋ پىڭايە
دەگىزىتەبەر تا كۆتايى، با دوۋرىش بىت،
گىرگە ئەۋەيە دەكەن بە ئامانجەكانىان!!
ھەروەھا فېرى ئەۋە بووم، كە پىڭا
لاۋەكەيەكانى ژيان، جگە لە جەنجالى،
شىتىكى دى نىيە، بۇيە زۆرەى كەس
لەبەر كورتى ئەم پىڭايە دەگىزىتەبەر!

ئاخۇ چەندەكەس ئەم پىڭا ئاخۇشەيان
تاقىكرەبىتەۋە لىي دەرنەچوون،
نەمانتوانىۋە بىنەۋە سەر پىڭاى سەرمەكى
ژيان؟!

لە شەقامەۋە فېربووم: ئەۋەى
بەسەر شەقامەكانەۋە گوزمەر دەكات
ئۆتۈمبىلەكانى!

ھەيانە خىرايە لە رۇشىتىدا، ھەشيانە
ھىۋاشە.. ھەيانە ئۆتۈمبىلەكەى نوپىيە، ئەۋەى
لە ئاۋىمەتى كۈنە! ھەشيانە ئۆتۈمبىلەكەى
كۈنەم ئەۋەى لە ئاۋىمەتى نوپىيە!

بەلى ژيانىش ھەروايە، مۇۋەكەكان
گوزمەدەكەن بۇ پىڭاى ژيانىان بۇ ئاۋاتو
ئامانجىان!!

ھەيانە زۆر خىرا دەكاتە ئامانجەكەىو
بە دەستى دىنىت!

كاتىك بە پىڭاگان دەپۇيت، تەنھا ۶۰
مەترى سەرما دەبىنىت، پاش بىرىنى
۶۰ مەترەكە، ۶۰ مەترى دېكەش ئاشكرا
دەبىت، ژيانىش ھەروايە لە پاش بىرىنى
۶۰ مەترى پەكەم، ۶۰ مەترى تىرت بۇ
ئاشكرا دەبىت!

پۇۋىك بە خەيالى شەقامەۋە چاۋەكانەم
نوقى خەيالات بوون، سەرنەجام شتەكەلىك
لە شەقامەۋە فېربووم، كەوا لە زانكۆكانىش
دەستاكەۋىت!

لە شەقامەۋە فېربووم: كە پىڭاگان
ھەروەكو ژيان، جۇراۋاجۇرن، جۇرە
پىڭايەكەم بىنى زۆر تەسك بوو، ھەروەكو
ئاخۇشەيەكانى ژيان، جۇن دلى مۇۋەكەكان
تەسك دەكاتەۋە!

لە ھەمان كاتىدا پىڭايەكى تىرم بىنى
فراۋانېۋو، بەرپاستى زۆر بە جوانى
فراۋانېيەكەى دىار بوو! ھەروەكو مۇۋە
دلفراۋانەكان، ھەرگىز ئاستەنگىك لەو
پىڭا فراۋانە ئاپانۋەستىنىت!

لە شەقامەۋە فېربووم: جۇرەھا كەس
بەم پىڭايەمەدا دەپۇت!

ژيانىش ھەروايە، كەۋاتە بۇچى دەبىت
دەم تەنگ بىت، كاتىك لە ھەمان پىڭاۋە
دەپۇين؟ ئەى ئەۋانىش مۇۋە نىن!!
با ھەرچەندە خراپىش بىن، بەلام
ئەۋان مۇۋەن ۋەكو ئىمە! لەبەرنەۋە
ھەموۋيانم خۇشەۋىت..

لە شەقامەۋە فېربووم: كەوا ھەموو
شەقامىك تاسەى ئاخۇشى تىدايە،
بۇيە لە كاتى پىداۋىشىتىدا دەبىت
ئۆتۈمبىلەكەىمەن ھىۋاش بىكەينەۋە، تا

خەلوە تەگدى دۇستان

روليا خەلىقوفا

دەخۋازم، وام لېيگە زياتر تېگەم تا ۈك
ناسمان كە جۇن فرمىسى تۆى بە بەنھانى
خەشارداۋو بەشئوۋى ئەستىرە نىسانى
نېمەى دىدات، مئىش دەمەۋى زياترو
زياتر تېگەم، تا زياتر ناۋىتەم لەگەل
تۇدا، جۈۈن لەگەل تۇسا فېرى ۋەقادارى
دېم، ۈك جۈۈن ۋەقادارىت ئۈندۈۋە بۇ
مەشۋەقەگەت كە رۇزە بەرگى رەشت
كردوۋوتە بەرگى ھەتھەتايى، جۈنكە
دلىئاي كە ئىتر دىدەكەنت بە خۇرى جۈۈن
رۇشن نايىت، ئەھا لە تۈۋە فېرى ۋەقاش
دېم، بۇيە دىسانەۋە ستايشت دىكەم
دەلېم، ئەى شەۋ لە تارىكىتدا، روۋناكى
زىان بەدى دىكەم، لە بېدەنگىتدا كۈيەم لە
ھاۋارى شادىيە، بانگم دىكات بۇ لاي خۇى.
ئەى شەۋى گەۋرەم بەرز، ئەى ياۋەشى
دايك ئاسا، تۇ دەبىت باۋەشىكى جەندە
مېھرىبان بېت، بۇيە لە كاتى ھاتنى تۇ
عاشقان دەرەدداران جاۋەروانى، خۇداناسان
دېنۇ بە كۇلى خەمۇ بە دۈنيەك مەراقۇ
ھىۋاۋە، لەگەل تۇ بېداردېن، ھەر بۇيە
خۇداگىيانىش تۇى ھەلەزاردوۋە لە كاتى
ھاتنى تۇ، تا بەندەكەلى لەگەلى بىكەۋنە
زۈۋاۋ دىمەۋى نىزىكتىرېت لە كانىنەكانى،
تاباشتر كۈى بۇ رازوۋ نىازەكەيان بىگىرېت،
دىمەۋىت لە خەلوۋەنگەى نارامىدا،
نەرخەيانتر لەگەلىان گەتۈگۈ بىكات!

بىر لە دوۋر دەريايىيەگى بىن
مەھلەكەى خىنكە شەۋ.
ۋاتە، ھەرگەس دىمەۋىت، دوۋرىى
خۇداناسى كۈيىكەتەۋە، بايزانى شەۋ
دەريايەكى بىرە لەم دوۋرە، ھەرگەسىشى
تېيىچى، ترسى خىنكەى تەبىن، ۈك لە
دەرياي ئاۋدا، كەۋابى ئەى جۈۋانترېن كاتى
سروشت، رۇجۈۋىشەم لە نىۋى تۇدا ۈك
ھاتىنە دەرەۋى ئەلماسە لە زېر زەۋى،
جۈۋن گەر رۇيچەم لە نىۋى تۇ، ۈك ئەمۇ
ئەلماسە دىمەم كە خۇى خەشارداۋە لە زېر
زەۋى.

ھەر لە تارىكى شەۋاپە رى درى
نەھلى نىياز
رازى دل نىقشايكەن خەلوۋەنگەى
خاسانە شەۋ

ۋاتە، مەگەر ھەر لەتارىكى شەۋدا
رىگايى دلىداران بىلرى، رازى دلىان بۇ
يەكتەر دەرەخەن، جۈنكە شەۋ خەلوۋەنگايى
دۇستانە، تۇ مەنت پەرۋەردە كىردوۋە ئەى
شەۋ، كۈتى شەرمەندىيىت شىكاندوۋم.
ۋات لىكىردوۋم نەۋەى لە رۇز لە نىۋى
دەلەجۈكەگەم بەنگ دىخۋاتەۋە لە كاتى
ھاتنى تۇ نىقشايى بىكەم دەريخەم، ئەى
ھاۋدەمە رەشپۈتەكەم، بىجۈۋىشەم لەگەل
تۇدا گەۋرەيىيە ئەى شەۋى جۈۋان مەن
ھەمىشە ئاۋات بە ھالى بوۋو تېگەشتىن

نازانەم جۇن بېت بلىم؟ زەللىشەم لە
بال تۇدا سەرىبەرزىيە، كەۋتەنىشەم لە تەك
تۇدا سەرىكەۋتە، تارىكىشەم روۋناكىيە،
خەمبارىشەم شادىيە، ساردوسرىشەم
گەرمەۋوتە، بىن جىراش بە، دۈنيام روۋنە،
تۇ فرىشتەيەكى بەرگ سىبى، خۇدا بۇ
نېمەى نارەۋىت، مامۇستايەكى رىگەمان
بېنىشان دىمەۋىت، رىگەى تارىكەمان بۇ
روۋناك دىكەيتەۋە، تاۋىلى دۈزىنەۋەى
روۋناكى بىن، ئەى شەۋى بەلداۋ دەيچۈر، تۇ
ئەمۇ شىكەستەى نامكوزىت، بەلگۈ بەھىزىترم
دىكەيت، تۇ ئەمۇ رىگەيەى ۋىۋوۋىشەم لە
نىۋى تۇدا، دۈزىنەۋەى زىانە.

ئەى ئەمۇ دەرەختە جۈۋاۋ ۋەرزەى
سال، مەن تىكا دىكەم وام لېيگە تا عادەت
بە بېدارىت بىگرم، جۈۋن بېداربوۋن
لەگەل تۇدا، ماناي بىن ناگايى خەمە
لاى مەن ھەمىشە نەزەدەكەم كە ج زوۋتر
خۇرناۋابىۋ سەماى نارامى لە باۋەشى
ناۋازەكەى تۇدا بىكەم، بۇ ھەمىشە ناۋاتى
دوۋبازە نەھاتىنەۋەى سەھەر دىكەم،
مەگەر ھەر شاعىرى يايەبەرز تۈۋاناي
راستى يەيىقى ھەقۇ گۈفتارى شىرىنى
ھەيىت، ۈك مەخۇى شاعىر لەم دېرە
شىعرا ئەدا دەلەت:

ھەرگەسىك تالېپ بە دوۋرى بە
مارىفەت كۈكۈرەنە

بەرزان ئەبۇبەكر

ئەو سىفەتەنى

ئافەتان دەزانكەن

لە ھەسەرەكانياندا ھەبىت!

فېلىم گۇرانى، بەلكو زۇرجار لە كاتى سەيركردنى خۆپىندىنەۋى ھەۋالىشدا، گەر بېژمەكە ئافەت بوو، بە سەرسورمانەۋە سەيرى دەكاتو چاۋى لەسەر ناتروكىنىۋە بە قەدو بالادا ھەلەدەت، بەشۋەمەكى گىشتى ئەم سىفەتە لە ھەر شۋېنۋە جېگەيەك بېت، يەككە لەو سىفەتەنى ئافەتان بېزار دەكاتو لە ھەمان كاتدا بە سىفەتەنى نەزىنىۋە قېزەۋنى پىۋان دادەنرەت، لەبەرئەۋە زۇر پىۋىستە پىۋان لەم سىفەتە خۇيان بە دووربەگرن.

۲- راپا: كەسى راپا كاتىك ئافەتەنى جۈانتەر لە ھەسەرەكەى خۇى دەپىنەت، سۆزۈ خۇشەۋىستى خۇى بۇ دەردەپەتۋە ۋا دەزانىت گۆپىنى ھەسەر ۋەكو گۆپىنى جلوبەرگۈ كەلۋەلەكانىيەتى، لە دۋاى بېزاربۋون لىيان بېرات جلوبەرگۈكى مۇدىرنترۋ جۈانتەر بېرەت، ئەم جۆرە كەسانە بەپىنەۋەى حساب بۇ ھەستى مۇۋەنەى خىزانەكانيان بىكەن، ھەر زوۋ بە بىانۋى لاۋازو بى بىنەما دەست

گومانى تىدا نىيە كە سىفەتى خراپۋ نىگەتەف زۇرن، بەلام ئىمە بۇنەۋى زۇر دىرژە بە باسەكەمان نەدەپىن، سەرمەكترىن ئەم سىفەتەنى باس دەكەپن كە ئافەتان رەيان لىيەتىۋە ھەزەمكەن ھەسەرەكانيان لەو سىفەتەنەۋە بە دووربەن.

۱- جاۋاباشقال: ئەم سىفەتە بەو كەسە دەۋرەت كە بەردەۋام چاۋى دەگېرەتۋە سەيرى ئافەتان دەكاتو تانەۋە تەشەرىيان لىدەت، بېنەۋەى ھىچ حسابىك بۇ ھەستە نەستى خىزانەكەى بىكات، تەنەت زۇرجار كە لەكەل خىزانەكەشىدا لە كەشتەكەپە، ياخود دەۋرەتە بازاپ، پان سەيران، يا ھەر شۋېنەكى دىكە، بەردەۋام چاۋى بە دۋاى ئافەتاندا دەگېرەت، ياخود لە شۋېنە گىشتەپەكان ۋە بەردەم زانكۆۋ پەيمانكاكان رادەۋستى، ۋەكو ئەۋەى لە نىۋە كۆشەكىكى دېرەپىندا ۋەستەپەت، تەنەت لە كاتى سەيركردنى تەلەپزەپىنىشدا، نەك

لە ژمارە (۳۹- ۴۰)ى بېرىدا، باسەمان لە ھەندەك لەو سىفەتەنە كە ھەسەرەمان ھەزەمكەن لە يەكەپە ھەپىن، بېگومان مەۋۇف بە سىفەتە جۈانەكانەۋە دەۋانەت دىرژە بە ژيانى ھەسەرەى خۇشگوزمەنىۋە ئاسۋودەپى بەت. دەۋانەت ژيانەكى ئارام ۋە ئاسۋودە، دوور لە ناكۆكىۋە شەۋە ئازاۋە، ھەراھەم بەپىنەت، لە ھەمان كاتدا پىۋىستە خۇمان لە سىفەتە خراپۋ نىگەتەپەكان داپەنەن، چۈنكە گومانى تىدا نىيە كە چاكو خراپ پىكەۋە كۆنابەۋە، ھەمۋو سىفەتەكى خراپ ۋە نىگەتەپە ھەپىچەۋەنى سىفەتە باشەكانەۋە، دەپنە ھۇى شەۋە ئازاۋە ناكۆكىۋە دوورەمكىۋە سەرمەنچام جىابۋونەۋە لەپەكترەن. لەبەرئەۋە لەم بابەتەدا باس لەو سىفەتە نىگەتەپەنە دەكەپن كە ئافەتان ھەزەمكەن لە ھەسەرەكانياندا نەپەت، بە پەشتىۋانى خۇدا لە ژمارەى ئاپەندەشدا باس لەو سىفەتەنە دەكەپن كە پىۋان ھەزەمكەن لە خىزانەكانياندا نەپەت.

۱۰- تەممەل ۋە دەستەوسان: لە زانستى دەروونناسىدا ئەمجۇرە كەسانە ناودەبىرىن بە (دەستەوسان)، ئافرىت بە سروشتى خۇي رەقلى لە پياۋى تەممەلە، مەۋقە تەممەل كاروبىشە خەۋو خوارىنە، ھىچ كات بىر لە گۇرپانكارى بەرەۋىشچوون و برەودان بە لايەنى ماددى مەعنىۋى ناكاتەۋە، ھەۋلى گۇرپانكارى بەرەۋىشچى باشىرو دابىنىكرىنى گوزەرائىكى ناسودە بۇ خىزانەكەى نادات، بە بىيانوۋى جۇراۋ جۇرى لاۋازو بى بنەما، ئافرىت ھەزەمەت ھاسەرەكەى چالاكو گورچو گۇلو خاۋەن ھىۋاۋ ئاۋات بىت، بەرەدەۋام ھەۋل بەدات بۇ دابىنىكرىنى ژيانى باشىرو ناسوودەتر بۇ خۇي خىزانو مىندالەكانى..

۱۱- پياۋى گومانىۋى: ئەمجۇرە كەسە لە ھەموو شىتلىكى خىزانو مىندالەكانى بە گومانە، تەمانەى جگە لە خۇي، بە كەس نىيە، بىگومان جىۋاۋىيەكى زۇر ھەمە لە ئىۋان ئىرىمىو گوماندا، گومان لە تەمانە نەۋونەۋە سەرچاۋەدەگرىت، بەلام ئىرىمى لە خۇشەۋىستىيەۋە، بە مەرجىك لە سنوور دەرەنەچىتا گەر لە سنوور دەرچو ئەۋا لە ئىرىمىيەۋە دەگۇرپىت بۇ دىلپىسى، دىلپىش پەككە لەو سىفەتەنەى ئافرىتان زۇر بىلزار دەكاتو ژيانو گوزەرانو پەكەۋە ژيان بەرەۋى ئافرىتى خرابو تال دەبات.

ئەمە سەرمەۋى ئەۋەى مەۋقە دىلپىس، ھىچ كات ناتوانىت ناسوودە بىت، چۈنكە بەرەدەۋام لە بىرى ئەۋەدەپە كە رەنگە ھاسەرەكەى خىيەنەتى لىبكات، ھەمىشە لە دىلەۋاۋىدەۋە ناتوانىت ساتىك بە ئارامىو بى بىركرەنەۋەى نەزىنى بىزى، ھەر بۆيە ئەم سىفەتە بە قىزەۋىتىن سىفەتى ھاسەرە دادەنرىت، لە ھەر مەللىكا ئەم سىفەتە بوۋنى ھەۋو، بەختەۋەرى ناسوودەپەى و كامەرانىو خۇشگوزەرانى مالاۋاپى دەكات.. جگە لەۋەش خاۋەنەكەى خۇي توۋشى دەردىكى كوشىندە كىرەۋە تەنانەت ناتوانىت گەشتىكى ناسوودەش ئەنجام بەدات، دىلىشى دوۋچارى دەردىك كىرەۋە كە چارەسەرى لاي ھىچ پىزىشكىك دەستىناكەۋىت، ئاۋاتەخاۋەم ھاسەرەن بىتوان بۇ ھەمىشە ئەم سىفەتە خراب و قىزەۋەنە خۇيان بە دوۋرىگىرنا بە ھىۋاۋى ژيانىكى بەختەۋەرى ناسوودە بۇ ھەموۋان!

بە چاۋىدا، ئەگەر لە ھاۋىندا خىزانو مىندالەكانى بىتە گەشتىكى چەند رۇزە، ئەۋا تا سالى ئاينەدە ياسى دەكاتەۋە.. تەنانەت ئەگەر خىزانەكەشى چىشتىكى خۇش و بەتام ئامادە بىكات، ئەۋە مەنى دەكات بەسەرداۋ دەلىت، پىداۋىستىيەكانى خوارىنەكەى مەن كىرەۋە، بۆيە تۇ تۋانىۋە ئەۋە خوارىنە ئامادە بىكەت!

۷- خاۋەن سروشتىكى ناخۇش: لەجلوبەرگىدا، لە ھەلسوۋەتدا، لە خوارىندا، لە چۈنەدەۋەدە، لە ھەلپۇزەندى رەنگىدا، تەنانەت لە ناۋانى مىندالەكانىدا، بە ھىچ شىتلىك رازى نابىت، ئەگەر ھاۋا نەبىت لەگەل زەۋوۋى ئارەۋوۋى ئەۋە، لەبەرەۋەش زەۋوۋى قورس و شازە، شىتلىك نابىت ھاۋا بىت لەگەلدا، چىشت خۇي كەم بىت، چا زۇر شىرىن بىت، رەنگى قوماش و جەلەكانى زۇر تىر بىت، ئىدى ھەشتىكە ھەر جۆنلىك بىت، رەخەنەكەى لىدەگرىت، ئەگەر ئاۋاۋاۋە چاكتىر دەۋو..

۸- لاۋازى كەسەپەتى: ئەمجۇرە كەسانە بە زۇرى دايىكو خوشكەكانى سەرىپەشتىۋاۋ بەرپەۋەرى كاروبارەكانى نىۋمالى بۇ دەكەن، دايىكو، پورى، دەست لە كاروبارى نىۋمالى ۋەردەدەن، لە ھەمان كاتدا ۋادەزەنەت خىزانەكەى يارىيەكە لەبەردەستىدا، ھەموو ھەۋالىكى مەلەۋەى لاي خوشكەكانى ھەمە، بە بىيانوۋى ۋاۋىزەندە پىرسكرەن، بىراكانى رادەسپىرەت بۇ زۇرلىك لە راپەرەندى كاروبارەكانى مال، دەرووناسان دەللىن: ئەمجۇرە كەسانە ئەۋەندە لاۋازن لە بەرپەۋەرىنە تەمانە بەخۇبەۋىندا، زۇرچاۋ شايەنى ئەۋەندىن نازاۋى پىۋەتى ھەلگىر.

۹- مۇن و گىزۇ تۈرە: ناسراۋە بە پىۋە سەۋەكە، كاتىك دەگەرتەۋە بۇ مەلەۋە، بە ھۇي تىرەۋەنە ئاگرىنەكانىيەۋە، ھەموو بىدەنگ دەۋىن، ھاۋا بۇ ئەۋە كەسەى سەرىپەچى ھەرمەنەكانى دەكات، پان لە رەۋىدا رادەۋەستىت، كاتىك تۈرە دەۋىت زەمانى زۇر پىسە، ئەۋەندە مۇن و گىزۇ، تەنانەت لە كاتى ۋەنەگىرەندىدا پىناكەنىت. ۋادەزەنەت ھەناسە بۇ خىزانەكەى دەدات، كاتىك تۈرە دەۋىت چى لەبەردەستىدا بىت، پەرداخ سوراحى، پىالە، پىلاۋ... دىھەۋىزەت!

لە ھاسەرەكانىيان ھەلدەگىرە لىيان جىيەدەنەۋە، رەنگە لە دە سالى يەكەمى ھاسەرەگىرىدا چەند چارىك پىرۋەسى ھاسەرەگىرى ئەنجام بەدات، لە زانستى دەروونناسىدا ئەمجۇرە كەسانە لە سىفاتو ھەلسوۋەتدا دەچىنرىن بە مەيموۋن، مەيموۋن كاتىك دەچىتە سەر لىقى دەرەختىك، ئەگەر لىتىكى جۋانترى بىنى، لىقەكەى خۇي بەجىدەھىللىتو دەۋاتە سەر لىقە نۆيەكە.

۲- لاساۋى كەرمەۋى ئافرىتان: ئەمجۇرە كەسانە لە جىلوبەرگە كەلۈپەلۋ تەنانەت رۇشەتلىشدا لاساۋى ئافرىتان دەكەنەۋە، بۆيە دەۋىنىت جەلەكانىيان لە قوماشى نەرمە تەسك دەۋورن، بە نەرخىرەن گىرەنەھاتىرەن بۇن بەكاردەھىن، تەنانەت لە كىرەنى كىرەۋە جىلو ئەۋە شتەنەشدا كىيەركى لەگەل ئافرىتاندا دەكەن، نىۋەى داھاتى مانگانەيان بۇ كىرەنى جىلوبەرگە پىلاۋ مۇدەلات خەرج دەكەن!

۴- ھەرامۇشكار: ئەۋە كەسەپە كە تەنانەت كەسەپەتى خۇشى ھەرامۇش دەكات، دەۋىنىت ھەمىشە كەسەپە ھەلۋەشەۋە بۇنى ناخۇش و جىلو ئوتو نەكرەۋە چىكەن، ھەمىشە جىلوبەرگەكانى بە چارىك شۇرىن پاك نابىتەۋە، بەلگە پىۋىستى بە چەند چارىك شۇرىنە.

۵- چىروكو رەۋىل: ئەۋە كەسەپە كە بەرەدەۋام مەلەكەى كۆدەكاتەۋە دەۋىزەپىرەت، تەنانەت خۇشىۋە شادىۋ تەۋچىۋى ژيان لە مىندالەكانىشى مەجرەم دەكات، لە ترسى ئەۋەى ئەۋەدە لە ئاينەدە دوۋچارى ھەۋارى كەمەرامەتى بىن، دىنار دىنار لەسەر خىزانەكەى حساب دەكات، مەگەر مانگى چارىك تامى گۇشت بىكەن، خىزانەكەشى شەرمەزار دەپىت، بە ھۇي جىلوبەرگى كۆنۋە كەمى پىداۋىستىيەكانى ژيانى، ھەموو رۇزلىك خىزانەكەى گىيانى دەردەچىت تا خەرجى مىندالەكانى لى ۋەردەگرىت..

۶- مەنەتكار: ئەۋە كەسەپە كە ھەمىشە مەنەت دەكات بەسەر ھاسەرەكەپەدا، ھەر شىتلىكى پىبەخەشەت، پان بۇ دابىن بىكات، بەرەدەۋام ۋەكو مەنەتلىك بە چاۋىدا دەداتەۋە ھەمىشە ئەم قەسەپەى لەسەر زارە دەللىت، لە بىرەتە ھالەنە رۇز ئەۋە ئەۋە بۇ كىرەت، لەبەرەۋە خىزانەكەى بە دىارپەكەنى لىخۇش نىيە، چۈنكە دەۋەزەنەت كە دۋاى مانگىك دەداتەۋە

ھەلەكان، جىگام قبوولكردن

لە ھەلەدابووم بەرامبەر بە تۆ، جەندە دلى ھاورىكەت خۆشەدەكەيت، جەندە ھەست بە گەورەبوونى تۆ دمكات لە لايمەن خۆيەو. گەرەنگە ھەندىجار ھەردووکیان لە ھەلەدەين، بەلام بە ھۆى ئەو راستىيەى كە باسما گەرد، رەنگە دەروونەمرزى ھىچكامىكىيان پىگەيان پىنەدات كە ئەم كارە ئىنجامىدات.

يان قازى كاتىك لە كەسى گومانلىكر او پرسىيار دمكات، كە نايا تۆ ئەو دزىيەت ئىنجامداو، يان ھەر تاوانىكى تۆر؟ وەلامى زۆرىك لە تاوانبارمەكان، بگرە دەتوانم بلىم ھەموويان، دەلىن: من بىتوانم، ئىو بە ھەلەداچوون بەرامبەر بە من، من كارى وام نەگەردوو، بەلام كاتىك قازى ھەندى بەلگەى بۆ دەخاتە روو، كە راستى رووداوگە رووندەمكاتەو كە ئەو تاوانبارمەكە، بگرە ھەندىك بە ھۆى بوونى زۆرىك لە بەلگەكانەو، ھىشتا دەروونەمرزى پىگەى پىنەدات دان بەراستىيەكەدا بنىت، بەلام كاتىك كەردارى توندوتىژى بەرامبەر بەكەردەين زۆرىك لە تاوانبارمەكان، دان بە ھەلەكانى خۆياندا دەين، باشە بۆ دەبىت مرۆف بەم شىوازە ھەلەسووكەوت بكات، ئەو پرسىيارىكە ئاراستەى ھەموو مرۆفكى خاوم زىرى دەكم، با ھەموو مرۆفكى بزانىت كە ھەلەكەردن ھەلە نىيە، بەلكو دووبارەكەردنەو ھەلەمە.

نەمۇنە (دو ھاورپى زۆر خۆشەووست كە بەردەوام ھۆگرى يەكبوون، زۆرىك لە كاتەكانى پۆزانەيان بە يەكەو بەسەر دەبەرد، تاكو گەر خۆشەندىشان ھەبووايە بە يەكەو وانەيان دەخۆنەند، ماومەك ھەستم دەكەرد كە پەمەندىيان وەكو جارەن نەماو، بە شىوازىك رەقتارىان دەكەرد وەك دوو كەس كە ھەرگىز يەكتەريان نەبىنيو، ھەستم بە دلەنگى دەكەرد، بۆيە چوومە نۆوانەنەو، كاتىك چوومە لاى يەكتەيان پرسىيارم لىكەرد كە ئەو پەمەندىيەى ئىو ھۆكارمەكەى چىيە كە بەم ئاراستەمەداچو، كەوتە قەسەكەردن باسكەردى ھەلەكانى ھاورپىكەى، كاتىكىش چوومە لاى ئەوى تەيان ھەمان پرسىيارم ئاراستە كەرد، بە ھەمان شىو دەستىكەرد بە باسكەردى ھەلەكانى بەرامبەر، لىرەدا پرسىيارىكە دىتە پىشەو، نايا ئەو راستە ھىچ كامىكىان لە ھەلەدا نەين؟ بە برواى من شتىكى بەلگە نەووستە، بىگومان يەكتەيان لە ھەلەدان، بەلام چونكە مرۆف لە ناخىيەو ھەست بە گەورەبەيەكى زۆر دمكات، بىر دمكاتەو گەر بلىت بە ھاورپىكەى كە من لە ھەلەدام، بە شىوازىك ھەست دمكات كە ئەم گەورەبەيە چووك دەبىتەو، بەلام بەداخەو لە راستىدا مرۆف لە ديارىكەردى ئەم ھەستەشدا ھەلەمە، چونكە ئەگەر بىرىكەينەو بە شىوازىك بە ھاورپىكەى گوت، بىمورە من

مرۆف بوونەو ھەلە ھەر لە سەرمەتاي دەروونەمرزى واى لىكەردو، زۆرىك لە راستىيەكانى ژيان قبوول نەمكات، ئەمەش نەمەك لە بەرژەو ھەندى ئەو نىيە، بەلكو كارمەكە لىرەدا سووربوون بەردەوام بوونە لەسەر كاركە كە لە رابەردو ئىنجامى داو ھەلەمەت پاشگەزىيەتەو، گەرچى لە ھەلەش دابىت بەلەمە گرەنگ نىيە.

لىرەدا شتىك روونو ئاشكرەيە كە ھەر مرۆفكى دىتە ژانەو قبوول كراو گەر ھەلە بكات، بگرە بۆ جەندە جارەكىش بىت، چونكە ئىمە لە ھەلەكانەنەو قىرى گەلەك شت دەبىزىو پەندو نامۆزگارى وەردەگرەين، گەواتە ھەلەكەردن شتىك نىيە بىتە مايمە شەرمەزارى بۆ خاومەكەى، چونكە دلەيام ھەموومان گۆبىستى زۆرىك لە چىرۆك بووین كە لە ھەلەكانىنەو خالى سەركەووتەيان دۆزىو ھەستەو، بەلام بۆيەستە لەسەرمان لە ھەر ھەلەبەك كە لە ژياندا ئىنجامى دەمەين شتىك قىربەين، راستىيەكەمان بۆ روون بىتەو كە لە رابەردو ھەستەمان پىنەكەردو.

بە برواى من زۆرىك لە مرۆفەكان بە كارىكى سەختى دەزانن ئەگەر دان بە ھەلەكانىنەو بنىن، ياخود بلىت من ئەو ھەلەمە ئىنجامداو، بەلكو بە پىچەوانەو لە زۆرىك رووداومەكان بە بىتەوان خۆيان لە ھەلەم دەمەن. بۆ

پەيامىڭى بىناۋىشان!

نەمانەمۇ چەندىن بەسەرھاتى تر
رۇزائە بەسەر زۇرئەك لەوانەدا دىن كە
ستەم لە كەسانى تر دىگەنۇ بىن باكن
لەمۇى كە لە داھاتووياندا تووشيان دەبىت،
گومانم نىيە كەسك ھەبىت بىن ئاگا بىت
لە سزاي ئەمۇ سستەمى دەيكات كە خۇاي
گەورە بەلئىنى تۇلە سەندىنەمۇى داو،
بەللام زۇرئەك لە بىريان دەجىتەو، پان
بىر خۇيائى دەبەنەو، ياخۇد گرنكى بەو
نادەنۇ بە ئاسان بۇى دەروان.

جا ئەمۇ سستەم لە ھەركەسكەو
بىت، بەرۋەبەرئەك بۇ فەرمانبەرمانى،
دوكاندارئەك لە كرىارەكانى، پان دايكو
باوكنەك بۇ مىندالەكانيان، پان مىندالئەك لە
دايكو باوكى... ھتە.

ئەمۇ پەيامىڭى بىناۋىشانە، بۇ ئەمۇ
كەسانە سستەم دىگەن، پان سستەميان
كردو، بەلكو بە ھۇيەو ھۇشيان بىتەو
سەرخۇ، ئەگەرىش نەھاتنە سەر رى، ئەمۇ
بىيۈستە دىنئايان لەمۇى تۇلەى خۇاي گەورە
سەختەمۇ چاوپەرى ئەمۇ رۇزە بىن كە پەشيمان
دەبەنەو، بەللام پەشيمانئىش داديان نادات.

ئىدى تا كات ماو، ھىشتا زىندووين،
گەر سستەميان لە كەسكە كردو، دەرفەتى
داواكردى لىيۈردن لە بەردەمماندايە، پىش
ئەمۇى دووچارى سزاي سەختى ئەمۇ سستەمە
بىيىن، با پەشيمان بىنەو، داواى لىيۈردن
لە خاۋەنەكەى بىكەنۇ گەر لە تواناشدا
ھەبوو قەربووى ئەمۇ سستەمە بىكەنەو!

بىجىت، ئەوانىش ھاۋسەرو كچە ھەوت
سالانەكەم!

نورا مامۇستاي زانكۇبو، سەرگۈزشتەى
رۈوداۋى چىرۋىكىكى تر دىگىرئەو،
دەلئەت،

دووجار تەلاق دراوم، چىرۋىكى سستەمى
مىن ھەوت سال لەمەوپىش بوو، پاش تەلاقى
دوومەم پىم خۇش بوو، ھاۋسەرگىرى
لەگەل خىزمەت كەم كە خاۋەنى پىنج
مىندال بوو، لەگەل ھاۋسەرەكەشى زىيانكى
نارامۇ ئاسوودميان ھەبوو، لە ھەمان كاتدا
كۈرۈكى پورم يەكلايەنە ھاۋسەرەكەى
ئەمۇى زۇر خۇشەدەيىست، ھەر بۇيە
پىكەو بەريارمان دا، بە پلانئەك لە پەمكىان
جىيا بىكەنەو، تۆمەتى خىانەتەمان دايە
پال خىزانەكەى، ھاۋرۈيەكى پوززاكەم
كە لەگەلماندا ئاگادارى پلانەكە بوو،
شاپەتى خىانەتەكەى داۋ ئەمەش بوو
ھۇى ناكۇكى تىكچوۋنى پەمىۋەندى ئەمۇ
خىزانەمۇ پاشان جىياۋونەو!

پاش ماۋىيەك ئافرىتەكە لەگەل
پىياۋىكى پە بەرزدا ھاۋسەرگىرى كردو
ھاۋسەرەكەشى كە مىن دەمەيىست بىمخاۋەت
ئافرىتەكىكى ترى خواست، واتە نە مىن نە
پوززاكەم بەمۇى كە وىستەمان نەگەپىشتىن!
پاش سى سال داۋى ئەمۇ رۈوداۋ، مىن توۋشى
شېرپەنجەى خۇيىن بووم، پوززاكەم
ھاۋرۈيەكەى، ئەوانىش ھەردوۋىيان بە ھۇى
كارمباۋە سوتانو گىيانان لە دەست دا!

ئەمۇ پەيامە چەند چىرۋىكىكى
پاستەقنىيە، لەسەر زارى ئەمۇ كەسانەو
نېرۋارە كە خۇيان لەناۋەجەرگەى
بەسەرھاتى چىرۋەكەكاندا بوون، پەمكىك
لەوانە دەلئەت، بىرى دووسەد ھەزار
پىالەم لە پىياۋىك بە قەرز ۋەرگەرت،
بۇئەمۇ پىرۋىيەكى بىن جىيەجى بىكەم،
سەرەكەوتوۋانە پىرۋەكەم ئەنجامداۋ
سوودۋانازىچكى زۇرپىش كرد، بەللام كاتتەك
ماۋى قەرزەكەم تەواۋ بوو، كابىراى خاۋەن
قەرز ھات بۇلام، بە مەبەستى ۋەرگەرتەمۇى
پارەكەى، مىنىش نىكۈلەم كردو ھاشام
كرد لەمۇى پارەى ئەمۇ ۋەرگەرتەت،
سەربارى ئەمۇش لە نوۋسىنگەكەم كەردەم
دەرو، بىن ئاگا بووم لەمۇى بە ھۇى ئەمۇ
سستەمى كردم جى چاوپەرىم دىكات، پاش
تەپەربوۋنى سى مانگ، نىزىكەى نىو مىلۇن
پىال زىانم لىكەمۇ!

پاش ئەمۇش زىان داۋى زىان، بەرۋىكى
بەر نەدەم.

ھەرچەندە ھاۋسەرەكەم ئامۇزگارى
دەكردم بە گەپنەمۇى بىرى ئەمۇ پارەيەى
ۋەرگەرتەو، بەللام بە ھۇى كەلەپەقەمەو
گۈيەم بە ۋەمكىنى نەدا، تا ئازىزترىن شتەم
لە دەست دا، ئەۋىش بە ھۇى رۈوداۋى
نۇتۇمبىل سى كۈرۈم مىردن!

ئەمۇ كات بىرپارى گەپنەمۇى پارەكەم
داۋ داۋى لىخۇشبوۋنم لىكەرد، ئەۋەك
تاكە شتەك كە ماۋە ئەۋىش لە دەست

نور ئىشراقى

بىرۈكە بەرزەكانتەم!
ئىستا من بىن ئەو مېھرو سۆزە
ناتوانم بژىم!
تكا دىگەم، لە ئىومراستى رېگەدا
جىم مەھىلە، پەنجە گەرمەكانت
لە پەنجە بارىك بېھىزەكانى من
مەترازىنە.
دەستەكانم بگرمە لەو رېگا پىرنورە،
بەھرمەندىمكەو باجىتر لە گىزاۋى
بېھىوايىدا ون نەبەو لە تارىكەستانى
غەفلەتدا نوھم نەبەم.
چراگەم خەرىكە دەكوژىتەو،
گرىيانىكى قول، گەروۋى تاساندووم،
ناتوانم جىدى بىتدوۋىنم، لەوانەيە
فرمىسك بەشىكى نامەكەى
شېواندىت، وەلى ئەگەر نامەكەشت بۇ
نەخوۋىندىرايەو، گوزارشى فرمىسكەكان،
دەتوانن يارمەتت بىدەن!
نازانم سەبەينى جى دەيتت، بەلام
ھىندە دەزانم، نورىكى نوۋى لە برى
چرا كزەكەم، دىووخانى دىل پووناك
دەكاتەو!

ھىلال

نىومەرۇدا، چىرايەك ھەلگەم بە
شۈين مەرۇفا بگەرپىم، من لەم ژيانە
بىزارم، ھەموو شتەكان ساختەكراونو
ھىچ شتىك وەكو خۇى نەماو، من
خەرىكە شىت دەبىم، ناتوانم بىن سۆزو
خۆشەويستىو باوشىكى گەرم درىزە
بە ژيانم بىدەم، ھەموو مەرۇفەكانى
دەوروبەرم پۇژانە وەكو تارمايى دىنە
بەرچاومو شەوانىش وەكو دىۋەزمە
دەست دەيتنە بىنە ھاھام.
من لە ھەموو ئەو شتانە مەحرۇم
كە ژيان ھەناسەى پىدەدات، بەلام
ھەزارو يەك ھۆكارى مەرگىو مالاۋايى
لەم دىنەيەم لەبەردەمدايە!
من بە بىننى تۇ، تروسكەيەكى
گەش لەو ھىوايەى كە ھىچ باورپىكم
بىن نەماو، چارىكى تر لە نىومەراستى
دەلدا سەرى ھەلدايەو!
من ئىستا لە برى ئەو دەستە
نەرمەى دەبوا لە مىندالىم را بەسۆزو
خۆشەويستىيەو دەست لەملانمبا،
دەست لە ملانى وتە جوانەكانتە

ئىستا كە ئەم نامەيت بۇ دەنووسم،
بە تەنيا لە ژوورەكەم دانىشتوومو جگە
لە چىرايەكى كزو چەند پەرمەكى
پەرشو بلاوو چاۋىلگەكەم، ھىچ
ھاۋدەمىكى ترم نىيە، بەلام وا ھەست
دەكەم، ئىستا بەرامبەرم دانىشتوۋىو
ۋىنەى رووخسارت لەبەر دىدى خەيالىم
بۇ ساتىك نابزوۋىت!
جار جار بەدەم نووسىنەو، سەرم
ھەلدەپىرم وەكو كەسكى بىدوۋىنم، نىگايەك
ئاراستەى سىماى پى نورىت دەكەم و
دووبارە دەست بە نووسىن دەكەمەو.
لەو پۇژەو بە پىي پىو پەسىمى
قەدەر بە پۇخت ئاشنا بووم، لە دورى را
ھەستەم دەكرد، لە يەكتىردا دەتۋىنەو
پۇخم ئاۋىزانى پۇخت بووۋو ئىتر بىن
تۇ نەمدەتوانى ھەلگەم!
شەوانە تا درەنگ لەگەل ئەو
پۇخەدا دەدوام، وەكو دايكىك كۆرپەكەى
خۇى، يا مەلىك زىدو ھىلانەى خۇى
دۇزىيىتەو، وەھا دەھاتە پىش چاوم.
ئاخر من لە زەمانىكىدا دەژىم،
خەرىكە وەكو (ئەرسىتۇ) لە نوۋى

گه لاریزان گوئی باخانی دابا!
به هارک دیکه دتک ئهم داخه لابا!
همناسهه باخهوانی پیره ده یگوت:
همزاران خوژگه ژینی من وه هابا!

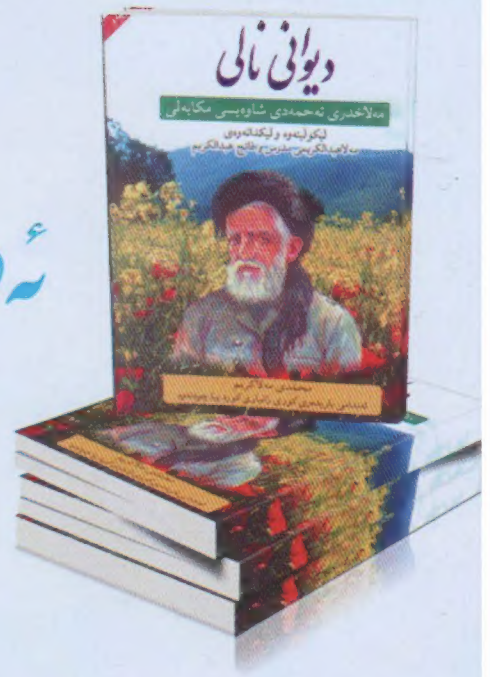
سُریف

ددهبی کوردی ۲

له خزمهته

(خالی) حا

هر كهسێ ڤووی تۆ دهیبینی، خۆی به قوربانی دهكا
چونكه نهبرۆی تۆ هیلالی عیده، قوربانی دهوئ

بهوشهوه ناوهستی نالی شاعیر،
بهلكو دهلیت،

ناسمانی حوسنی (مهحبوبه)م، له نهبرۆو زولفو ڤوو
دوو هیلالو دوو شهوو دوو ماهی تابانی ههیه!

مامۆستا مهلا كهريمی مودهریس
دهلیت: نالی لهم بهیتهدا ڤووی جوانی یاری
شوبهاندوه، به ناسمانو برۆکانی کردوه
به دوو مانگی يهك شهوه، زوولفه ڤهشهکانی
به دوو شهوی تاریکو ڤوومهتهکانی به
دوو مانگی تابان، ئهم ههموو شته ناكوکهی
به جارئ له ڤوویدا گۆکردووتهوه، که نه
دوو دووی تیا گۆدمبیتهوه، نه مانگی يهك
شهوه نه مانگی تابان، به جارئو نه
شهوی تاریکو مانگی تابان پێکهوه.

یاخود چهند جوانو وهستاiane،
یاری به وشهکان دهکاتو ڤهوانیژییهکی
بهرز دهنوئێو جیناسیکی عهجیب
بهکاردهیئیت.

نالی لهبی (حهبیبه) ههم طیب و
ههم طهبیبه
خولاصهی لهبیبه، فهرمانهیری لهبی به!
طیب، واته: گولۆ، طیبیب، پزیشک،
لهبیب، واته عاقل و ژیر، بهلام (لهبی
به)ی دووهم، مانایهکی جیاوازی ههیه،
(لهب) واته لیو، (به) فهرمانهو پاشگره،
واته ملکهچی فهرمانی لیوی ئهویه!
خۆشویستی نالی بۆ (مهحبوبه)
دهکاته ڤادهیهک که دهلیت،
شهی کهغهیری حویی تۆی تیدا بێ
به دهستی خۆت دلم دهبرینه قوربان!
تا کۆرپکی تر له دیوهخانی شیعی
نالی به خوداتان دهسپێرم!

زۆری شیعرهکانی بۆ غهزله تهرخان
کردوه به ههویئیی شیعرهکانی که
دهکرت، تهنها ڤهمزیک بیت، بۆ شیعی
غهزله دلداری نالی، یاخود به حهقیقهت
له (مالیاوا) کهسیکی بهو ناوهی به
حهبیبه مهحبوبهیی خۆی زانیبیت.
نالی بهشیومهکی سهرسوڤهینهرو به
گوزارشیکی بێ وینه، به وهقایهکی عاشقانه،
داستانی عهشقیکی نهمرۆ سۆزکی بێ
سنوری تۆمارکردوووه وینهیهکی وهای
بۆ (مهحبوبه) گیشاوه، که خوینهیری
شیعرهکانی (نالی)، دهییت بهرامبهریان
سهرسام بووستو دهستی سهرسامی بخته
ژیر چهناگی سهرسوڤمانو له عالهمی
وهسفی جوانو تهعبیری ناوازهی نالیدا
غهرقی خهیاڵاتی بهرزو وینهی له سنور
بهدهر جوانی (مهحبوبه) بیت، گرنگیش
نییه مهحبوبه ناوی راستههینهی یاری
(نالی) بیت، یاخود ناویک بیت که نالی
خۆی له مهحبوبهیی خۆی نابیت، که هر
خۆی دهیزانیو دهیناسی!

چهنانی وهک جینان کردم به ماوا
حهبیبهی (مالیاوا) مالی ئاوا
واته: ههبیبهی من که خهلی گوندی
(مالیاوا)یه، مالی ئاوابیت که دلی (چهنان)
وهک باخچهو بهههشت کردم به مهنزلی
خۆی، واته دلی داگیر کردم تهنها کردی
به جیگای خۆی!
ئهگر تهماشای چهند دیرپکی نالی
بکهین، دزمانین (مهحبوبه) چهنده له
دلی نالیدا شیرین بووه به چ زمانیکیش
گوزارش لهو ههستهی خۆی دهکات!

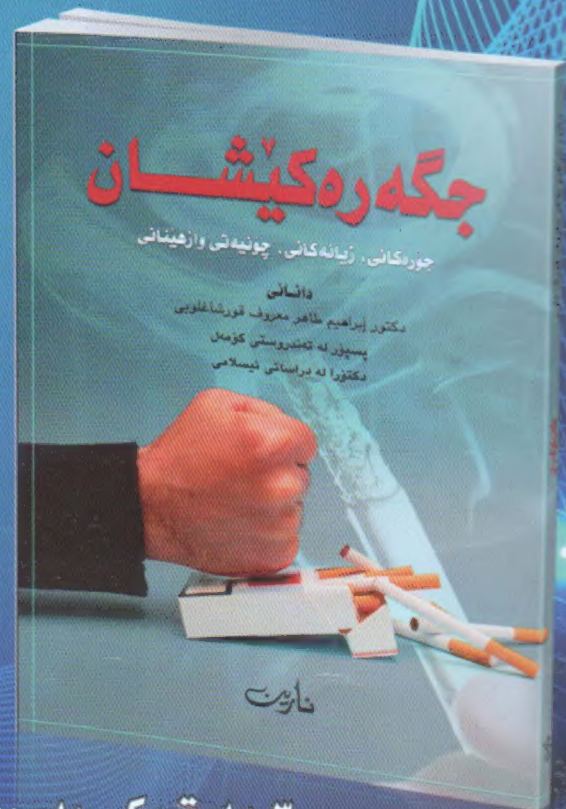
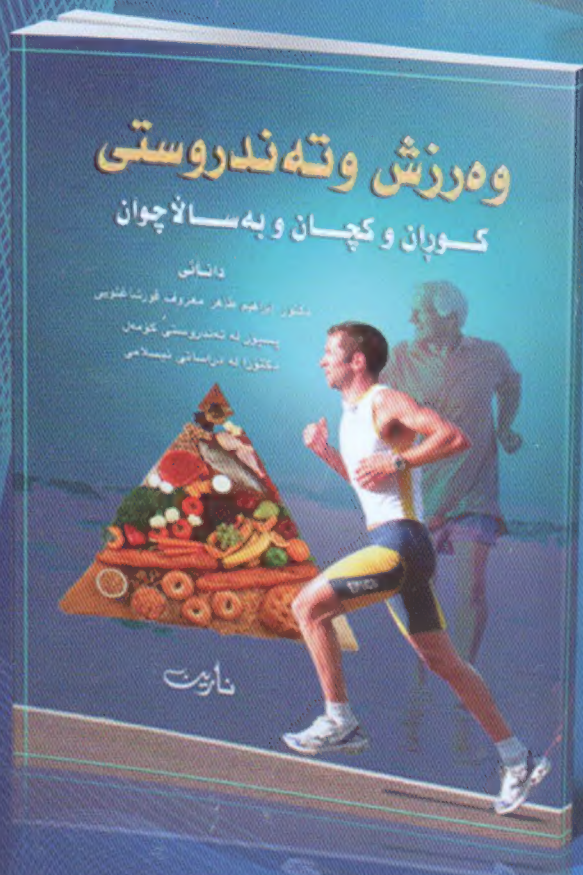
ههروهکو بهلێنمانداوو، به مهبهستی
ناشناووون به ئهدهبی بهرزی کوردی،
دهچینه کۆری گهرمی شاعیرانی کوردو
سهرمتا له باخچهی ڤر گولو گولزارو
گولستانی شیعی (نالی)یهوه، دهست
پێدهکهینو دهچینه خزمهتی وشه
جوانو وهسفی ناسکو تهعبیری وردی
ئهو شاعیره بهرز، ههرحهنده زۆر
زحمهته ههگرتنی خامه بۆ باسکردنو
وهسفکردنو ناساندنی (نالی)، بهلگو
مرۆف به شهرمهوه به تهواوی ترسو
لهرزکی زۆرمه دمتوانیت خۆی له قهری
وهه کاریک بدات، ئهگر شیعرناسیکی
به تواناو مهلهوانیکی زیرهکی دهریای
شیعیریش بیت، چ جای نووسهری ئهم
چهند دیر که تهنها عاشقیکی شیعی
نالیو زههوانیکی ئهدهبی بهرزو وتهی
جوانو شیعی ناسکه.

بهنده جی بلێت، کاتیک نالی خۆی له
وهسفی شیعرهکانی خۆیدا دهلیت،
شیعی خهلی کهی دهکاته شیعی
من، بۆ ناسکی؟
کهی له دیقهتهدا پهتک دمهوا لهگهڵ
ههوا دهکات؟

وهل به هیواي بههرمهندنووون، له
گهنجینهی ڤرگهوهیری (نالی)، بهشیک له
شیعرهکانی دهخوئینهوهو چهند ساتیک
لهگهڵ عیشقی نالیو نازی (حهبیبه)و
سۆزی بێ سنوردا، له بهههشتی شیعی
نالیدا، کاتیک خۆش بهسهردمهین.
مهلا خدری میکایلی که (نالی) به
نازناوی شیعی ههلبژاردوووه، بهشیک

شیخانی

۳ پەرتووکى بەسوود لە بواری زانستی پزیشکیدا،
 بە لاپەرەى ڕەنگاو ڕەنگو بە دیزاینێکی قەشەنگ،
 بەشیوەیهکی زانستیانهی نوێی سەردەم، بابەتەکانی شیکردوووتەوه.
 بەم نزیکانە دەکەوێتە بەردیدی خوێنەرانی
 بە هیوای سوودمەندبوون